

JOULUKIRJA

NUORISOLLE NOUSEVALLE

KIRJOITTANUT

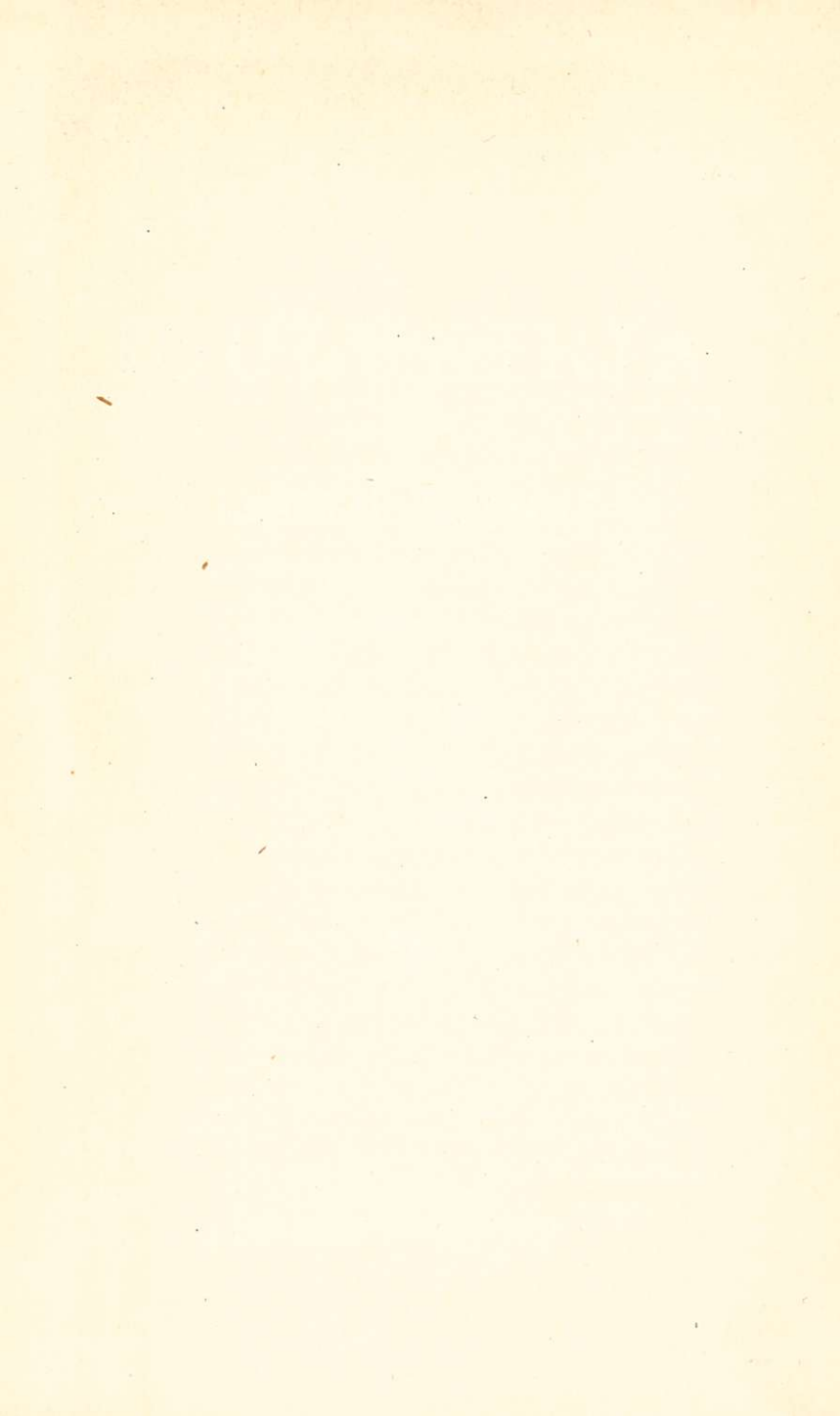
ZACHRIS SCHALIN

PORVOOSSA,
WERNER SÖDERSTRÖM

Hinta 2 mk 25 p.

SCHALIN, JOULUKIRJA

UNIV. BIBLIOTM.
* 1903 *
HELSINGFORS

JOULUKIRJA

NUORISOLLE NOUSEVALLE

KIRJOITTANUT

ZACHRIS SCHALIN

SUOMENNOS

PORVOOSSA
WERNER SÖDERSTRÖM

PORVOOSSA 1901
WERNER SÖDERSTRÖM'IN KIRJAPAINOSSA

ALKULAUSE.

Kun tämän joulukirjan nimilehdellä sanotaan, että se on aiottu »nuorisolle nousevalle», ei sillä tarkoiteta noita pyöreäposkisia, ilosilmäisiä, jaarittelevia palleroisia, jotka vielä ovat lastenkamarien isäntinä, vaan vähän varttuneempaa nuorta väkeä, joka jo on hiukan kokenut elämää ja alkanut harkita sen monenmoisia ilmöitä. Ajattelen noita tuhansia poikia ja tyttöjä, joilla jo on ikää kymmenestä kuuteentoista vuoteen ja jotka jo uurastavat sivistyksen esikartanoissa taikka ulkona maailmalla ottavat, rinnan aikaihmissen kanssa osaa heidän toimiinsa ja huveihinsa, lakkaamatta vaarassa tyyten takertua aikamme rauhattomaan, itsekkääseen kilvoitteluun, missä ihanheet tukahtuvat jo sydämen ruusut sääilittä kuihtuvat. Niille toivoisin tarjoavani tervettä ja virkistävää lukemista joulupyhiksi, jolloin otaksun heidän uudelleen kokoontuvan kodin piiriin ja jolloin heidän tiedän useinkin olevan neuvottomina, miten joutoaikansa käyttäisivät. Silloin tahtoisin suunnata heidän aatoksensa ja mielensä ylös taivaan siniavaruuksiin ja herättää heissä kaipuuta tuon katoomattoman maailman ihanuuteen, jota varten meidät on luonut äärettömän hyvä Isä.

Itäkööt ne ajatukset, joita tässä on kylvetty kylmän talven nietoksille, ja tuottakoot siunausta sydämien uutena kevännä!

Nämä kertomukset ja runomuotoiset kappaleet ovat, kuten vuosiluvuista näkyy, eri ajoilta. Ja kun useimmat niistä ovat aikaisemmin julkaistut lasten joululehdissä, huomaa tarkkaan katsova lukija helposti niiden aiheiden käyvän samaan suuntaan, ehkä liiankin usein. Mutta uskallan toivoa, etteivät ne nuoret, joita varten nämä kappaleet ovat kirjoitetut, ikävysty siitä että rakas jouluaihe uudistuu useammastikin.

Siunatkoon itse joulun Herra tämän kalliin juhlan kaikissa rakkaan Suomemme kodeissa!

Udessaakaarlepyyssä Joulukuulla 1901.

Z. Schalin.

Jouluna.

*Juhla jaloin,
Taivaan valoin
Täytät mielen jokaisen.
Taivaan Herra
Lähti kerran
Orjan muotoon ihmisen.*

*Enkelitkin
 Maailmaa pitkin
 Leijaa tuoden sanomaa:
 Autuus teille
 Eksyneille,
 Riemuitkohon kaikki maa!*

*Surut haipuu,
 Taivas taipuu
 Ystäväksi ihmisten.
 Jeesuslapsi
 Ainiaksi
 Antaa rauhan sieluillen.*

*Kellot kaikuu,
 Virret raikuu,
 Riemusävel soikohon!
 Tähdet hohtaa,
 Tähti johtaa
 Meitä kautta pimennon.*

*Lapsenmielin
 Lapsenkielin
 Kiittäkäämme Jumalaa,
 Kunnes kerran
 Luona Herran
 Jouluvirsi soida saa.*

Joulukirje nuorisolle.

(1891).

Taaskin on se iloinen juhla lähellä, jota vietämme Vapahtajamme syntymisen muistoksi. Niin, kun nämä lehdet ennättävät luoksenne, on pyhäilta jo kenties käsissä, koti juhlakoris-teissa, kuusen kynttilät sytytetyt ja lasten leikit ylimmillään. Kenties on karkelo juuri käymässä kuusen ympärillä, joka muutamissa kodeissa on täynnä kukkasia ja kultakiillettä, kulta- ja hopeaomenoita, tähtösiä, sydämiä, enkeleitä, makeisia ja paljon muuta hyvää. Lapset saavat kukin makeisosansa, ilo loistaa kaikkien silmistä, vanhat ja nuoret riemuitsevat yhdessä. Sitten tulevat joululahjat... »Niin hauskaa, niin hauskaa!» kuulen teidän huudahtavan, kun käärö toisensa jälkeen tulee lentäen näkymättömyydestä, salaperäisen käden heittämänä ovenraosta. Te riennätte avaamaan: mitähän niissä on ja keneltä? Mutta hauskinda kaikesta on kuitenkin se rakkaus, josta nämä lahjat todistavat. Ne muistuttavat meitä isän rakkaudesta ja äidin rakkaudesta, sisarusten rakkaudesta ja ystäväin rakkaudesta. Niin, onhan se hauska ilta, joka antaa sellaisia riemuja!

Mutta, rakkaat nuoret ystävät, jouluilta on paljoa enemmän kuin *hauska ilta*, vaikkapa hauskin koko vuonna: se on *pyhä ilta*, pyhitetty, niinkuin kaikki tiedätte, Jeesuksen, meidän Vapahtajamme muistolle. Hänestä tulee

joululahjain muistuttaa meitä. Hän on itse taivaallisen Isän lahja koko ihmiskunnalle. Pimeänä joulukuun yönä yhdeksäntoistasataa vuotta sitten, kun Joosef Daavidin suvusta ja hänen nuori vaimonsa Maria olivat etsineet suojaa vajassa tai luolassa Betlehemin kaupungin vieressä Juudanmaassa, — silloin tapahtui se suuri taivaan ihme, että Jumalan poika syntyi ihmiseksi, silloin enkelit, jotka olivat ilmestyneet paimenille kedolla, ylistivät Jumalaa korkeudessa Hänen suuresta armostaan. Sillä hän oli nyt lähettänyt ihmisille kauvan kaihotun Vapahtajan, joka sovittaisi heidät kaikki Herran Jumalan kanssa ja veisi heidät taivaaseen.

Tämän Vapahtajan oli Jumala suuresta rakkaudesta luvannut jo Aadamille ja Eevalle, kun he käärmeen viettelyksestä olivat langenneet syntiin, niin että Jumalan täytyi karkoittaa heidät paratiisista. Jumalan täytyi rangaista heitä, niinkuin isän täytyy rangaista tottelemattomia lapsiaan, kuinka suuresti hän rakastaneekin niitä. Mutta hänelle oli syväksi suruksi ja murheeksi nähdä heitä niin tuiki onnettomina, sentähden täytyi hänen myöskin armahdattaa heitä ja luvata heille vapahdus synnin kurjuudesta kerran ajan täytyessä. Sen lupauksen täyttämistä saivat ihmiset nyt odottaa neljätuhatta vuotta. — Minkätähden niin kovin kauvan? kysyt kentiesi. Ei sen'vuoksi, että Jumala olisi unohtanut lupauksensa, vaan koska tarvittiin niin pitkä valmistus sen toteutumiseen.

Aadam ja Eeva elivät lähes tuhat vuotta kärsivällisesti odottaen, heille syntyi poikia ja tyttäriä, mutta luvattua pelastajaa ja voitonsankaria ei syntynyt. Kuinka he olisivatkaan riemastuneet, jos he jonakin iltana olisivat kuulleet enkelein joulusanoman: »tänään on teille syntynyt vapahtaja!» Nyt saivat he katsella häntä vain toivossa ja kärsivällisyydellä odottaa lupauksen toteutumista. Ja se oli kaikkien hurskasten kohtalo vanhan

liiton aikana. He saivat uskossa luottaa Herran ennustuksiin. Pahat ihmiset eivät huolineet vapahduslupauksista. Heitä kohtasi silloin Jumalan vihan tuomiot. Mutta hurskusten kaiho kasvoi alati suuremmaksi. Ikimuistettava on se ilta, jolloin Jumala vei Aabrahamin kedolle ja sanoi hänelle: »katso taivaalle ja lue tähdet, jos ne taidat lukea. Niin on sinun siemenes oleva.» Toinen tähti on toistaan kirkkaampi, mutta »Jaakobin tähti», josta Bileam ennusti, Jeesuksen Kristuksen tähti, loistaa kirkkainna kaidista. Johannes Kastaja esiintyy lähinnä Jeesusta kirkkaimpana niistä loistavista tähdistä Aabrahamin sukua, jotka Jumala lähetti johdattamaan ihmisiä maailman pimennon kautta taivaaseen. Jeesus itse nimittää häntä »palavaksi ja loistavaksi kynttiläksi.» Mutta hän oli sittenkin vain tienraivaaja, airut hänen edellään, joka oli tuleva. Hän valmisti Israelia vastaanottamaan vapahdusta.

Vihdoinkin näkyi viisaille miehille kaukaisessa idässä oikea tähti, joka houkutteli heidät Juudanmaahan. Se oli vastasyntyneen *rauhankuninkaan tähti*, ja miehet lähtivät rukoillen kumartamaan häntä. Tämä ihmeellinen merkki, jonka he näkivät öisellä taivaalla, tuli oppaaksi koko pakanamaailmalle, ja se sanoi: katsokaa tänne, te pakanat, te kaukaisten maitten kansat, kas tästä käy tie taivaan portille, taivaallisen kuninkaanpojan kaupunkiin! — Viisaat miehet ymmärsivät tämän tähden joulusanoman, jonka Jumalan henki selitti heille, ja he lähtivät matkaan. Mutta ennenkuin he saavuttivat pitkän matkansa määrän, olivat Betlehemin paimenet ennättäneet ennen heitä, enkelien ilmestyksen johtamina Jeesuksen seimelle. Ja sen vuoksi, että he uskoivat, saivat he nähdä — niin mitä saivat he nähdä?

Pienen köyhän lapsen, joka lepäsi heinillä ja korsilla seimessä. Mutta he muistivat mitä enkelit olivat

sanoneet: *teille on syntynyt Vapahtaja, joka on Kristus, Herra Daavidin kaupungissa*, ja he ajattelivat aivan varmaan sydämissään: »tämä pienoinen lapsi on siis kerran tuleva Messiaksemme, kuninkaaksemme! Amen, tapahtukoon niin, vaikka se onkin ihme meidän silmissämme!» Ja kun viisaat miehet vihdoin saapuivat Betlehemiin, siihen huoneeseen, jossa Joosef ja Maria silloin asuivat, avasivat he kuninkaanpojalle maansa lahjat: kultaa, pyhää savua ja mirhamia, ja palasivat iloisina jälleen kotiinsa.

Tällainen, ystäväni, on jouluillan merkitys: sentähden on se *pyhä ilta*, ja kaikille, jotka viettävät sitä uskossa Jeesukseen, antaa se ainaiseksi pyhää iloa ja siunausta. Ja niinkuin »Jumalan armo joka aamu on uusi», niin on jouluillankin ilo aina uusi, yhtä hyvin pikku lapselle, joka istuen äitinsä käsivarrella ojentaa käsiään kynttilöitä kohden, kuin meille vanhemmille, isille ja äideille, niin, hopeahapsiselle vanhuksellekin. Sillä joulukuusi tuopi mukanaan suurimman riemun, mikä voi kohdata meitä ihmisiä, kun se uudelleen vakuuttaa meitä siitä, että meillä Jeesuksen tähden on sovitettu Isä taivaassa ja että me siis olemme *Jumalan rakkaita lapsia*, jos me uskomme hänen poikaansa. Niin viettäkäämme siis pyhää iltaa ja koko jouluaikaa hiljaisessa riemussa. Kaikki on silloin muistuttava meitä joulun Herrasta: ei ainoastaan saarna kirkossa, vaan myöskin loistavat kynttilät, runsas ravinto, rakkauden lahjat — niin, yksin pörröinen joulupukkikin, joka vanhan tarun mukaan senvuoksi, ettei hän tahtonut antaa heinistään Jeesuslapsen vuoteeksi, sai rangaistukseksi joka jouluilta käydä tuomassa lahjoja lapsille. Mutta kun lapset ovat iloisina hänen lahjoistaan, silloin lämpiää hänen omakin rintansa riemuun.

Iloista joulua! Aina *iloista joulua!*

toivoo Teidän Z. S.

Satu joulukuusesta.

Kansakoulussa oli »lussi». Lapset hyörivät kauniin joulukuusen ympärillä, katsellen koristuksia ja kynttilöitä. Olipa se hauskaa!

Sitten he lauloivat joululauluja ja leikkivät »pelto-miestä», »kissaa ja hiirtä» sekä muita hupaisia leikkejä. Ja sitte tuli pukki, tuoden kullekin lapsista pienen käärön. Silloin nousi riemu korkeimmilleen. Vanhemmatkin, jotka istuivat pitkin seiiniä suuressa salissa, ottivat siihen sydämellisesti osaa.

Kun joululahjoja oli kyllin katseltu ja meluava ilo hiukan oli hiljentynyt, piti opettaja lapsille yksinkertaisen puheen joulun merkityksestä. Samalla hän myöskin kertoi joulukuusen tarkoituksesta ja jutteli lapsille, miksi juuri tätä puuta käytetään juhlakoristuksena.

»Ensiksikin», sanoi hän, »on kuusi puu, joka täällä kylmässä pohjolassamme talvellakin viheriöi, ja jo siksi se oivallisesti sopii joulujuhlan koristukseksi. Sen tummilla, tuoreen viheriäisillä oksilla paperiruusut, kultatähdet ja kiiltolangat näyttävät niin kauniilta, että lapset eivät kyllikseen saata niitä katsella. Ja kuinka suloista tuoksua se levittää ympärillensä! On aivan kuin tuntuisi kesän ja raittiin metsän tuulahdus talviasunnossamme.

Toiseksi on talvellakin vihannoiva kuusi kuolematomuuden eli ijäisen elämän vertauskuva, — elämän,

joka ei lopu eikä muutu, joka voittaa syysmyrskyt ja pakkasen, elon koettelemukset ja vaivat, vieläpä viimeisen vihollisen, kuolemankin.

Kristus, joka jouluyönä syntyi pienenä ihmislapsena tänne maailmaan, on näyttänyt meille tien ijankaikkiseen elämään. Kuolleista nousemisensa kautta hän toi »elämän ja katoomattoman menon valkeuteen», niinkuin raamattu sanoo, ja joka Häneen uskoo, se on, kuten Hänkin, nouseva kuolleista ijankaikkiseen elämään. Tätä joulukuusi kertoo meille Jeesuslapsesta.

Mitä on sitte joulukynttilöillä sanottavaa? Joulukynttilät sanovat meille, niinkuin on kirjoitettuna Johanneksen evankeliumin 1 luvussa: »*Hänessä oli elämä, ja se elämä oli ihmisten valkeus, ja valkeus paistaa pimeydessä*» — jokaisen syntisen ihmissydämen kolkossa pimeydessä, niin että siellä tulee valoisaa ja rauhallista. »*Vaeltakaa valkeudessa, niinkuin Hän on valkeus.*» »*Nouse, ole kirkas, sillä sinun valkeutesi tulee ja Herran kunnia koittaa ylitsesi!*» Muista-kaamme tätä aina, kun näemme joulukynttilöitten loistavan kirkossa ja kodissamme. Silloin me oikein tiedämme, mitä joulu on.»

Näin puhui opettaja tarkkaan kuunteleville koululapsille, toivotti sitte heille kaikille iloista joulua ja tervetultua takaisin. Rukouksen jälkeen he menivät kukin kotiinsa, Martti Metsola myöskin. — Martti Metsola? Niin, hänestä rupean nyt kertomaan sinulle.

Kolme päivää ennen joulua Martti Metsola meni metsään hakemaan oikein kaunista joulukuusta.

Monta kertaa hän oli ollut isänsä kanssa semmoisella retkellä, mutta nyt hän oli kaksitoistavuotias ja hänen isänsä oli sanonut hänelle: »Martti, voitko mennä yksinäsi metsään? Minulla on työtä kaupungissa.» Martin

mielestä se oli kunniatehtävä, ja uljaana hän pani kirveen olalleen ja otti nahkarukukset naulasta, lähteäkseen taisteluun metsän puujättiläisiä vastaan. Evääksi pisti äiti muutamia äsken kypsennettyjä vehnäleipiä hänen takkinsa taskuun.

Kun hän käveli metsää kohti, johtuivat opettajan sanat joulukuusesta selvästi hänen mieleensä ja hän rupesi miettimään, kuinka kuusi saattoi olla ijankaikkisen elämän vertauskuva.

Saavuttuansa sitte metsään ja nähdessään ympärillään sen satavuotiset jättiläiset pilvenkorkuisine latvoineen, näyttivät nämä puut hänestä niin suurilta ja kunnioitusta herättäviltä, että hän itsekseen ihmetteli, kuinka kukaan uskalsi niitä kaataa ja hakata haloiksi. Eivät ne hänestä koskaan olleet sellaisilta näyttäneet.

Martin täytyi kauvan kävellä hiljaisessa lumen peittämässä metsässä, löytämättä etsittävänsä. Ei ole niinkään helppoa, kuin luulisi, löytää oikein tasaoksaista, tuuheaa ja kaunista kuusta. Martti kulki ja kulki ja alkoi jo väsyä. Nyt hän pysähtyi ikivanhan, naavaisen kuusijättiläisen eteen, jonka alimmat oksat lumen painosta taipuivat maahan asti, muodostaen korkean katoksen. Hän taivutti yhden oksista sivullepäin ja katsoi sisään. »Kuinka sievä kamari!» ajatteli hän. »Täällä tahdon hetkisen levätä.» Ja niin hän ryömi puun alle.

Samassa hän näki valkoisen pään ja kaksi pitkää korvaa sekä kaksi suurta silmää, jotka pelästyneinä töllistelivät sisään astuvaa kutsumatonta vierasta.

«Vai niin, talon isäntä on itse kotona. Nöyrin palvelijanne! Suokaa anteeksi, että häiritsin. Nimeni on Martti Metsola, ja minä pyydän saada levätä täällä muutamia silmänräpäyksiä.»

Mutta Pupu Jänönen ei ehtinyt niin pitkää tervehdystä kuulemaan. Kahden kiven välistä hän sukkelaan luikahti pakoon.

»Enpä koskaan ole mokomaa epäkohteliasta isäntää nähnyt», arveli Martti. »Mutta minä tahdon odottaa täällä hetkisen ja koetan olla aivan hiljaa, niin hän kaiketi palaa takaisin. Ja niin Martti istahti kivelle puun juurella ja painoi päänsä vasten sammaleista runkoa. Kaikki oli aivan äänetöntä hänen ympärillään, ja tuntui oikein juhlliselta siellä suuressa metsässä. Silloin vaan, kun hän painoi korvansa runkoa vasten, saattoi hän erottaa, miten tuuli suhisi kuusen latvassa, milloin hiljemmin, milloin kovemmin. Martti sulki silmänsä, ja hänen mielestään suhina nyt oli aivan meren pauhun tai kosken kohinan kaltaista. Monta, monta kertaahan hän oli kotimäellä kosken yksitoikkoista laulua kuunnellut...

Mutta kuinka Martti siinä nyt istuikaan kuunnellen ja haaveksien, niin hänestä tuntui aivan kuin hän olisi ollut kotona joen rannalla kevättulvan aikana. Vesi kohosi kohoamistaan, vyöryi eteenpäin hurjana virtana, nieli talot ja kaikki, mitä sen tielle sattui, ja tempasi vihdoin Martinkin mukaansa. Hän oli istuvinaan suuressa veneessä, niin, Noakin arkkihan se olikin, ja ympärillään hän kuuli karjan, petoeläinten ja lintujen ääniä. Ja pieni arka Pupu oli hypännyt hänen polvilleen ja katsoi häntä suurilla, rukoilevilla silmillään, ikäänkuin tahtoen sanoa: »pelasta, pelasta minut!»

Silloin arkki seisahtui, ja Martti sai nyt omin silmin nähdä kaikki, mistä hän raamatunhistoriassa oli lukenut. Noak ukkokin oli siellä ihkasen elävänä, ja kaikki eläimet, oravat, apinat, lintuset ja muut. Sitte hän kuuli tuhansien äänien riemuisasti Jumalaa ylistävän, kun pitkän, pitkän odotuksen jälestä aurinko pistäytyi esiin

raskaitten pilvien lomasta. Silloin Martti arvoisan Noakin ja hänen perheensä mukana nosti katseensa pilvissä loistavaa taivaankaarta kohti. Noak sytytti alttarilla leppävän uhrin ja lauloi omaisinsa ihanan kiitosvirren Kaikkivaltiaalle.

Mutta yhtäkkiä kaikki oli kadonnut. Martti näki Araratin autiolla kukkulalla ainoastaan loistavan enkelin, joka piteli kuusenkäpyä kädessään. Sen hän sormillansa murensi ja ripotteli ilmaan irroittuneet siemenet.

»Tulkaa, tuulet!» kuuli poika hänen huutavan, »tulkaa, etelä, pohjoinen, itä ja länsi! Levittäkää nämä siemenet ympäri maata, ja kasvakoon niistä jokaisesta ihana puu, jonka oksilla taivaan lintuset asuvat! Todistakoot nämä puut ainiaan ihmisille Kaikkivaltiaan uskollisuutta ja armoa.»

Ja niin tuulet tulivat mahtavasti humisten kaikkialta. Ne tempasivat Martinkin mukanaan avaruuteen ja laskivat hänet varovaisesti maahan kivelle vanhan kuusen alle keskelle metsää.

Samassa hän hypähti ylös niin äkkiä, että kirves pudota kilahti kiveä vasten. »Missä oien?» huudahti hän silmiään hieroen. »Oi, nythän muistan! Minunhan piti hakea metsästä joulukuusta. — Se vasta oli ihmeellinen uni! — Mutta nyt työhön — muuten en ehdi ennen hämärää kotiin. — Kas tässä, Pupu, on sinulle vehnäleivän palanen vuokraksi asunnosta, ja hyvästi nyt!»

Näin sanoen Martti kiirehti kammioista metsään ja jatkoi etsimistänsä. Vihdoinkin hän löysi kauniin kuusen, hakkasi sen reippaasti poikki ja rupesi laahaamaan sitä kotiin. Hikisenä ja väsyneenä hän viimein hämärässä saapui perille ja kertoi vanhemmilleen ja nuoremmille sisaruksilleen ihmeellisen unensa.

Kun sitte joulukuusi säteili ihanuudessaan jouluaattona, muisti hän selvästi vedenpaisumuksesta pelastettujen riemulaulun Araratin vuorella auringon pilkistäessä pilvistä ja lupauksen kaaren loistaessa taivaalla. Silloin hänen vanhempansa ottivat esiin virsikirjansa ja lauloivat lasten kanssa vanhan, ihanan jouluvirren: »Enkeli taivaan lausui näin». He lauloivat Hänestä, joka meidät vapahtaa synnin ja kuoleman synkistä aalloista ja vie meidät ijäisen elämän maahan. Siellä kasvavat katoamattomat puut, joista joulukuusi antaa meille pienen aavistuksen, ja siellä loistaa ijankaikkinen valo, josta joulukynttilöitten tulee muistuttaa meitä.

(1887.)

Pyhä Lusian.

Koulutyttö Maria L. vietti kivulloisen äitinsä kanssa talvea Italiassa, kauniissa, maailman mainiossa Neapelin kaupungissa, jossa he asuivat syömäsimpukan kaupustelijain ja kalastajain kadun, »Pyhän Lusian», varrella, aivan lähellä rantaa. Siellä rannassa istuivat kalastajat ja laulelivat laulujaan, sillä välin kuin levoton meri hyrskyen ja kuohuen roiski vasten suojelevia aallonhalkasijoita.

Lusian päivä, joulukuun kolmastoista, oli tullut. Täällä pohjoisessa oli kova alkutalvi, lumituiskua, kulkusten kilinää ja joulutunteita; mutta tuolla etelässä Välimeren rannoilla oli ilma leuto ja ihana, kuten meillä »Brigitan kesänä» syksyn loppupuolella.

Maria sanoi äidilleen: »tänään kotimaassamme, Suomessa, vietetään lussijuhlaa, kaikki koulut loistavat kynttiläin valosta, ja koululapset tanssivat kauniitten joulukuustensa ympärillä. Emmekö mekin, äiti kulta, viettäisi lussia jollakin tavoin? Minä tahtoisin mennä lahdelle soutelemaan, jotta näkisin Neapelin kaikkine palavine kynttilöineen siltäkin puolelta. Enkö saa juosta Giovannin luo pyytämään, että hän tänä iltana veisi meidät ulos suuressa, luotettavassa veneessään? Oi, miten se olisi erinomaisen hauskaa!

Marian äiti ei malttanut kieltää, ja kun ilta tuli, meni hän tyttöään taluttaen, alas kalastaja Giovannin veneelle. Tuntuihan vähän kolkolta lähteä tuolle mustalle syvyydelle soutelemaan... Mutta olihan meri niin hiljainen ja tyyni kuin nukkuva lapsi. Ainoastaan sen vieno loiske vasten rannan piikiviä ilmaisi, miten sen rinta kohoutui ja laskeutui, ikäänkuin säännöllisissä hengähdyksissä. Pian tämä pieni seura oli ulkona vesillä, ja heillä oli edessään omituisen vaikuttava näköala.

Neapelin kaupunki sijaitsee rantaäyräällä avaran merenpolvekkeen, Neapelinlahden ympärillä, ja monet kylät sekä pikkukaupungit jatkavat sitä kaakkoon päin aina Vesuviusvuoreen asti. Kynttilöistä ja katulyhdyistä kuvastui valkeapilkkuja lahden tyyneen pintaan tuhansittain, mutta syvällä syvyydessä loistivat öisen taivaan kirkkaat tähdet. Ja korkealla oikeanpuolisella rannalla näkyi tulipatsas kohoavan Vesuviusvuorelta, jonka avoimesta kidasta nouseva valo lankeaa sen yläpuolella tupruavalle savupilvelle koko pitkän yön.

Äiti ja tytär istuivat kauvan ääneti, ihastuksen valtaamina, katsellen tuota komeaa näytelmää, sillä välin kuin vene hiljaa liukui veden pinnalla. Giovannin vanhin poika, Luigi, hoiti airoja. Itse hän oli perää pitämässä ja hyräili jotakuta lempisäveltä. Keulassa istui hänen ainoa tyttärensä, pieni, suloinen Maddaleena, soitellen mandoliiniansa.*) Tämän ihanan hiljaisuuden katkaisi Maria ensiksi, kun hän innostuneena huudahti: »oi, kuinka tämä on kaunista! Mutta laulakaa meille myöskin, niin tulee vielä toista vertaa hauskempi.»

»Nosta aivot veneeseen, Luigi», sanoi Giovanni, »ja ota kitarasi niitten sijaan.»

*) Mandoliini on italialainen soitin.

Sitten he lauloivat kolmiäänisesti, säestäen kitaralla ja mandoliinilla kalastajan rukousta pyhimykselle, pyhälle Lusialle.

Yli aaltojen loiston pois!
Tähtikirkas on yö,
Tuulosen leyhkästä värjyy
Vetten välkkyvä vyö.
Tule venhooni pienoiseen,
Mua varjele, pelasta,
Pyhä Lusia, pyhä Lusia!

Koska laulu, kuten luonnollista oli, laulettiin italian kielellä, niin ei pikku Maria sitä ymmärtänyt, mutta äiti käänsi sen hänelle ja lisäsi selitykseksi: »täällä katolisessa Italiassa rukoilevat ihmiset pyhimyksiä esirukouksien kautta pyytämään Jumalalta tahi Vapahtajalta apua,

ja pyydetäänpä suorastaankin pyhimysten apua hädässä ja vaarassa, kuten tässäkin laulussa, jossa rukoillaan, että pyhä Lusia tulisi kalastajan luo suojelemaan hänen venettään ja sen yöllistä kulkua merellä. Niin meilläkin tehtiin ennen muinoin, mutta siitä on jo kulunut enemmän kuin 300 vuotta, kun meidän kansaamme opetettiin rukoilemaan ainoastaan Jumalaa, Isää, Poikaa ja Pyhää Henkeä. Mutta pyhimysten muistoa rakastaa ja kunnioittaa koko kristikunta ja me vietämme vieläkin muutamia noista vanhoista juhlapäivistä heidän muistoksensa, niin kuin Marianpäivää, Stefanuksen- ja Pyhänmiesten-päivää. Moni koulu viettää vielä vuosittain pyhän Lusian kuolinpäivää joulukuun 13 päivänä, vaikka kertomus suloisesta, hurskaasta syrakusalaisesta työstä, joka antoi henkensä Herran Jeesuksen tähden; on joutunut meillä aivan unohduksiin.»

»Oi, kiltti äiti kulta, kerro minulle pyhästä Lusiasta, tahtoisin niin mielelläni kuulla hänestä jotakin!» virkkoi Maria innokkaasti. Kalastajan tummasilmäinen tyttö, Maddaleena, joka tunnettujen nimien mainitsemisesta oli arvannut, mistä vieras rouva puhui, tuli myöskin uteliaaksi ja sanoi:

»Ah, signora*) puhuu pyhästä Lusiasta! hänestä, jolla oli niin ihmeen ihanat silmät. Mutta kun eräs pakanallinen nuorukainen oli rakastunut häneen noitten silmien tähden, niin hän puhkaisi ne ja repi ne koloistaan ja lähetti ne vadilla nuorukaiselle, sillä hän oli luvannut, ettei hän milloinkaan rakastaisi ketään muuta kuin Vapahtajaansa. — Mutta tiedättekö, Signora, sitä minä en vain olisi voinut tehdä», lisäsi vilpityn Maddaleena naurahtaan.

*) = rouva.

»Niin», sanoi rouva L., »siksipä sinä luultavasti et milloinkaan pyhimykseksi tule, rakas Maddaleena. Lusia varmaankin pelkää tulevansa pakanallisen nuorukaisen kautta houkutelluksi Kristuksesta pois, ja muisti kaiketi silloin tuon vakavan neuvon: »jos silmäsi on sinulle pahennukseksi, niin repäise se pois, sillä parempi sinun on mennä silmäpuolena taivaan valtakuntaan, kuin jos sinulla olisi kaksi silmää, ja sinä heitettäisiin ijankaikkiseen tuleen.» Hän teki suoraan sanojen mukaan, vieläpä antoi molemmat silmänsä, vaan Herran tahto on, että me poistaisimme itsekkäisyyden sydämmistämme. Mutta tiedätkö, miten Jumala palkitsi hurskaan Lusian rohkean itsensäkieltämisen? Hän palkitsi sen siten, että antoi työlle kaksinkertaisen ilon, sillä tarun mukaan tuli se nuorukainen, joka Lusiaa rakasti, hänen esimerkkinsä kautta kristityksi, ja kun sokea Lusia polvistuneena kerran hartaasti rukoili, antoi Jumala hänelle uudet silmät, vielä entistä ihanammat. Pidä sinä siis Maddaleena huolet tummat silmäsi, kun vain sydämmestäsi rakastat Vapah-tajaasi enemmän kuin mitään muuta täällä maailmassa!»

Kaunis kalastajatyttö loi mieltäväisen katseensa yli vetten kohti tähtitaivasta, sillä välin kuin hän hiljaa kosketteli mandoliininsa jäniteitä. Kentiesi hän nyt rukoili, että pyhä Lusia opettaisi häntä kieltäytymään maailman rakkaudesta Hänen tähtensä, joka on antanut henkensä meidän puolestamme.

»Kääri huivi paremmin ympärillesi, Maria, sanoi rouva L., niin minä juttelen sinulle, mitä olen lukenut pyhään taruissa pyhästä Lusiasta. Löytyy kaksi erilaista tarua hänestä; toinen, jonka tämä Maddaleenakin näkyy tuntevan, (rouva L. kertoi, mitä äsken kuulimme) on kyllä kauniimpi, mutta myöhempää ajanlukua. Vanhempi taru kuuluu lyhyesti näin: eräs jalosukuinen, rikas,

ihana, Lusian niminen sisilialainen neiti oli jo pienenä tytöksenä tehnyt lupauksen ainiaan pysyä neitseenä. Hänen äitinsä, joka ei siitä lupauksesta tietänyt, kihlasi tyttärensä pakanalliselle miehelle, joka näkyi enemmän rakastavan Lusian tavaroita kuin häntä itseään. Mutta kun äiti pian tämän jälkeen sairastui kovaan tautiin ja hänen uhrautuvainen tyttärensä häntä sillä aikaa hellästi hoiti, niin hän eräänä aamuna, herätessään unesta virkistyneenä, kutsui tyttärensä luokseen ja sanoi: »rakas Lusiani, mitenkä saatan rakkautesi palkita?»

»En tarvitse mitään palkintoa», vastasi Lusian kainostisesti, »mutta jos tahdot tehdä minulle suuren ilon, niin anna minun ainaseksi jäädä neitseeksi, sillä sen olen luvannut Jumalalle jo lapsena ollessani!»

Tähän anomukseen äiti suostui. Mutta kun pakanallinen sulhanen, joka ei päässyt tarkoitustensa perille, näki, miten Lusian lahjoitti myötäjaisensä köyhille kristityille, päätti hän kostaa ja antoi hänet ilmi niille, jotka siihen aikaan keisari Diokletianuksen käskystä kristityitä tulisesti vainosivat. Lujamielisesti kärsi Lusian vankeutta, pilkkaa ja kovia tuskia, ja ihmeellisesti Jumala häntä kaiken tämän aikana varjeli. Kun hän seisoj polttolavalla, johon valettiin pikiä ja öljyä, ei tuli koskenut hänen ruumiiseensa. Viimein hän miekalla lävistettiin ja heitti henkensä. Tämä lienee tapahtunut Syrakusassa noin 304 vuotta jälkeen Kristuksen.

Marttyyrien kuolinpäivää vietettiin vanhimmassa kristityssä kirkossa heidän varsinaisena syntymäpäivänään, sinä päivänä, jona he ikäänkuin uudesta syntyivät iankaikkiseen elämään. Vuoden päivistä on moni merkitty kristittyin marttyyrien ja pyhimysten nimellä. Juhlallisuuksilla ja kynttilöitä polttamalla vietettiin keskiaikana joulukuun 13 päivää muistoksi hurskaan Lusian menosta

ijankaikkisen elämän iloon. Köyhä kansa ja Syrakusan kaupunki pitävät pyhää Lusiana suojelushaltijanaan. Hänen apuaan rukoillaan varsinkin silmätaudeissa. Hänen pyhät jäännöksensä, joita ensin säilytettiin Konstantinopolissa, vietiin sittemmin Italiaan, Venedigin kaupunkiin. Taiteilijat kuvaavat häntä kantamassa kädessään palavaa lamppua, tai vatia, jossa on hänen silmänsä. Ja koska Lusian tarun mukaan oli kärsinyt marttyyrikuoleman neitseellisen siveytensä tähden, hän kun jo lapsuudessaan oli antanut sydämensä Vapahtajalle, vietettiin hänen muistoansa ja pidettiin sitä pyhänä erittäinkin kouluissa.

Länsi- ja etelä- Ruotsissa vietetään vielä Lusianpäivän aamua vanhaan tapaan juhlallisesti. Kl. 3:n tahi 4:n aikaan talviyön pimeässä tulee valkoisiin vaatteisiin puettu tyttö, joka päässään kantaa palavaa kynttiläsepelettä, herättämään koko talon väkeä, ja tarjoaa asettimella vuoteessa makaajille antimiansa.

Nyt olet saanut kuulla, mitä tarinat kertovat pyhästä Lusianista ja minkä tähden meidän koulumme viettävät lussijuhlaa. Se on kaunis muisto menneiltä ajoilta. Mutta mikä tässä enemmän ilahuttaa meidän aikamme lapsia, on se, että joululoma silloin alkaa. Suokoon Jumala, rakas lapsi, että sinäkin »ajattelisit Luojaasi nuoruudessa» ja jo aikaisin antaisit sydämesi Hänelle, joka niin äärettömästi on meitä rakastanut, — antaisit sen koko elämäsi ajaksi. Marttyyrikuunu kentiesi ei tule osaksesi, sillä ainoastaan harvat valitut sen saavat, mutta kieltäymysten kautta kutsuu Herra meitä kaikkia, sekä suuria että pieniä, valtakuntaansa.

No nyt, Giovanni, olemme nähneet kyllin Neapolin ihanuudesta! Johda vene takaisin rantaan päin. Tuolla kaukana loistaa meidän talomme »Pyhän-Lusian» varrella».

Jenny Nyström

Takaisin palatessa lauloivat äiti ja tytär seuraavan herttaisen laulun:

»Herra sun luokses
Mieleni kaipaavi.
Huojenna huolet,
Virvoita sieluani!

Kädestä johda,
Anteeksi horjahdus suo,
Tietäsi käymään
Henkeni alttiiksi luo!

Varjele, Herra,
Siunaa ja valaise ain'!
Puoleeni käännä
Kasvosi, Vapahtajain!»

(1894.)

Kello-enkelit.

Joka kerran, kun joulu on tulossa, lähettää hyvä Isä Jumala taivaan saleista alas kolme lempeätä enkeliä, antaa kullekin kellon ja käskee heitä soittaen muistuttamaan ihmislapsille juhlaa.

Muiston enkelille, ensimmäiselle, puhuu Herra: sinulle minä annan kultaisen kellon, jonka pehmoinen ääni herättää eloon rakkaimmat lapsuuden muistot. Soita maan orjille suloisin sävelin noiden kulta-aikain aatoksia, tee heitä uudestaan lapsiksi, että he nöyrällä mielellä taas pyrkivät isän kotiin taivaan korkeuteen.

Kaipauksen enkeli, sanoo Herra, sinun kellosi on kirkkainta kristallia, käyköön sen ääni joka ihmislapsen syvimpään sydämmeeseen ja herättäköön niissä kaikua, vaikka olkootkin kovat kuin kalliot. Opetä heitä kaihoamaan synnin kahleista vapauteen, maan öisestä pimeydestä kirkkauteen, silloin joulu heille tuo rauhaa ja iloa.

Rakkauden sanansaattaja, sanoo vielä Herra, sinä *ylinenkeli*, nyt on sinun vuorosi tullut! Soita nyt punaisinta rubiinikelloasi ja julista ikävöiville sieluille *Jeesuksen rakkautta*, kerro jouluyön ihmeestä ja valon voitosta, sytytä sydämiin hengen elämää ja rakkauden tulta, että he kiitollisesti ylistäisivät Jumalan ja Vapahtajan armoa ja lunastettuina vaeltaisivat elämän tietä.

Niinkuin Herra enkelejä käski, niin tapahtui. Palvelemaan niitä, joiden pitää perimän autuus, liitelevät ne valoisesta avaruudesta. Kuule miten taivaiset kellost julistavat *juhlaa* yli koko avaran maailman! Kuule, koko kristikunnassa soitetaan juhalle! Kuulé! Juhlan soitto kaikuu viheliäisten syntisten sydämissä!

*
*
*

Joulun aattopäivä on tullut. Kaikkiialla, missä joulujuhlaa vietetään kristityissä kansoissa, käytetään tämä päivä kaikellaisiin valmistuspuuhiin. Mutta me emme nyt ehdi kertoa niitä, me lähdemme vähän katselemaan juhlaväkeä sekä maalla että kaupungissa ja kuuntelemaan, emmeköhän ehkä kuulisi joitakuita ääniä enkelien ihmeellisistä kelloista.

Menemme ensin pappilaan. Siellä istuu vanha kirkkoherra väsyksissään hiljaisessa kamarissaan ja kirjoittaa aamusaarnaa. Työ tuntuu rasittavalta; käsi vapisee niin, ja ajatukset juoksevat niin hitaasti. Elämän moninaiset huolet painavat. Tuon tuostakin keskeyty kirjoitus: »mitähän nyt sanoisinkaan taas?» — Silloin kuuluu ulkoa kulkusten helinää. Ajoikohan joku ohitse maantiellä? Vanhus kuuntelee ja katsoo ulos ikkunasta. *Niillä* kulkusilla oli merkillisen kaunis ääni, ihan kuin niillä, jotka oli ennen muinoin kotona, hänen isänsä kodissa — tai ehkä vielä kauniimpikin! — Ja juuri jouluaamuna, kun ajettiin kirkkoon, silloin helisivät ne kulkuset kaikkein kauneimmin. Ja kirkko oli valosta loistavana siellä konnaallaan. Nyt hän kuulee ihan selvään vanhan kotikirkon kellojen mahtavan äänen kutsuvan jumalanpalvelukseen, viettämään Vapahtajan syntymän muistoa. Kirkkoherra-vanhus laskee lumivalkoisen päänsä käsiinsä, jotka

ovat käyneet ristiin, ja alkaa itkeä. Niin hän itkee kuin pieni lapsi, hän itkee muistellessaan lapsuuden iloisia päiviä ja iloista joulun aikaa. Harras rukous nousee hänen sydämmestään, palava rukous, että hän saisi päästä kotiin, oikeaan kotiin, sen Jumalan ja Isän luo, jota hän on koko ikänsä palvellut. Ja rukoillessaan kuulee hän enkelien kellojen soivan yhä, yhä kauniimmin: *kunnia olkoon Jumalalle korkeudessa, maassa rauha ja ihmisille hyvä tahto!* Jeesuksen rakkaus syttyy uudeksi hänen [sydämessään, ja Jumalan rauha, käypä yli kaiken ymmärryksen, laskeutuu siihen alas kuin tyyni myrskyisille vesille valoisina kesäöinä. Nyt hän uudestaan tarttuu pudonneeseen kynään ja ryhtyy jatkamaan saarnansa kirjoitusta. Ja nyt tulvivat ajatukset kuin elävä vesi syvistä vesisuonista. Raamatunlause toisensa jälkeen johtuu hänelle nyt mieleen: »*Lapsi on meille syntynyt ja poika on meille annettu*», »*Kääntykää ja tulkaa kuin lapset*», »*sillä niin on Jumala maailmaa rakastanut, että hän antoi ainoan Poikansa*» — — ja monta muuta kallista, ihanaa raamatun sanaa. Ne hän huomenna esittää seurakunnalleen riemulla ja ilolla, sillä hän tuntee nyt sielussaan totista jouluiloa, nyt, tultuansa sydämmeltään ja sielultaan jälleen lapseksi.

* . *

Mutta jätämme kirkkoherran kirjoittamaan saarnaansa, riennämme edelleen ja poikkeamme keskelle kirkonkylää suureen taloon. Siellä puuhataan ja varustetaan sielläkin juhlaiksi, ja talon reipas emäntä tekee askareitansa tulisella innolla. Hänellä ei ole tänään ollut aikaa, ei ollenkaan, pitää huolta eläkemuorista, omasta kahdeksankymmen-vuotisesta äidistään, joka laihaksi kuihi-

tuneena ja heikkona makaa yksinkertaisella vuoteella kamarissa saunan takana. Muori on yksin. Vanhuudesta tylsämielisenä makaa hän ja katsoa tuijottaa kattoon. Ei kukaan ole sanonut hänelle, että tänään on jouluaatto; tokkopa hän sitä käsittäisikään? Silloin aukeaa kamarin ovi, ja vanhus näkee ihmeekseen kaksi pikku tyttöä tulevan talvipuvussa, posket punakkoina ja silmät säihkyvinä. He kantavat yhdessä raskasta koria ja laskevat sen varovasti oven pieleen. »Jumalan rauhaa juhalle, vanha muori!» toivottavat lapset iloisella, raikkaalla äänellä. Ne ovat kirkkoherran nuorimmat tyttäret kantelemassa joulukakkuja köyhille ja yksinäisille. Eläkemuori saa nyt myöskin osansa joulun antimista. Harvinainen hymy leviää hänen ryppyisille kasvoilleen. Vainvalloisesti nousee hän vähän toisen kyynärpäänsä varaan ja kutsuu pikku neitejä tulemaan lähemmäksi, että hän oikein näkisi heidät, sillä hänen näkönsä on jo huono. »Mamma lähetti tämän joulukakun teille ja paljon terveisiä,» sanoo toinen tyttönen. Ja toinen sanoo: »pappa lähetti terveisiä ja käski sanoa teille, vanha muori, että teidän pitää muistaa että tänä iltana on joulu, jolloin Vapahtaja syntyi. Pappa muistaa varsin hyvin, miten te hoitelitte häntä, kun hän oli pieni. Ja te juuri opetit hänelle jouluvirren: »Enkeli taivaan lausui näin.» Kun tyttönen lausuu nämä sanat, silloin vanhuksen himmeät silmät ikäänkuin kirkastuvat. »Jumala siunatkoon sitä kelpo poikaa, joka muistaa minuakin vanhaa! Herra, nyt sinä lasket palvelijas rauhaan menemään!» Ja mummo alkaa vapisevalla äänellä veisata ennen niin rakasta virttä, jota hän ei ollut muistanut niin moneen vuoteen: »Enkeli taivaan lausui näin.» Pappilan tytöt veisaavat mukana, sitten muistuvat sanat paremmin mieleen eläkemuorille. Ja veisatessaan kuun-

telee hän kuin unessa enkelien ihmeellistä kellon soittoa, hänen sielunsa ikävöiminen kohoaa, vaikka hyvin heikkonakin, Jumalan armoistuimen eteen, ja hän saa armon ja rauhan. Kun virsi on veisattu loppuun, vaipuu vanha muori uuvuksissa alas vuoteelle ja lapset kuulevat hänen kuiskaavan: »nyt tulee Jeesus pian. Niin, tule Herra Jeesus, amen!» He eivät tiedä, vieläkö vanhus on hereillä vai joko nukkunut — ehkäpä viimeiseen uneen. Hiljaa ottavat he korinsa ja hiipivät, mieli juhlallisena, pois huoneesta. Nyt *he* ovat olleet enkelien apulaisina, Heramme pienoisina palvelijoina ihmismuodossa. — Rakas lukija, etkö sinäkin tahtoisit olla osallisena samassa siunausta tuottavassa työssä?

* *

Mutta nyt riennämme ajatuksissamme suureen kaupunkiin, joka on tuolla edessämme. Mikä hälinä, mikä hyörintä, mikä kiire, kuin olisi henki vaarassa! Jo ovat kaasulyhdit ja sähköauringot sytytetyt. Valoa näkyy melkein kaikista ikkunoista. Joulun vietto on alkanut. Lapset päästetään saliin, jossa joulukuusi on, he näkevät sen olevan koristettuna ja loistavan kynttilöistä ja tanssivat riemuiten sen ympärillä. Vanhemmat ja sukulaiset iloitsevat nuorten riemusta, ja kukin nauttii omalla tavallaan joulun iloa. — Ainoastaan hurskaat Jumalan lapset saavat maistaa sen *pyhää rauhaa*.

Kauppakonttorissa erään muhkeimman kartanon toisessa kerrassa istuu pääkonttoristi kumarruksissa pulpettinsa edessä. Kaikki muut apulaiset ovat ottaneet vastaan tarjotun lomahetken ja saaneet kutsun isännän kotiin. Vaan pääkonttoristi eli ylin kirjanpitäjä, joka on »vanha poika» eikä huoli pitää lukua mistään kirkollisten

juhlain vietosta, on päättänyt ennemmin istua konttorissa työssään kello 9:ään ja päätellä muutamia tilejä. Sitte hän aikoo mennä kotiin ja käydä aikaisin levolle, ja jouluaamuna lähtee hän junalla maalle erään tuttavansa luo metsästelemään. Se on kaikki suunniteltu edeltäpäin, eikä konttoristi aio antaa »turhain» ajatusten eikä tunteiden tulla häritsemään hänen yhteenlaskujansa ja kertomisiansa. Hän laskee laskemistaan ja kirjoittaa kirjoittamistaan. On niin tavattoman hiljaista konttorihuoneessa — melkeinpä kammottavan hiljaista. »Eikö tosiaankaan kukaan enää tule tekemään kauppoja tänä iltana?» ajattelee hän. — Mutta, eikö kuulunut hiljaista kellon ääntä jostakin päin? Konttoristi pysäyttää kynänsä ja kuuntelee. Ei, se oli vain mielikuvitusta. Nyt hänelle johtuu jotakin mieleen, jota hän oli lapsuudessaan kuullut äitinsä sanovan. Kun keskustelu yht'äkkiä pysähtyi jossakin seurassa, niin että tuli ihan hiljaista, silloin äiti sanoi hiljaa: »nyt astuskelee enkeli läpi huoneen.» Konttoristia hymyilytti tuo ajatus: mitäpä enkeleillä olisi tekemistä konttorissa tänä iltana? Mutta nyt soitettiin taas. Hän hypähtää ylös ja juoksee toiseen huoneeseen telefoonille. Halloo, kuka siellä? Ei kuulu vastausta. Ehkäpä soitettiin eteisen ovella. Ihan oikein! Siinä seisoo pikku poika, suuri kääre käsivarsilla. Päähän on hänelle kääritty vanha iso huivi, sillä onpa ulkona aika kylmä. »Onnea joululle, hyvä herra! Äiti lähetti minut tuomaan pesua, mutta minä en päässyt sinne, jossa te asutte. Tässä ne on. Ne maksaa 3 markkaa.» — »Miksi hän ei tullut itse?» — »Hän menee kirkkoon.» — »No, tässä on pesusta, ja tässä on vähä joulurahaa äidillesi, ja näillä saat ostaa leikkikaluja itsellesi ja sisaruksillesi.» Poikainen saa molemmat kätensä täyteen hopearahaa ja näyttää hyvin tyytyväiseltä. »Tuhannet kiitokset, hyvä herra!»

Konttoristi on sydämessänsä hyvillään pojan ilosta ja aikoo panna oven kiinni. »Mutta sinullahan näkyy olevan hyvin vilu, hyvä lapsi, tule sisään lämmittelemään vähän.» Konttoristi ei ole mikään häijy mies, vaikka hänellä ei ole tapana viettää joulua. Hänellä on sääliväinen sydän ja hän rakastaa lapsia. Sentähden hän nyt vie poikasen kanssansa sisään, asettaa hänet lämpöisen uunin eteen ja päästelee auki vanhan huivin. Samalla putoaa huivin poimuista kirja lattialle. Konttoristi ottaa sen siitä. »Kas, ihan uusi virsikirja, kenen se on?» — »Minun se on», sanoi poika kerskaton, minä sain sen äidiltä joululahjaksi, ja minä menen myös kohta kirkkoon. Ja katsokaas, tuohon äiti pani niin kauniin merkin siihen paikkaan, jossa on: »Jeesus paras ystäväni.» Minä osaan veisata sen, sillä me opimme sen pyhäkoulussa. Osaatteko tekin sen? — Konttoristi ei vastaa heti, hän näyttää niin merkillisen vakavalta. Omituisia tunteita mielessä lukee hän virren alusta loppuun. Sen virrenhän juuri hänen äitinsä kirjoitti raamatun kanteen, jonka antoi hänelle silloin, kun hän ensi kertaa meni Herran ehtoolliselle:

»Jeesus, paras ystäväni,
Jonk' ei ole vertaista;
En sua koskaan eläissäni
Hyljää enkä unhota! — —»

Konttoristi antaa kirjan takaisin pojalle ja avaa sen sijaan kultamedaljongin, joka hänellä riippuu kellonvitjoissa. Siinä on surullisen vanhan vaimon kuva. Hän käypi istumaan pulpetin eteen ja alkaa katsella kuvaa, joka on hänen äiti vainajansa. Mitä kauvemmin hän sitä katselee, sitä himmeämmiksi käyvät hänen silmänsä, suuri kirkas kyynel putoaa kuvalle ja vierähtää kontto-

kirjalle, päivän keskeneräisten tilien sekaan. Mutta hän ei huomaa sitä, ennenkuin kyyneliä tipahtelee useampia-kin; silloin hän huokaa syvään, hyvin syvään, ikäänkuin tahtoisii päästä hyvin raskaasta taakasta. Hän painaa äkisti kiinni medaljongin, kuivaa imupaperilla kyyneleet pois konttokirjasta ja sanoo pojalle: »kuules, poikaseeni, luuletko jumalanpalveluksen pian alkavan?» — »Oh, kyllä se varmaan jo on alkanut, nyt minun pitää joutua pois.» — »Odotahan vähän, minä tulen kanssasi. Kun minä olin sellainen pikku poikanen kuin sinä nyt, silloin minäkin kävin äitini kanssa kirkossa joka joulujoka sunnuntai. Mutta siitä on niin pitkä aika. Nyt minä en enää oikein hyvästi muista sen kauniin virren nuottia. Mutta jos saan veisata sitä sinun kanssasi sinun uudesta virsikirjastasi, niin kyllä luulen pian oppivani sen taas.» — »Kyllä te sen opitte! Ja äiti sanoo, että kun laulamme Jeesuksesta, silloin enkelit laulavat mukana ja soittavat niin kauniisti harpuillansa.» — »Niin, tiedäs, se kyllä saattaa olla totta, se. Minä jo äsken ikäänkuin kuulin muutamia säveliä heidän soitostansa. Mutta nyt on jo kiire, tule pois!»

Käsi kädessä astuvat he ulos, ja kohta he istuvat Herran temppelissä, kuunnellen liikutettuina rubiinikellon säveliä, jotka julistavat: »*katso minä ilmoitan teille suuren ilon, sillä teille on tänäpäpä syntynyt Vapahataja, joka on Kristus, Herra Davidin kaupungissa!*»

Kaikkein kurjimmatkin ihmisten lapsista tahtoo Jeesus kutsua Jumalan valtakuntaan. — Mitä siis arvellet, rakas ystävä, jos viimeksi pistäytyisimme vankirauk-
kain luona rangaistusvankilassa kysyäksemme heiltä, ovatko hekin kuulleet kajahtuksen kelloenkelien ihmeellisestä soitosta? Sielläkin vietetään joulua tänä iltana. Vankilan kappelissa sytytetään kuusi, jonka ystävälliset kädet ovat

koristaneet lipuilla ja kukkasilla, ja tornin malmikello ilmoittaa juhlallisin kumahuksin, että hartaushetki kohta on alkava. Kellon ääni tunkeutuu monikerroksisen rakennuksen jokaiseen koppiin ja herättää ihmeellistä vastakaikua vankien rinnassa. »Kirkkoon, kirkkoon!» komennetaan, »jouluu viettämään». Avainkimput kalisevat, koppien ovet avataan, ja vankinihtien vartioimina kulkevat rikolliset pitkissä riveissä vankilan käytäviä pitkin kappeliin. Siellä tulvii heitä vastaan valovirta sytytetystä kuusesta, kattoruunuista ja seinälampuista. Nyt alkaa laulu. Nuori, lämminsydäminen nainen »hienosta maailmasta» oli tänä iltana pyytännyt päästä soittamaan ja laulamaan vangeille. Häntä itseään he kuitenkin eivät saa nähdä, mutta he kuuntelevat omituiselta liikutuksella hänen kirkasta, voimakasta ja kuitenkin niin pehmeän sulavaa ääntään, kun hän sävelin tulkitsee heille joulunkelin ihanaa sanomaa:

»Herramme Kristus teille nyt
On tänään tänne syntynyt.»

Kaunis laulu soi monelle näistä vankiraukoista ihanana äänenä taivaasta ja se ääni tunkeutuu heidän sielunsa syvimpiin. Kaikki pahat teot, jotka rasittavat heidän omaatuntoaan, hälvenevät hetkeksi, kun hyvän muistojen enkeli kultakellollaan kutsuu unhosta esiin parhaan, minkä menneitten aikain kokemus on jättänyt sieluun. Tuhlaajapoika näkee edessään lapsuutensa kodin kimmeltävässä päivänpaisteessa, konna leikkii viattomana lapsena isänsä talossa. Siellä istuu murhaaja, väärän rahan tekijä, murtovaras, pettäjä, kaikki miettiväisin kasvoin ja unohtavat hetkeksi kalisevat kahleensa, kultakellon ja kristallikellon soittaissa heille ihmeen ihania säveleitään. Kyyneleitä tippuu siellä täällä virsikirjoihin ja alas kaliseviin kahlei-

siin, sitä mukaa kuin sydämmen jäät sulavat. Ja vanki kaihoaa, kenties enemmän kuin milloinkaan ennen, takaisin, ei ainoastaan valoon ja vapauteen, vaan kunnialliseen elämään. »Jumala armahda minua syntistä!» tunkeutuu vihdoin raskaana huokauksena hänen ahdistetusta rinnastaan.

Silloin nousee vankilansaarnaaja saarnatuoliin, puhuu ja rukoilee lämpimästi ja hartaasti, näyttää syntisille tien joulun Herran, Jeesuksen Kristuksen luo ja virvoittaa heidän sydämiään ijankaikkisen elämän sanoilla. »*Kansa, joka pimeydessä vaelttaa, näkee suuren valkeuden, ja niille, jotka asuvat kuoleman varjon maassa, se kirkkaasti paistaa*», niin kuuluu teksti, jota hän selittää. Se »suuri valkeus», joka on koittanut vangeille synnin pimeässä maassa, se on Jeesuksen Kristuksen ihanuuden valo. Jeesuksen rakkaus paistaa pimeimmän vankilan yöhön, antaa synnit anteeksi, poistaa tuomion ja tekee autuaiksi jumalanlapsiksi kaikki ne, jotka uskovat Hänen pyhään nimeensä.

Eikö rikoksellisten sydämmet, jos kuinkakin kovat, sulaisi sellaisesta saarnasta! Pääenkeli, rakkauden suloinen rauhantuoja, soittaa näkymättömänä kirkasta rubiinikelloaan vankilan kappelissa, ja molemmat muut enkelit hoitavat virkaansa samalla pyhällä innolla. Varmasti korjataan siellä sato Jumalan valtakunnalle sinä iltana rikoksellisten piirissä, sillä Herran sana ei milloinkaan palaa turhaan takaisin, ja Korkeimman armo vaivaisia syntisiä kohtaan on suurempi kuin me milloinkaan voimme uskoa, niin, se on mittaamattoman suuri!

Rukoilkaamme köyhäin vankien puolesta joka kerran kuin vietämme iloista joulujuhlaamme! Rukoilkaamme kaikille onnettomille ihmisille koko maailmassa armoa ja rauhaa!

Niin Jumala kaikkialla maailmassa, missä vain Hänen nimeänsä saarnataan, kutsuu valtakuntaansa.

Rakkaat lapset, kaikkialla Suomessa, te jotka luette tai kuulette tämän joulusanoman: »*teille on tänäpäivänä syntynyt Vapahtaja*»; älkää siis ajattelemattomasti sivuuttako sanaa: »*teille*,» sillä se tarkoittaa lapsiakin. Soitelkoot siunatut kelloenkelit teidänkin sydämmillenne iloista, rauhallista joulujuhlaa!

Muistakaa vielä, ja älkääkä unhottako sitä koskaan elämässä, että teidän tulee pysyä sydämmissänne lapsina, — nöyrinä, tottelevaisina, rakastavaisina lapsina, voidaksenne kerran vastaanottaa ijankaikkisen perintönne taivaassa. Halatkaa sentähden oppia tuntemaan ystäväännne Jeesusta, jonka hellä vapahtajanrakkaus teitä aina ympäröi. Hänen kauttansa tulette Jumalan lapsiksi ja pääsette kerran pyhään enkelien iloiseen joukkoon taivaan riemukelloja soittelemaan.

1890.

Joulutykki.

»Ja maassa rauha!«

Miedätkö, miten tykkiä valmistetaan? Joku on leikillään kertonut sen tapahtuvan näin: kun otetaan läpi — pitkänsoikea läpi — ja valetaan terästä sen ympärille, niin tykki on valmis. Aivan sillä tavalla ei se kuitenkaan tapahdu, sen kyllä ymmärtänet, mutta ainakin vähän siihen suuntaan. Tykkivalimossa otetaan vahva rautaputki, jonka toinen pää on umpinainen, eli upokas, jonka sisusta on verhottu valinhiekkalla ja tulenkestävällä savella, ja siihen kaadetaan valuvaa teräsainetta. Kun valettu aine on jäähtynyt, viedään se työhuoneeseen, jossa se lävistetään ja sorvataan. Sitte siihen asetetaan lataamista y. m. varten tarpeelliset koneiston osat. Sillä tapaa tehdään tykit, jotka oikeastaan eivät ole mitään muuta kuin aimo suuria *pyssyjä*. Ja mihin niitä käytetään, sen sinä tiedät, — etenkin niitä käytetään sodassa, ihmisten surmaajina tahi linnojen hävittäjinä, ja vieläpä niillä ammutaan upoksiin laivojakin. Tykki on siis hirveän pelottava hävityskapine, jonka sodan raaka, verenhimoinen henki on keksinyt.

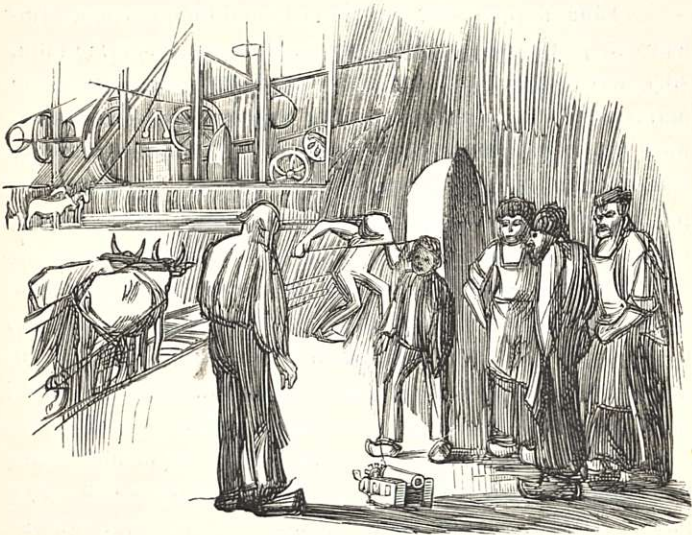
Niin kyllä, sanot sinä, mutta mitä tykillä on joulun kanssa tekemistä? On niinkin, tykki on tavallaan joulun pahimpia vihollisia. Ymmärtämättömät ihmiset kertovat usein lapsille pahoista noidista ja velhoista, jotka muka liikkuvat ulkona yön pimeydessä saadaksensa tehdä paha ihmisille. Vaan kiltille ja hurskaille lapsille he eivät mitään voi tehdä, sanotaan. Mutta näetkös, lapseni, tykki, joka niin petollisen rauhallisena lepää lavetillaan linnanmuurilla, kun se vain kerran saa ruutia ja kuulia ahmia, niin purkaa se kidastaan tulta paljo enemmän kuin sadun velhot suustaan! Tykki on yhdeksännentoista vuosisadan kamala sotavelho, joka taistelussa tappaa niin syyttömän kuin syyllisenkin, ja niin kauvan kuin se velho hallitsee, ei yleistä rauhaa, ei yleistä joulua ole maan päällä. Mutta tiedätkö, mitä Jumalan profeetta on sanonut? *»Kansa, joka pimeydessä vaelsi, näki suuren valkeuden, ja jotka asuivat kuoleman varjon maassa, niiden yli se kirrkaasti paistaa. Sillä kaikki sota ja meteli ja veriset vaatteet pitää poltettaman ja tulella kulutettaman, sillä meille on lapsi syntynyt ja poika on meille annettu ja hänen nimensä on Rauhan ruhtinas, että hänen herrautensa pitää suureksi tuleman eikä rauhalla loppua oleman.»*

— Jaa, tule, Herra Jeesus, Sinä meidän Rauhanruhtinaamme, pian meidän luoksemme takaisin, ja lähes tulkoon valtakuntasi, jossa ei enään sodat eikä murhaavat tykit häiritse maailman lepoa ja joulun rauhaa!

* * *

Oli jouluaatto muutamia vuosia sitten, ja siitä tahdon kertoa. Suuressa tykkivalimossa kosken rannalla tehtiin työtä samalla innolla kuin kaikkina muinakin

päivinä. Uunit, joissa teräsainetta sulatettiin, puhisivat, työmiehet tekivät valmistuksiansa tulevaa valamista varten, lämmittäjät viskasivat vähän päästä enemmän kivihiiltä tuleen. Suuret härät, ies sarvien välissä, kuljettivat edes takaisin raskaita raitiovaunuja, joihin oli lastattu erilaisia rautaharkkoja tahi valmiiksi valetuita teräskapineita. Aina vähän päästä tyhjennettiin uunien kuo-

nanjohdattimet, ja tuo hehkuva lasiruho valutettiin upokaisiin, jotka vietiin jäähtymään. Välimmiten aukaisi valinseppä korkealla olevan uunin luukun, otti rautatangolla kappaleen tuota hehkuvaa valkoista metallia näytteeksi ja laski sen alasimelle takoaksensa sitä ja koettaaksensa sen lujuutta, aivan kuten kokki, joka maistelee liemiä ja kokkeloita, tahi leikkaa paistinpalan, nähdäk-sensä onko se tarpeeksi pehmeä ja mehevä.

Niinä hetkinä uunista leviävä loiste valaisi sen suuren, avaran rakennuksen, joka oli kirkon korkuinen, ja siinä valossa kuvautui selvästi muurin tummaa seinää vasten ryhmittäin työntekijöitä, jotka toimivat uunin luona. Heidän nokiset ja hiestyneet kasvonsa ilmaisivat heillä olevan voimaa ja päättämiskykyä. Valoluukku suljettiin taas ja henkilöt joutuivat jälleen puoli-hämärään.

Tänä iltana noita mallikokeita tehtiin erityisen huolellisesti ja työntekijät näyttivät tavallista innokkaammilta, sillä nyt heidän tuli valmistaa tilausta kuninkaalliselle majesteetille ja kruunulle. Oli valettava *jättiläistykki*, joka piti asetettaman vartioitsemaan valtakunnan parhaan sotasataman suuta. Juuri tänä iltana, jouluaattona, piti tykki valettaman, ja työn menestymisestä riippui koko tehtaan kunnia. Jos valaminen hyvin onnistui, saattoi mestariseppä saada tarpeellisen palkanlisäyksen ja työntekijät ylimääräisen kestäpäivän pikkupyhinä. — Mutta näyttipä siltä, kuin ei näitten ahkerien ihmisten joukossa ainoakaan olisi muistanut, että Herramme ja Vapahtajamme syntymäjuhlaa tuli viettää. Eikö ainoakaan?

Rahilla muurin lähellä istui joukko työmiehiä, nauttien yksinkertaista ilallistansa. Näitten joukossa oli eräs pitkä, harteva vanha mies ikäänkuin puheenjohtajana. Sulatusuunien kohinan ja jytinän vuoksi oli totuttu olemaan vaiti, mutta tänä iltana oli jokaisella jotakin sanottavaa naapurillensa.

Enemmiten tietysti puhuttiin tekeillä olevasta jättiläistyksistä. »Kumppanit», sanoi tuo pitkävartaloine mies, jonka vieressä hoikka, 12-vuotias kaunis-silmäinen poika seisoi, »tämä poika, joka on tuonut minulle ruokaa tänä iltana, on jouluaaton lapsi, hänkin, samaten kuin tuo suuri tykki tulisi olemaan. Jumala ainoastaan tietää,

kumpi heistä tulee toimittamaan enemmän hyvää ijässään. Surulla poika maailmaan syntyi, sillä sinä yönä Jumala otti luokseen hänen äitinsä, joka lapselleen oli elämän antanut. Kun istun tässä ja kuuntelen tuon kiehuvan metallin kohinaa, niin kaikuu se korvissani kuten tuulen vinkuna ja aaltojen pauhina juuri sinä yönä 12 vuotta takaperin. Tulin kotia laivalla Itä-Intiasta — minä kuljin merillä siihen aikaan — ja sumussa ja pimeässä törmäsimme kiinni majakan edustalla tuolla ulkona, kyllä tiedätte, ja jouduimme haaksirikkoon. Sitä surkeutta en milloinkaan unohda. He hukkuivat kaikki muut, paitsi kapteeni ja minä. Jumala heidän sielujansa armahtakoon! Ja kun minut kannettiin vaimoni luo, joka oli kipeä ja heikko, pelästyi hän niin, että sai kovan vetotaudin ja kuoli. Nyt viettää hän joulua autuaitten parissa taivaassa — sillä hän oli hurskas kuin enkeli, hän — mutta me valellemme sotatykkiä itse pyhänä jouluaattona. Tiedättekö, kumppanit, jota vanhemmaksi olen tullut, sitä enemmän olen tullut ajatelleeksi, että me oikeastaan olemme menneet pimeydenruhtinaan palvelukseen, kun olemme ruvenneet valmistamaan tällaisia hirveitä hävityskapineita. Tuumaan juuri, että mahtanevatko viinanpolttajat ja tykinvalajat koskaan päästä taivaaseen . . . ?»

Tässä vanhus keskeytettiin puheessaan, kumppanit kiistelivät äänekkäästi. Muutamat hyväksyivät, toiset vastustivat hänen puhettaan. — »Niin, mitä luulette, että Herramme Kristus sanoisi», jatkoi mies, »jos hän tänä iltana astuisi joukkoomme? Uskotteko, että hän tykinvalajille sanoisi: rauha olkoon teidän kanssanne? Ja saattaisitteko hyvällä omalla tunnolla vastata: amen, kunnia olkoon Jumalalle korkeudessa?»

Työmiehet katselivat hämmästyneinä toisiaan. He eivät koskaan olleet ajatelleet asiaa tältä kannalta. »Mehän teemme ainoastaan velvollisuutemme», vastasi yksi heistä, »me teemme rehellisesti työtä päiväpalkastamme. Päällismiehemme olkoot edesvastauksessa. Mitä se meihin koskee, mihinkä näitä teräskapineita käytetään, joita me valamme?»

— »Olkoon niin», jatkoi vanhus, »sillä minäkin olen monta vuotta itseäni tyydyttänyt, mutta nyt olen ruvennut tuumaamaan, että saattaisimme valita toisen paremman ammatin: emmehän ole kenenkään orjia, me saatamme mennä ja tulla koska vain tahdomme. — Merimiehenä ollessani kuulin kerrottavan eräästä jättiläisestä, joka tahtoi palvella maailman voimallisinta ja mahtavinta herraa. Hän kulki toisen luota toisen luo, aina sen palvelukseen, jonka hän havaitsi voimallisimmaksi, ja joutui vihdoin herran luo, jonka nimeä en mainita tahdo. Häntä melkein kaikki ihmiset pelkäsivät, mutta sitten havaittiin, että hän itse pelkäsi *ristiä*, joka oli tien vieressä, siinä, mistä hänen täytyi ratsastaa. Silloin jättiläinen jätti senkin herran ja ylenkatsoi häntä sekä meni ristiinnaulitun, meidän taivaallisen kuninkaamme ja Herramme palvelukseen. Hän palveli Herraa sillä tavoin, että käytti jättiläisvoimiansa matkustavien ja pyhiinvaeltajien kantamiseen sellaisen virran yli, jossa ei mitään siltaa eikä lauttaa ollut. Ja eräänä päivänä, niin kertoo pyhäin taru, sai hän armon kantaa itse Jeesuslapsen virran yli, ja sen tapauksen perästä sai hän nimekseen *Kristoforus* (»Kristoffer»), joka merkitsee *Kristuksenkantaja*.»

— »Se oli kummallinen kertomus, isä Anttoni», huusi moni työmies yht'aikaa, »mutta mitenkä sitä meihin tahdotte sovittaa?»

— »Minä tarkoitan», vastasi Anttoni (se oli puhujan nimi), »että meidän kaikkien tulisi kuten Kristoforos etsiä parempaa herraa palveltavaksemme.

Kuunnelkaa toki, kuinka tuolla sulatusuunissa kuohuu ja kohisee! Eivätkö nuo jättiläisvoimat, tuli ja metalli, jotka ihminen on ymmärtänyt kahlehtia palvelukseensa, ansaitsisi joutua jalomman herran palvelukseen, kuin sodan verenhimoisen hengen? Antakaa tykkijättiläisen olla Kristoforos, joka kantaa rauhan, eikä sodan sanomaa meren kuohuvien tyrskyjen yli ja joka valtavalla jyminällään todistaa Jumalan voimasta ja rakkaudesta sen sijaan, että se nyt on todistuksena ihmisten veljesvihasta! Silloin minäkin vielä tahdon olla mukana tässä työhuoneessa, niin kauvan kuin minun voimani kestävät, mutta muuten — olkoon tämä viimeinen tykkini!»

Vanhus oli puhunut aina kiihtyneempänä ja oikaisihe koko pituudelleen sekä katseli ympärilleen säihkyvin silmin. Muut työntekijät hypähtivät pystyyn rahilta, jossa istuivat, puhujan innostus oli nähtävästi koskenut heihin.

»Isä Anttoni on oikeassa, isä Anttoni on oikeassa», huusivat nyt kaikki, »me lähdemme täältä oitis, emmekä vala yhtäkään sotatykkiä enään.» »Me laskeimme teräs-sulatukset pieniin upokkaisiin tehdäksemme auroja, patoja, silitinrautoja ja muita rauhallisia työaseita.» »Niin, tahi sammutamme valkeat ja metalli saa jäädä uuniin, siksi kuin juhla on ohitse!»

— »Ei, ei hyvät kumppanit! Se olisi väärin tehty, sitä nimitettäisiin työlakoksi ja salakapinaksi, jonka olimme tehneet itse jouluaatto-juhlanä. Sehän olisi suorastaan toisen oman anastamista. Tykki pitää suostumuksemme mukaan valettaman tänä iltana, kuten määrätty on. Valinseppä sekä minä, joka olen vanhin jou-

kossanne, vastaamme asiasta. Mutta juhlan jälkeen, uudenvuoden päivänä, jolloin sopimusaika on loppunut...»

Tässä puhuja keskeytettiin, joku veti häntä hiljaa takinliepeestä. Se oli poika, joka tähän asti oli seisunut äänettömään katselijana. »Isä», sanoi hän ja hänen silmänsä loistivat kummallisesti, »olen tuonut sinulle pienen joululahjan.» Hän otti lavean mekkonsa alta mitä sievimmän leikkikalutykin, jossa oli aivan täydellinen konehisto. »Katsoppas, isä», sanoi hän, »olen itse muodostanut tämän. Se on *vartiotykki*, jolla ammutaan, kun merellä on usvaa. Sitä paitsi se saattaa singahuttaa raketteja, joissa on pelastushihnoja haaksirikkoisille, ja yön pimeydessä ampuu se valopalloja johdattaaksensa laivoja satamaan riuttojen ja salakarien ohitse. Sellaisen tykin tulisi kuninkaan asettaa tuolle vaaralliselle majakkakarille tuonne ulos, jossa isä joutui haaksirikkoon. Katsokaa, nyt minä lataan sen, katsokaa nyt! yks', kaks, kolme, hih!» — Kova paukkinä kuului, joka houkutteli joukon työmiehiä paikalle, he kun luulivat jonkun onnettomuuden tapahtuneen. Pian olivat he kokoontuneet pojan ympärille, joka näytti heille vartiotykkiänsä kaikkine kummallisine konehistoineen.

Moni huudahti ihastuksesta ja kaikki kiittivät yksimielisesti tätä uutta keksintöä, jolla vanhempien mallien rinnalla oli se etu, että sitä saattoi käyttää niin moniin erityisiin hyviin tarpeisiin. Isä Anttoni näytti kovin liikutetulta. Kyynelsilmin taputti hän nuorinta poikaansa Benjamiansa, olalle ja sanoi, osottaen toisella kädellään tuota pikku kapinetta, joka kulki kädestä käteen työmiesten kesken: »hyvä, hyvä, poikaseni! Tuo on tulevaisuudentykki, *se on jättiläinen Kristoforos, joka lähtee parempaa herra palvelemaan!*»

— »Hyvät kumppanit», huudahti eräs nuoremmista työntekijöistä, »minä tahtoisin ehdottaa jotakin, jonka toivon teitä kaikkia tyydyttävän: me lähetämme heti konttoriin valintehtaan johtajalle lähetystön ja pyydämme hänen sähköiteitse anomaan kuninkaalliselta majesteetilta, että jättiläistykin, joka tänä yönä on valettava, saisi valmistaa pelkkiä rauhallisia tarpeita varten Benjami Antonin uuden mallin mukaan, jos se näet kelvolliseksi katsotaan. Jos kuningas tahtoisi meille työmiehille osottaa sen suuren armon, niin tulee tuosta tykistä arvokas joululahja koko hänen kansallensa, vieläpä koko ihmiskunnalle. Ja me työmiehet tarjoudumme ilman päiväpalkkaa valmistamaan työtämme siksi, että pieninkin osa on paikallaan ja *joulutykki* valmis ja kiiltävä kuin hopea. Täten me tulisimme ottamaan osaa tähän ihmiskunnalle annettuun joululahjaan.»

— »Hyvä, hyvä», huusivat kaikki, »se on kelpo ehdotus, mutta joudu, joudu! Valinseppä sanoo, että viiden tunnin päästä uunit pitää avattaman.»

— »Tule siis, Benjami, työhuoneeseen», jatkoi puhettaan hän, joka viimeksi oli haastellut, »niin me näytämme siellä kaayasi sorvareille ja puraajille sekä kaikille muille työntekijöille, jotta hekin yhtyisivät meidän pyyntöömme.»

No niin, asia päätettiin. Järjestyksen pitäjien suostumuksella tapahtui heti kiihkeitä keskusteluja sekä valimossa että työhuoneissa, jonka jälkeen viisimiehinen lähetyskunta, missä isä Anttoni ja Benjami olivat johtajina, kiirehti tehtaan konttoriin.

Isännöitsijä aavisti heti että jotakin oli tekeillä, kun näki työmiesten loistavat katseet — sillä innostus valtasi heidät kaikki — ja hän oli vain siinä uskossa, että hänen täytyisi lähimmästä kaupungista tilata sotamiehiä

estämään alkavaa kapinaa. Mutta kapinasta ei tälläkertaa ensinkään ollut puhetta. Asia esitettiin, insinöörit tarkastivat tykkikaavaa ja vihdoin työmiehet ilokseen saivat suostumuksen anomukseensa. Hyvä- ja eläköönhuutojen kaikuessa palasivat he työhönsä.

* * *

Meidän päivinämme, sähkölennättimen ja telefoonin aikakautena, saattaa hyvin nopeasti keskustella toistensa kanssa. Tunnin kuluttua sen jälkeen, kuin työmiesten lähetystö oli palannut tykkitehtaan konttorista, seisoi sotaministeri hännystakissa ja valkoisessa kaulaliinassa sekä kaikki kunniatähdet rinnaassan, syvään kumartaen halitsijansa edessä.

— »Pyydän anteeksi, Teidän Majesteettinne, että vaivaan näin myöhään jouluaattona, mutta...»

— »No, hyvä ministerini, mikä nyt hätänä? Onko meillä sotajulistus niskoillamme? Vai mitä ihmettä?»

— »Vähän sinnepäin, Teidän Majesteettinne, tämä on sotajulistus tykkiä vastaan! Valtakunnan parhaan tykkivalimon työntekijät ovat suurimmassa alamaisuudessa sähköteitse lähettäneet nöyrän anomuksen, että jättiläistykki, joka Kuninkaallisen Majesteetin määräyksestä tänä yönä siellä on valettava, ei tulisi sotatarpeisiin käytettäväksi, vaan valettaisiin ja somistettaisiin uuden taidokkaan mallin mukaan, jonka erään työmiehen poika on keksinyt, merkki- ja hengenpelastus-koneeksi. Se tulisi asetettavaksi valotornin viereen Kuolemakarille, joka on kaikkein vaarallisin riutta meidän merenrannikoillamme ja jossa melkein joka vuosi ihmishenkiä hukkaan menee. Pyydetään, että Kuningas erinomaisesta armostaan, sen mukaan kuin hänen sopii, suostuisi antamaan

tilatun kapineen joululahjaksi maallensa ja ihmiskunnalle meidän Herramme ja Vapahtajamme tähden. — Ainoastaan tämä oli minun kummallisena ja kiirehtivänä asianani tällä kertaa. Valtiopäivät tosiaan ovat, kuten Teidän Majesteettinne muistaa, päättäneet»

— »Hyvä, hyvä, rakas ministerini. Te nostatte taakan sydämmeltäni! Jos saatan tehdä kalliille kansalleni

jouluiloa, niin teen sen erittäin mielelläni, siinä tapauksessa, että valtakunnan-neuvosto sitä puoltaa ja maan puolustuslaitos ei mitään tule kärsimään. Mutta tällä kertaa käy asia kuitenkin vaikeaksi. Ainoa, mihin vastaiseksi saattaisin suostua, on tykin valmistamisen lykkäminen tuonemmaksi.»

— »Se tulee valettavaksi muutaman tunnin kuluttua, Teidän Majesteettinne.»

— »No sitten ei asiaa voi auttaa. Meillä ei nyt ole valtiopäiviä. Mutta odottakaa vähäisen, kuinka paljon tuon jättiläisen piti maksaman.»

— »Yhdeksänkymmentätuhatta kruunua, Teidän Majesteettinne. Sehän on kokonainen rikkaus! Mutta työntekijät pyytävät, että saisivat armon tehdä tämän työnsä ilmaiseksi.»

— »Hoh! Mitä puhutte? Sitte en minäkään tahdo olla huonompi. Maksakaa kaikki muut menot minun yksityisestä käsirahastostani. Antakaa sanoa työmiehille, että *heidän kuninkaansa lahjoittaa heille ja valtakunnalle tämän tykin joululahjaksi*. Sotasatama saa odottaa. Luuletteko, että he sitte ovat tyytyväisiä?»

— »Teidän Majesteettinne on erinomaisen armollinen! Mutta muistan nyt, että tykkivalimosta tullessa sähkösanomassa oli vieläkin eräs alamainen anomus, nimitäin, että uudelle ihmetykille armossa annettaisiin nimi *Kristoforos*. Noilla työmiehillä on niin kummalliset oikut näihin aikoihin.»

— »Miksi ei? Luulenpa, että aavistan heidän tarkoituksensa, ja sydämeni suostuu kernaasti tähänkin heidän pyyntöönsä. Sovittakoon tämä uusi »Kristoforos» jalon hengenpelastus-tehtävänsä kautta, mitä sen sotaiset veljet ja esi-isät aina ruudin keksimisen ajoista asti ovat rikkoneet! Mutta sanokaa tykintekijöille, niin, sanokaa koko rakastetulle kansalleni, että isänmaan puolustus on meille kaikille pyhä velvollisuus, jota ei myöskään saa laiminlyödä. Suokoon Jumala, että sen voisimme tehdä ilman verenvuodatusta! Iloista joulua, rakas ministerini!»

»Saan alammaisimmasti toivoa Teidän Majesteetilenne samaa. Hyvästi!»

Tehtyänsä nöyryimmät kunnianosoitukensa, poistui ministeri. Hän ei puolustanut työmiesten kummallista

anomusta, mutta hänen sydämmensä esti häntä myöskin kehottamasta kuningasta antamaan kieltävää vastausta. Löytyy hetkiä ihmiselämässä, jolloin sydämmen ääni puhuu tavallista voimakkaammin. Jouluaattoilta on sellainen hetki. Sen ei pidä turhaan kautta aikojen saarnata: »maassa rauha!»

Tykkivalimossa syntyi ilo ja riemu, kun myöntävä vastaus saapui määrättyjen tuntien kuluttua. »Eläköön kuningas!» »eläköön isänmaa!» »eläköön ijäinen rauha!» huudettiin vuorotellen, ja viimeiset valmistukset valamista varten pantiin reippaasti toimeen.

Keskiyön aikaan, juuri kello kaksitoista, avattiin määrättyjen uunien laskutorvet, ja tuo loistava metalli juoksi kultaisena virtana yhteiseen säiliöön eli kattilaan ja sieltä alempana olevaan hiekkaan painettuun aimo tykki-upokkaaseen. Nämä hetket, jotka nyt kuluivat, juhmallisina, hiljaisina ja äänettöminä, olivat suuremmissa. Harvoin saattaa nähdä ihanampaa ilotulitusta kuin tämä, jolloin valkoisenhehkuva metalli virtailee ulos vankilastaan, räiskähyttäen ympärilleen kultatähtiä tuhansittain. Varo vain, ettet mene liian lähelle noita tähtiä, sillä ne ovat »hehkuvaa tulta», joka piankin veisi sinulta silmies valon! Ja jos luomme katseen tuohon avattuun uuniin — oi, mikä ihana kiilto, mikä ihmeellinen loisto tuolla kirkkaalla ja toki lempeällä valolla on! Se antaa meille aavistuksen taivaallisesta loistosta... Elleivät tässä vaan ympäristöt olisi niin synkät ja vankilan kaltaiset! — Mutta me saamme ihailia tuota kauneutta vain kaukaa nähdessä, sillä kuumuus tuolla sisällä on hirveä, se nousee aina *kahteentuhanteen neljänsataan asteeseen Celsiusta*, ja kentiesi vielä enempäänkin! Ja jos ainoakin pisara tuota hehkuvaa metallia tipahtaisi paljaalle kädellesi, poltaisi se reiän kätesi läpi.

Nyt oli valaminen suoritettu. Juuri, kun tykkijättiläisen muodoton pää täytettiin, kajahuttivat kaikki työmiehet ilmoille äänekkään eläköönhuudon: »eläköön Kristoforos, haaksirikkoisten pelastaja, ystävä hädässä! hurraa!» Mutta isä Anttoni sanoi: »nyt luule, että voimme ensi jouluiltana sydämmen pohjasta yhtyä enkeleitten kiitosvirteen: *»kunnia olkoon Jumalalle korkeudessa ja maassa rauha, ihmisille hyvä tahto.»* — »Amen», vastasivat kaikki läsnäolijat, joihin tämän hetken vakaavuus oli tehnyt syvän vaikutuksen.

Siitä, mitä sittemmin seurasi, ei meidän tässä tarvitse laveammin kertoa. Kun tykin valanta oli jäähtynyt, otettiin se pois upokkaasta ja asetettiin raitiovaunuun sekä vietiin pihan toiselle puolen työhuoneeseen sorvattavaksi ja koverrettavaksi, viilattavaksi ja kiillotettavaksi sekä valmistettavaksi omaa erityistä tarkoitustansa varten. Kohta kun joulupäivät olivat ohitse, rupesivat insinöörit täyttä totta tarkastamaan nuoren Benjamin keksintöä. Tarkkoja laskuja ja piirustuksia tehtiin ja kaikki työ toimitettiin säännöllisessä järjestyksessä. Mutta aikaa se vaati. Työmiehet eivät saattaneet tehdä palkatonta työtä monta päivää viikossa. Mutta kun ensi jouluaatto tuli, venyi jättiläinen Kristoforos tukevalla alustallaan ulkona tuolla vaarallisella Kuolemakarilla, johon eivät hyrskyt ulottuneet. Isä Anttoni, joka oli määrätty tykin katsastajaksi, latasi sitä paraikaa juhlatatingilla, raketeilla ja valopalloilla. Tykin mahtava paukkinä kuului selvästi läpi meren pauhinan ja valopallot liitelivät virstottain valaisten ja osottaen laivoille paasien ja salakarien välitse oikeata tietä rauhalliseen satamaan. Benjami poika istui isänsä vieressä, lämpimään turkkiinsa käärittynä, kuunnellen ja katsellen tarkoin silmin.

»Kiitetty olkoon Jumala!» sanoi hänen vanha isänsä, kun viimeisen laukauksen kajahtus oli haihtunut meren kohinaan. »Sinun autuas äitisi ei turhaan henkeänsä antanut, kun hän sinut synnytti myrskyisenä jouluyönä. Mutta ennen kaikkea muistakaamme häntä, joka taivaan ihanasta valonvaltakunnasta astui alas pimeään maahamme ja syntyi ihmiseksi, antaaksensa itsensä lunastajaksi meidän kaikkien puolesta! Minä tahdon tällä kalliolla vartioida joulutykkiämme siksi, kunnes Herra kutsuu minut luoksensa. Silloin hän on viskaava minut suureen valinuuniinsa ja valava minusta uuden, turmeltumattoman olennon, joka saa häntä palvella ijäisessä vanhurskautessa, viattomuudessa ja autuudessa kaikkien pyhien ja enkeleitten parissa.»

»Mutta sinä, rakas poikani, mene avaraan maailmaan palvelemaan kaikkivaltiasta Herraa, ja palvele ihmiskuntaa sillä leiviskällä, jonka olet käytettäväksesi saanut. Mutta sen sinulle sanon, että älä sitä tuhlaa, — ja soikoon koko elämäsi ajan mielessäsi tämä varoitus kaikkuna hyrskyjen kohinasta näiden kallioiden ympärillä ja muistona kahdesta meille molemmille kalliista jouluyöstä, — älä tuhlaa henkesi voimia kaikellaisiin yrityksiin, vaan uhraa niitä ainoastaan Jumalan kunniaksi ja ihmisten hyväksi. Jatka, niinkuin olet alkanut, Rauhanruhtinaan palveluksessa. *Autuaat ovat rauhantekijät, sillä heitä pitää Jumalan lapsiksi kutsuttaman.* Tee työtä *ijan-kaikkisen rauhan* puolesta, äläkä unohda rukouksessasi anoa Herralta: *lähestyköön Sinun valtakuntasi!*»

1892.

Rukous.

*Oi kaiken Luoja
Ja turvan tuoja,
Sä siunaa, suojaa
Tää meidän rakkahin synnyinmaa!
Suo rauha meille,
Vie toivon teille,
Suo meidän Sinuhun uskaltaa:
Suot päivän uuden
Ja onnekkisuuden,
Suot koittaa valoisan vastaisuuden,
Mi kaiken hämärän kirkastaa,
Tuo päivänpaistetta ihanaa,
Ja riemun rikkahan lahjoittaa.
Oi, kuule meitä!
Oi turvaa rakkahin synnyinmaa!*

1890.

Loppiaispöytä.

Oli loppiaisaaton varhainen aamu. Yksinäisessä metsätorpassa Hämeessä herätti pieni huutava tyttölapsi sairaan äitinsä hänen levottomasta unestaan. »Voi, kuinka pääraukkaani pakottaa», sanoi vaimo varovaisesti nostaen pienokaisen pärekopasta, joka oli kahdella tuolilla sängyn vieressä, ja pannen hänet povelleen. »Mutta sinunhan on vilu, pikkuraukkani, rikkinäisissä ryysyissäsi! Senkötähden sinä seitsemästi herätit minut yöllä huudollasi? — Vai kaitpaatko kenties pyhää kastetta, jota vailla olet saanut olla jo kolme viikkoa? Mutta nyt minä pidän sinua sylissäni, kunnes oikein lämpiät, ja huomenna, jos Jumala suo, kantaa isä sinut pitäjänkirkolle ja pyytää kirkkoväärtin vaimoa rupeemaan syli-kummiksi. Teethän niin Jaakko?»

Äidin puhuessa pikkulapselleen, oli isäkin herännyt ja nousi nyt vuoteeltaan haukotellen ja venytellen, jonka jälkeen hän meni matalan kamarinikkunan luo ja koetti suurella peukalollaan sulattaa kuuraa ruudusta. Kun hän näin saadusta reijästä hetkisen oli tirkistellyt aamuhämäriin, vastasi hän vihdoinkin päätään ravistellen vaimonsa kysymykseen kirkkomatkasta: »ei, rakas Anna-Liisa, siitä matkasta kyllä ei mahda mitään tulla. Loppiaispöytä on nousemassa, minä näen sen levottomasti tuikkivista tähdistä.»

»Voi kuinka ikävää», sanoi vaimo itkien, »ja minä olisin niin mielelläni tahtonut saada lapsen kasteeseen juuri huomenna, sillä uneksinkin yöllä, että kirkas tähti oli juuri meidän tupamme päällä ja loisti suorastaan turvekaton lävitse pikku tyttöön pärekopassa. Ja silloin minä tulin niin sydämmestäni iloiseksi, sillä mieleeni muistui evankeliumin sanat kolmesta viisaasta miehestä: kun he näkivät tähden ihastuivat he suuresti. Etkö usko, Jaakko, että se tietää onnea?»

»Ehkä vain», vastasi mies haukotellen. Hän raapasi tulta tikkuun ja sytytti päreeseen, joka oli pistetty kahden tiilikiven väliin uuninpielessä. Siinä valossa, mikä levisi päreestä ahtaaseen kamariin, näkyi toisessa sängyssä kaksi paria loistavia lapsensilmä, jotka täynnä kummastusta vuoroin katsahivat isään, vuoroin äitiin. Olli ja Kaisu olivat huomaamatta heränneet ja saaneet kuulla vanhempain keskustelun. »Vai niin, pikku veitikat, te olette jo valveillanne! Saattepa siis kauniisti nousta ylös ja mennä antamaan ruokaa vuohille tallissa. Minä kuulen tänne asti kuinka ne määkivät nälästä.» Sitä pienokaisille ei tarvinnut sanoa useampaa kertaa. Isä oli tuskin ennättänyt saada tulta takkaan, kun he jo olivat ulkona täydessä toimesta.

Kun lapset olivat menneet, rupesi äiti taas valittamaan päänskipua, kapaloidessaan pientä tulen ääressä. Hänen helläsydämminen miehensä sanoi silloin hiljaiseen, tyytyväiseen tapaansa: »minä saanen kulkea kaupunkiin tänään hakemaan rohtoja, mikäpä tässä muukaan auttaa!»

»Mutta meillähän ei ole penniäkään millä ostaa», vastasi vaimo.

»Ehkä minä saan hakata puita apteekkarille rohdoista, niinkuin keväälläkin, kun olit sairaana.»

»Niin, suokoon Jumala!» vastasi vaimo. »Mutta silloin sinun täytyy heti lähteä matkaan, ettei rajuilma yllätä sinua palatessa. Luulenpa että itse jaksan keittää vesivellin tänään. — Ja onhan minulla Kaisu apunani, vanhin tytär, joka on kokonaista 7 vuotta vanha. — Hys, hys, itketkö taaskin pienoseni?»

Äidinhellyys sai torpanvaimon hetkeksi unohtamaan sekä taudin että huolet. Hän laittoi kapalovauvansa niin pehmeästi kuin suinkin pärekopan heiniin ja tukki tilka-peatteen tiiviiseen pienen ympärille. Senjälkeen painoi hän oman särkevän päänsä heinätyynyyn sängyssä ja nukahti. Jaakko paistoi sillä välin suolaista muikkua hiilillä. Kun hän oli sen syönyt kuivan Leipänsä särpimeksi ja juonut vettä päälle, otti hän kuluneen vuohenahkaturkkinsa sekä lakin ja kintaat seinältä, sitoi tuohikontin selkäänsä ja meni pihalle kulkeakseen kaupunkiin. Ulkona oli vielä hämärä — kello oli tuskin viittä enempää aamusella. Lumi narskui kovasti vaeltajan kengän alla. Hengitys muuttui höyrypilveksi hänen päänsä ympärillä. Pakkanen tahtoi ihan purra vaatteitten läpi.

»Hyvästi nyt lapset», huusi Jaakko, kulkiessaan tallin ohi, jossa lapset äänekkäästi juttelivat vuohien kanssa puolipimeässä. »Ennen iltaa olen kotona ja tuon rohtoja äidille, — ennenkuin rajusää ratkeaa» — lisäsi hän itsekseen, katsahtaen epäilevästi nyt vielä niin kirkkaaseen tähtitaivaaseen.

»Hyvästi isä, hyvästi! Tuo meille jotain hyvää kaupungista», huusivat lapset, jotka olivat tulleet tallista, isän jälkeen. Hän kääntyi vielä kerran kotiin päin kii- vetessään aidan yli oikotielle, nyökkäsi lapsille ja katosi hämäriin.

Lapset sulkiivat tallin oven, jota tehdessä heidän oli vaikea saada pukkia ja kahta vuolta vetämään persot

kuononsa ovenraosta. Sitten juoksivat he pyöreälle pikku järvelle, joka oli heti torpan takana, syvällä niin sanotussa umpilaaksossa, jonkalaisia Hämeessä on paljon. Sen jäällä juoksentelivat ja hyppivät lapset hetkisen ja piirtelivät kummallisia kuvia ohueen lumipeittoon. Äkkiä pysähtyi Kaisu ja kuunteli hengitystään pidätellen.

»Kuulitko mitään, Olli?»

Ei, Olli ei ollut mitään kuullut rallatukseltaan.

»Nyt kuulen sen taas, kulkuset soivat tuolla maantiellä. Rovastin väki matkustaa kai kaupunkiin, sillä minä tunnen heidän kulkusensa.»

Heti näkyi todellakin jonkun matkan päässä kuomareki kiitävän maantietä pitkin kaupunkia kohti. Lapset kuuntelivat kauvan loitolla häipyvää kulkusten helinää, kunnes Olli äkkiä sanoi: «tiedäppäs, Kaisu, tänään pikku sisar kastetaan.»

»Eipähän! Äiti tahtoi että hänet vietäisiin kirkkoon huomenna, kun siellä on jumalanpalvelus», vastasi vuotta vanhempi sisar rikkiviisaasti.

»Niin, mutta isä sanoi että huomiseksi tulee pyry eikä hän silloin voi kulkea kirkolle, sillä sinne on kahden penikulman matka. Mutta äiti näki yöllä tähden meidän tupamme yläpuolella, ja se merkitsee varmaankin että pikku sisar kastetaan tänään. — Ai, tuossahan tähti onkin, juuri tuon äiti varmaan näki!» Olli osoitti yksinäistä loistavaa tähteä, joka siihen aikaan oli korkealla taivaalla.

»Niin», sanoi sisko, joka oli herkkä uskomaan, »se tähti se varmaan oli! Se näyttää niin kirkkaalta ja hyvältä. Rakas, rakas tähti, sinun pitää ruveta pikku sisikon kummiksi, rupeethan? — Mutta tuothan sitten hänelle jotain oikein hyvää kumminlahjaksi!»

»Niin, tuo meille juusto», sanoi Olli, sillä juusto oli hänen parhaita herkkuaan.

»Tai voipytty», sanoi Kaisu. »Jouluiltana saimme voisilmää puuroon ja se oli niin hirveän hyvää.»

»Tai hevonen isälle!»

»Tai uusi hame äidille!»

»Tai kelkka minulle!»

»Ei mutta kuules nyt Olli», nuhteli sisko, »pikku siskonhan piti saada kumminlahja eikä sinun. Tähti kulta, anna pikku siskolle lämmin vuode, sillä vuohet ovat tänä yönä syöneet viimeisen heinätukon, joka oli kätketty tallin ylisille hänen varalleen! — Ai, nyt huutaa pikku sisko sisällä, hänen on kai taas vilu! Tule Olli, meidän täytyy mennä sisään äidin luo.»

»Minun on niin nälkä», valitti Olli, »ja viluttaa niin hirveästi.» »Niin on minunkin», sanoi sisar, »tule, tule!»

Käsikkäin nousivat lapset jyrkkää polkua torppaan ja kävivät tupaan, joka oli aivan pimeä, sillä vanha isoisä ei ollut vielä noussut, ja heidän poissa ollessaan oli tuli sammunut kamarissakin, jossa äiti nukkui niin raskaasti ettei hän herännyt pikku lapsen huutoon. Pian loimusi kuitenkin toimekkaan Kaisun huolesta iloinen valkea sekä tuvassa että kamarissa. — Polttopuista torpassa ei ainkaan ollut puutetta, sillä metsä oli täynnä kaatuneita puita, joista ei kukaan huolinut. — Torpan neljästä pienestä ikkunasta loisti kirkas valo loitolle, aamun sarastaessa yli yksinäisen seudun. Vähitellen nousi idän taivaalle rusohohde, joka leikki metsän latvoissa, kunnes noussut aurinko valoi kaikki kirkkaaseen kultaansa.

*

*

*

Lyhyt talvipäivä kului niin pian. Ilta alkoi jo taas hämärtää. Sitäpäitse oli kirkas taivas peittynyt paksuun harmaaseen pilvivaippaan, joka näytti tahtovan kääriä koko seudun poimuihinsa, metsineen, torppineen, aitoineen ja teineen. Ilma muuttui pian ihan sankaksi tai sumuiseksi ja kolmen aikaan iltapuolella alkoi jo tulla alas pieniä hienoja lumihukeita, aivan kuin ravisteltaissa hienoa sokeria seulalusikasta. Sitten näkyi lumihukeiden joukossa myöskin mitä sievimpiä pikkutähtiä, jotka näyttivät olevan aivan liian hienoja tälle maailmalle ja ikäänkuin erehdyksestä eksyneen tänne alas kodistaan tuolla puolen pilvien.

Hohkanärhi pöllähti metsiköstä ja lenteli edestakaisin torpan ympärillä. Silloin torpan lapset tulivat portaille ja nähdessään lumisateen, ojensi Olli käsivartensa ja Kaisu nosti hameensa, saadakseen kiinni muutamia niistä kauniista valkeista tähdistä. Sitten juoksivat he kiireesti sisälle huutaen: »äiti, äiti, ulkona sataa tähtiä!»

»Niinkö?» sanoi äiti levottomasti. »Jospa isä nyt vain tulisi pian kotiin!»

Hetken kuluttua katsahivat lapset taas ulos ja silloin olivat yksityiset tähdet yhdistyneet suuriksi pehmeiksi höytyviksi, jotka hitaasti leijailivat alas tummenevasta pilvestä. Pakkanen oli lauhtunut, ilma tuntui oikein leudolta.

Hämärän kasvaissa taajenivat lumihöytyvät, mutta ne eivät enään tulleet suoraan maata vastaan, ne kulkivat viistoon ja tarttuivat seiniin, niin että tupa pian näytti sokeritalolta. Takkavalkean lämmittämiltä ikkuna-ruuduilta sulivat höytäleet luonnollisesti, mutta uusia parvia kerääntyi ikkunalaudoille sekä ylös että alas, niin että sokeritalo pian näytti lumilyhdyltä, jossa oli neljä reikää. Niistä punertava valo tuvan ja kamarin liesiltä

virtasi pihan kinoksien pimentoon, niin, kenties näkyi se harvajen honkain välitse aina puolen kilometrin päässä olevalle maantielle asti.

Nyt yltyi tuulen voima yhä, se muuttui itäisestä pohjoiseksi ja kasvoi vähitellen myrskyksi. Silloin ilma taas kylmeni. Missä myrsky vain kohtasi jonkun esteen kiitäessään yli ketojen, siellä se vihurissa hetkisen pyöriskeli, kokoili lumen kinoksiin, kinokset lakkaamatta suurenivat ja vaihtoivat muotoansa. Sitten se ulvoen kiirehti uusiin samallaisiin urotöihin.

— Kuomureki kulki pitkin maantietä. Sitäkös myrsky tahtoi kumoon kaataa! Aikalailta ravisteli se kuomua, mutta ei reki kaatunutkaan. Silloin se suutuksissaan heitti lumiryöpyn kuskin silmille, joka varovasti muuttelihe istuimellaan aina sen mukaan kuin reki vieri. »Toiste paremmin», arveli myrsky, riensi matkustajien edelle, vieritteli tielle suuria lumikinoksia aivan aitojen tasalle ja taittoi siellä täällä metsässä huojuvan hongan. Niinpä tässäkin aivan mutkaisen mäen alla kaatui vanha mahtava puu yli maantien hirmuisella ryminällä, ja suurella kiireellä, ikäänkuin olisi tekojansa peljännyt, kaatoi vihuri siihen muutamia lumikuormia ja riensi veitikkamaisesti matkaansa nauraen salassa pahoille töilleen, joita vielä yön kuluessa aikoi inehmon lapsille tuottaa. Voi tuota julmaa, armotonta myrskyä! Miten sallikaan Jumala sen sillä kertaa niin rajusti raivota?

Voit arvata mökin asukasten levottomuuden, kun Jaakkoa ei näkynytkään, vaikka jo oli niin myöhä. Kaikkellaiset synkät ajatukset vaivasivat hänen sairasta vaimoansa, kun hän istui kamarissa uunin ääressä pienokainen sylissään. Kädet olivat ristissä kuin olisi hän rukoillut ja hän nyökytteli hiljaa ruumistansa silloin tällöin raskaasti huokaellen. Olli ja Kaisu istuivat lattialla äitinsä

jalkain juuressa ja katselivat haaveillen hehkuvia hiiliä. Uuninpiipussa myllertävää myrskyä he välistä pelkäsivät ja katsoivat surullisesti äitiinsä, joka silloin taas huokasi ja kuiskasi »Herran siunausta.«

Tuvan ovi oli auki, ja siellä istui isoisa pöydän ääressä lukien rätisevän talikynttilän valossa vapisevin äänin loppiaisillaksi sopivaa kappaletta »Arndtin totisesta kristillisyydestä«. Mutta vähä väliä piti kynttilänpätkää niistää, vanhoja vetistyviä silmiä pyyhkiä ja »rilliä» korjata, ja vapisevin sormin uudelleen etsiä kesken jäänyttä lausetta kirjasta. Niinpä siinä kerran lausetta hapuillessaan kuuli hän tuulen puuskan kovemmin kuin ennen pudistavan mökin seiniä; silloin Anna-Liisa kamarissa pystyyn hypähti, pienokainen heräsi ja alkoi huutaa. Sitten hän riensi tupaan isän luokse, Olli ja Kaisu säikähtyneinä perässä helmoissa riippuen. Surullisella äänellä sanoi hän isälleen: »rakas isä, Jaakko minua niin huolestuttaa. Kun hän nyt vaan ei tässä pyryilmassa olisi eksynyt tai joutunut susien suuhun — —;» hän katsoi lapsiin eikä jatkanut puhettaan. — »Ettekö tahtoisivat vielä mennä ulos kuulostelevaan.» — Viipymättä heitti vanhus pois rillinsä, nousi, otti karvalakin naulasta, mukulaisen keppinsä nurkasta ja kävellä köpitteli ulos pyryilmaan. Seuratkaamme vanhusta.

Keppiinsä nojaten kahlasi hän muutamia askeleita tuvasta sinne päin, missä oikotie yli kedon alkoi, pysähtyi hetkisen, tähysteli pimeässä ja kuulosteli henkeään pidätellen. Myrsky raasteli hänen pitkiä valkoisia suortuviansa ja näkyi tahtovan kinokseen syöstä raihnaisten ukkoparan, mutta hän ei muuta ajatellut kuin tyttärensä surua ja vävypojan kohtaloa. »Jaakko!» huusi hän useita kertoja heikolla äänellään, joka väsähtyi tuiman tuulen huminaan: »Jaakko hoi!» Ja tytär painoi kasvonsa

ruutua vasten, kuin olisi tahtonut auttaa vanhusta hake-
misessa, mutta kaikki turhaan. Vielä viime kerran: »Jaakko
hoi!» Mutta kun ei vastausta kuulunut, huokasi vanhus
syvään ja kääntyi takaisin sisään mennäkseen hiljaa mu-
tisten: »auta Jumala, auta!» Mutta samassa kuului kul-
kusten kilinää ja kovaa puhetta, josta vanhus suureksi
ilokseen tunsu vävypoikansa. Jumalaa kiittäen riensi hän,
niinpian kuin väsyneillä jaloillaan voi, ilmoittamaan Anna-
Liisalle sitä ilosanomaa. Hänpä siitä ihastui sanomatto-
masti, peitti pienokaisensa pärekoppaan ja käski Kaisun
sitä vartioimaan, mutta itse hän sairautensakin unohtaen
juoksi ovelle miestänsä vastaan. Mutta eteisessä oli hän
juosta kumoon oudon tulijan, joka ei ensinkään näyttä-
nyt kaivatulta Jaakolta. Tulija oli outo nainen, hyvät
turkit yllä, ja sydämmellisimmin sanoin lausui hän: »hyvää
iltaa, terveiset kaupungista!» Anna-Liisa ei hämmästyk-
sissään siinä vastata ehtinyt, ennenkuin tervehdyksen
uudisti toinen tulija, herrasmies, hänkin turkit päällä,
aivan lumessa. »Jumal' antakoon!» vastasi hän vihdoin
vanhan tavan mukaan syvään niiaten. Vihdoin tuli kol-
maskin henkilö sisään, kaivattu mökinmies Jaakko itse
hyvissä voimissa, vaikka hänkin aivan lumessa. Kädes-
sään oli hänellä kaunis neulottu matkalaukku ja suuri
koppa. Ne hän hiljaa laski lattialle oven eteen.

Suu auki katselivat Anna-Liisa ja isoisä tulijoita,
eivätkä kaikesta tästä mitään ymmärtäneet.

Mutta kun vieraat olivat turkkinsa riisuneet, tunsu-
vat he heti vastanaineen apulaispapin rouvineen pappi-
lasta; molemmat olivat seurakuntalaisten suuria suosikkeja.
Iloinen pikku rouva oli vanhan puolisokean rovastin ainoa
tytär, jonka maisteri aivan äsken oli vienyt vihkituoliin.

Nytkös sateli kysymyksiä ja vastauksia, sitten kun
herrasväki kättä lyöden oli tervehtinyt kotijoukkoa. Vuo-

roin kertoivat pastori ja nuori rouva matkan vaiheista pyryilmassa. Aamulla oli nuori pariskunta lähtenyt kaupunkiin ilman kuskia aikoen palata vasta seuraavana päivänä, mutta eräs tärkeä uutinen, jonka olivat kuulleet kaupungissa ja josta kernaasti tahtoivat kertoa vanhuk-sille pappilassa vielä loppiaisiltana, saattoi heidät muut-tamaan mielensä ja palaamaan jo heti jälkeen puolisen. He toivoivat joutuvansa kotiin ajettuansa neljä penikul-maa pitkän tien silloin, kun pappilassa aletaan viettää juhlailla, kun kynttilät sytytetään joulukuusessa ja salin suuressa kristalliruunussa, ja rovasti istuu keinutuolissa poltellen suurta merenvahapiippuaan, tee tuodaan sisään ja koko perhe on koossa. Silloin juuri aikoi pastori ilahuttaa appiukkoa sillä suurella uutisella, että hänet nuoruudestaan huolimatta oli valittu neljänneksi vaali-saarnaajaksi naapuripitäjääseen, missä kohta oli papinvaali.

Näissä iloisissa ajatuksissa oli nuori herrasväki läh-tenyt kaupungista juuri kun lunta alkoi sataa. Pappilan Polle sai juosta nelistää, sillä ohjasten pitäjä piti kiirettä. Mutta yltyvä pyryilma pilasi kerrassaan hyvät tuumat. Kohta pyrysi teille niin suuria lumiröykkiöitä ettei Polle, vaikka kuinka ponnisteli, voinut kulkea nopeammin kuin askel askeleelta. Vieläpä valjaatkin laukesivat, niin että maisterin piti toisenkin kerran nousta reestä valjaita korjaamaan. Ajettuaan penikulman verran saavuttivat he yksinäisen matkamiehen, jolla oli sauva kädessä ja tuohi-kontti selässä. Sehän oli mökkiläinen Jaakko kotimat-kalla mukanaan Anna-Liisan lääkkeet. Juuri silloin Pol-len valjaat viidennen kerran laukesivat ja reki pysähtyi. Hämärässäkin tunsu Jaakko hevosen ja reen, tervehti paljain päin herrasväkeä, arvasi pastorin siinä ajavan ja tarjoutui valjaita korjaamaan. Kiitollisia olivat he avusta ja pyysivät vanhaa tuttavaansa ajamaan heidän kanssaan

loppumatkan metsämökkiin. Kyllähän siitä kuormaa karttui, mutta kun luotettava Jaakko ohjiin tarttui, sai maisteri rouvineen istua kuomussa uudinten takana. Hyväpä siellä oli olla, vaikka rajuilma yhä pahemmin rai-vosi heidän ympärillään. Mutta lyhyeenpä se ilo loppui, niinkuin nyt saamme kuulla. Kun he nimittäin taval-lista kovempaa vauhtia ajoivat korkeaa mutkikasta, liukasta mäkeä alas, ja nuori herrasväki iloisin mielin lauleli kaunista juhlavirttä, silloin kompastui Polle äkkiä johonkin suureen esineeseen, joka oli siinä mäen mut-kassa aivan poikki tien. Siinä vauhdissaan syöksyi reki Pollen päälle, ja kun Polle koetti pulastaan suoritua äkillisellä tempauksella, katkesivat aisat ja reki kaatui ojaan. Siinäkös mellakka syntyi! Nyt tuli toinen sävel lauluun. Kului pitkä aika ennenkuin koko seurue taas pääsi jalkeilleen. Mutta kun olemme nuoria ja iloisia eikä pahempaa onnettomuutta ole sattunut, tuntuu ku-perkeikka lumikinoksessa hauskalta. Niin se oli maisterista ja hänen rouvastaankin, vieläpä houkuttelivat he vakavan Jaakonkin nauramaan, kun hän veti heitä kuomusta.

Tätä kertoessaan torpassa nauroi nuori rouva vielä niin sydämmellisesti muistaissaan miten »hullua» kaikki oli ollut. — »Niin, ja nyt me olemme täällä teillä», sanoi hän hämmästyneelle Anna-Liisalle lopettaessaan kertomuksensa. »Olipa onni että kaikki tapahtui niin lähellä mökkiä, että pääsimme tänne jalkaisin. Teidän Jaakkonne oli niin ystävällinen ja tarjosi meille yösjaa tuvassanne. Oletteko sairas, rakas Anna-Liisa? Me emme teitä kauvan häiritse. Kunhan ukkomme saavat Pollen val-jaat kuntoon, lähdemme taas.»

»Ei minun enää hätä ole», vastasi Anna-Liisa, kun hän vierasten lopetettua pitkän kertomuksensa vihdoinkin uskalsi puhua. »Tulinhan terveeksi pelkästä ilosta, kuul-

tuani Jaakon koteutuneen. Sillä koko päivän on minut vallannut polttava levottomuus ajatellessani pyryilmaa, jonka Jaakko jo tänä aamuna ennen kaupunkiin lähtöään ennusti tulevaksi. Illan tullen kävin yhä rauhatomammaksi, kun häntä ei kuulunut. Susiakin on nykyisin ollut liikkeessä näillä seuduin. Mutta Jumalan kiitos, että hän on auttanut teitä kaikkia ja meille köyhille ihmisille antanut sen suuren kunnian, että saamme nähdä luonamme niin arvokkaita vieraita!»

»Niin tosiaankin, emäntämme on tervehtynyt», sanoi rouva leikillisesti ja katsoi hymyillen mieheensä — »koskapa hän alkaa lausua meille sellaisia kohteliaisuuksia. Loppiaispyry on syynä kaikkeen.»

»Niin», vastasi torpanvaimo ja kyynel kimalteli hänen silmissään, »siltäpä näyttää, mutta kuitenkin uskon että Herra on tuonut herrasväen tänne tänäiltana, sillä minä näin unta että täällä tänä yönä tapahtuu jotakin ihmeellistä.»

Äänettöminä olivat lapset seisoneet siinä äitinsä vieressä ja kätkeneet hämmästyneinä kasvonsa hänen hameensa poimuihin, kun lapsirakas pastori leikillisesti katseli heitä ja houkutteli heitä luokseen. Mutta kuultuansa äidin kertovan unestaan, kuiskasivat molemmat samalla kertaa: »äiti, kastetaanko pikku sisar tänä iltana?» Ei siitä apua ollut, vaikka äiti kyllä kielsi heitä puhumasta, kysymys oli nyt kerran tehty kaikkien kuullen. Ei auttanut muu kuin että Anna-Liisa nöyrin sanoin ja syvästi niiaten uudisti lastensa kysymyksen, jota hän oli hellässä sydämissään hautonutkin. Olihan pappi nyt Jumalan sallimasta tullut lapsen luokse, kun lapsi ei voinut mennä papin luokse, siitpä syystä kysyi hän nöyrimmästi, eikö sopinut maisterin kastaa hänen pikku tyttärensä täällä kotona nyt tänä iltana. »Kyllähän se luullakseni on

Jaakonkin toivomus», lisäsi hän sitten, katsahtaen hiukan hämillään mieheensä, joka istui takan ääressä imeksien pastorin tupakalla täytettyä piippuaan, korjatessaan katkennutta aisaa. Jaakko pyyhki tukkansa otsaltaan ja yhtyi vaimon pyyntöön. — Hänen asiansahan oikeastaan olisi ollut puhutella pappia, mutta nyt niinkuin tavallisesti oli hänen puhelias vaimonsa ehtinyt ennen häntä.

Hymyillen lupasi maisteri.

Hän alkoi heti etsiä matkalaukustaan käsikirjaa ja papinkaulusta.

Silloin tuli Anna-Liisa nuoren rouvan eteen ja pyysi niiaten anteeksi suurta rohkeuttaan, mutta kun nyt kerran maisteri oli luvannut kasteen, täytyi hänen pyytää maisterin rouvaa niin ihmeen hyväksi että rupeaisi sylikummiiksi.

»Siksihän sitä on ruvettava», vastasi pastorinrouva naurahtaen, »sillä tuskinpa vanha isoisä, joka luultavasti myös tulee pienokaisen kummiksi, rupeaa siihen virkaan. Niin päätettiin että pastorin herrasväki ja vanha isoisä ovat kummina.

Mutta sitten tuli uusi huoli, jota Anna-Liisa ensi hämmästyksessä ei ollut ajatellut ja josta hän kuiskaili miehensä kanssa: mitä olisi tarjottava vieraille? Ei ollut kerrassa mitään kotona, ei kahvipapua, ei sokeripalasta — eikä rohtojakaan, jotka Jaakko oli saanut apteekista, voinut tarjota vieraille. Mitä ihmettä voisikaan keksiä?

Mutta sillä välin kun puoliset aprikoivat tätä vaikeata kysymystä löytämättä ratkaisua, otti papinrouva eväskopastaan kaikellaista tavaraa, jota hän lateli pöydälle. Sitten hän viittasi torpanvaimoa luokseen ja sanoi salaperäisesti: »antakaa minun pitää huolta tarjouksista. Pankaa te vain vettä tulelle, niin minä kyllä selviän!» Ja Anna-Liisa niiasi ja kiitteli hyvää rouvaa.

Nyt alkoivat valmistukset kastetta varten ja niihin kului runsaasti aikaa, sillä pikku tyttö oli pestävä ja puettava puhtaisiin, kastevesi lämmitettävä ja paljon oli muutakin hommaa pyhää toimitusta varten. Olli ja Kaisukin olivat siivottavat ja puettavat juhla-asuunsa niin kuin kaikki muut.

Papinrouvan ja Anna-Liisan puuhatessa kamarissa ja Kaisun juostessa asioilla edestakaisin, rupesi pastori keskustelemaan vanhan isoisän kanssa sekä hengellisistä että maallisista asioista. Ensin hän kysyi ukon ikää ja sai kuulla hänen olevan yli 80 ja että hän varsin hyvin muisti 1808 vuoden sodan, jonka kautta »Suomi tuli venäläiselle». Hän kertoi monesta tappelusta, johon hän oli ottanut osaa vapaaehtoisena ja käski vävyn ottaa esille ja näyttää maisterille vanhan ruotsalaisen kiväärin, jonka hän oli saanut kunniapalkinnoksi urhoollisuudestaan. Vävy käytti sitä vielä joskus metsästäessään, — kun hänellä nimittäin oli varaa hankkia ruutia ja haulia. Pastori katseli melkein kunnioittavasti ruostunutta asetta ja laski sen sitten kädestään lausuen: »kaikki sota ja veriset vaatteet poltetaan, sanoo raamattu, kun Rauhanruhtinas keran kohottaa valtikkansa kansain yli, kukistaa verenhimoiset hirmuvaltijaat ja ottaa itse maailmanvaltikan käteensä. Oi onnellista, joka saa elää siihen aikaan!»

Tähän yhtyivät sekä isoisä että vävy kaikesta sydämmestä.

Sitten puhuivat he torpasta, jossa oli ollut paremmat ajat silloin, kun vävy tuli taloon. Silloin elätti se sekä hevosen että lehmän. Mutta katovuodet 60-luvulla toivat köyhyiden ja kurjuuden mukanaan. Vanhus oli jo työhön kykenemätön, talvisin hän enimmäkseen lämmittelihe uunin ääressä. Mutta vävy pyydysti lintuja ja jäniksiä ansoilla metsästä ja kesäisin sai hän muikkuja ja

ruutanoita pikku järvestä torpan takaa. Sillä välin teki hän virsuja, puukontuppia ja muita pikkukaluja, joita hän jonkun kerran viikossa vei kaupunkiin ja sai niistä köyhät roposensa. Anna-Liisa ja lapset poimivat mansikoita, mustikoita ja puoloja marja-aikana ja talvisin kudottiin sukkaa ja kintaita maksua vastaan. Kolme vuotta, jotka nyt asuivat autioksi jääneessä tallissa, olivat ainoat kotieläimet, mitkä torppa enään jaksoi elättää, s. o. ne hankkivat itse elatuksensa kesällä ja talvella tyytyivät ne huonoihin heiniin niin kauvan kuin niitä riitti ja saivat muutteeksi hakoja ja sammalta sekä hyppysellisen suolaa silloin tällöin. Väkevä vuohenmaito oli kestäväää särpimenä, sillä siihen voi sekoittaa paljon vettä. — Pieni perunamaa ja pieni peltotilkku olivat nekin apuna perheen elatuksessa.

Vähitellen tuli nuorelle pastorille selväksi torpan kaikki vaiheet ja sen asukasten toimeentulo. Viimeksi kysyi hän milloin pikku tyttö, joka nyt oli kastettava, oli syntynyt. Kolme päivää ennen joulua, vastasi isä. — Ja mikä hänen nimekseen pannaan? Mutta sitä Jaakko ei voinutkaan sanoa kysymättä ensin neuvoa rakkaalta vaimoltaan. Tämä taas kysyi pastorinrouvalta ja pyysi hänen antamaan nimen. Tuumittiin siinä hetkinen, kunnes nuori rouva huudahti iloisesti: »nyt minä tiedän sen! Hänen nimensä pitää olla Tähti, niin kaikki ihmiset tulevat iloisiksi nähdessään hänet, niinkuin idän viisaat nähdessään Betlehemin tähden.» Siitä nimestä Anna-Liisa kyllä piti, sillä olihan se ikäänkuin ennustettuna hänen unessaan, mutta se oli kuitenkin ihan outo sillä paikkakunnalla, niin että jos »maisterinrouva» suosiollisesti sallisi, antaisi hän tytölle toisenkin nimen, joka oli kaikille tuttu ja rakas, nimittäin juuri nuoren rouvan oman nimen, Maria. Siihen pastorinrouva mielellään suostui.

Pian valmistukset olivat suoritettut. Torppa ja sen asukkaat olivat aivan ihmeellisesti muuttaneet muotoa. Kaikki olivat juhlapuvuissaan, siistit ja kammattut. Hieno valkea salveeti oli levitetty tuvan pöydälle, jolla kaste-malja oli — uushopeinen sokeriastia, joka oikeastaan oli aiottu loppiaislahjaksi ruustinnalle. — Köyhä torppa ei olisi milloinkaan voinut uneksia sellaisesta komeudesta. Ja kun herttainen nuori rouva punastuen kantoi esiin pienokaisen käsivarsillaan, ja kun hänen miehensä juh-lallisella, sointuvalla äänellä lausui: »*minä kastan sinut, Tähti Maria, nimeen Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen*», silloin levisi autuaallinen hymy Anna-Liisan kuihtuneille kasvoille, hän unohti sillä hetkellä kaikki maallisen elä-män vaivat ja huolet, hän tunsu sielussaan ikäänkuin esimaun siitä taivaallisesta autuudesta, joka luvataan kai-kille ihmislapsille, kun heidät otetaan Jumalan armoliittoon.

Metsämökissä oli niin juhlallista ja hiljaa kastetoi-mituksen aikana. Kaikki seisoivat kädet ristissä ja kaik-kein silmissä kiilsi kyyneleitä. Myrskykin oli vihdoin nyt keskiyön aikaan asettunut ulkona, ja pilvet olivat poistu-neet. Oli tähtikirkas yö, kun onnellinen äiti taas laski vasta kastetun pikku «Tähti Marian» pärekoppaan, joka nyt oli täynnä hienoa, tuoksuvaan nurmiheinää pappilan reestä ja peitetty lämpimällä villahuivilla. — Ennenkuin nuori herttainen kummi antoi lapsen sylistään, suuteli hän pienokaista ja sanoi: »Jumala siunatkoon sinua lapsi ja tehkoon sinusta hurskaan ja jalon naisen, kullasta köyhän mutta rakkaudesta rikkaan synnyinmaasi kelpo tyttären!» Ja hän lisäsi: »jos äitisi kuolisi pienenä olles-sasi, tahdon minä olla äitisi.» Mutta pastori sanoi: »koska tämä on ensimmäinen lapsi, jonka sylikummina vaimoni on ja pienokainen on saanut hänen rakkaan nimensä, niin minä tarjoudun ottamaan hänet kasvattityttäreksemme,

kun hän tulee kolmivuotiaaksi. Siihen asti saa hän vuosittain tynnyrin rukiita elatukseksien. Mutta jos ette silloin tahdo luovuttaa häntä meille, saa hän tämän vuotuisen eläkkeen, kunnes hän on käynyt rippikoulun ja kykenee pitämään huolta itsestään.»

Kun torpanväki oli lausunut nöyrät kiitoksensa, tarjottiin kaikille teetä ja kaupungista tuotuja leivoksia. Lapsille laittoi rouva paksut limppuvoileivät ja pani juustoa päälle. He syöä ahmivat kuin porsas naurismaassa ja olivat sangen tyytyväisiä sellaiseen runsaaseen kestitukseen. »Kas se oli kummi se!» kuiskasi Olli, syöä maiskuttaen, Kaisun korvaan, »monin verroin parempi kuin kirkkoväartin emäntä!» »Niin», sanoi Kaisu, »häneltä olemme saaneet melkein kaikki, mitä pyysimme tähdeltä aamulla.» He nauroivat molemmat niin että voi-leipä oli tarttua heille kurkkuun.

Sitten luki pastori torpanväelle loppiaispäivän ihanat saarnatekstit ja selitti ne yksinkertaisesti ja liikuttavasti, totisesti kehoittaen jokaista väsymättömällä hartaudella etsimään Vapahtajaa koko sydämmestään palvelukseksi Häntä. Viimeksi veisasivat he loppiaisvirren:

»O kunnian kuninkaamme,
Sä poika Daavidin!
Taivaass' on asuntosi
Ijäisiin aikoihin.
Kuitenkin köyhää maata
Sä muistat armossas,
Meit' autuuteesi saata
Ja valtakuntahas!

Kun siunaus oli luettu, nousi pastori ja sanoi: »nyt, rakkaat ystävät, olemme kyllin kauvan tehneet yötä päiväksi, — kello näkyy jo olevan lähes kolme aamusella. — Lasten, jotka ovat unillaan, heidän äitinsä, joka on

ollut sairas, ja vanhan isoisän täytyy välttämättä päästä levolle. Me valmistaumme jatkamaan matkaa, jos rakas isäntämme tahtoo auttaa minua valjastaissa ja näyttää meille tietä talosta. — Niin, kentiesi tahtoisitte tehdä meille sen palveluksen, että lähtisitte kuskiksemme kirkonkylään, niin pääsisitte kirkkoon samalla. Takaisin kyllä pääsette jonkun kirkkomiehen kannaksilla.» Tottaan Jaakko mielellään suostui hyväntekijänsä ehdotukseen. Mutta Anna-Liisa pyysi hartaasti herrasväkeä lepäämään edes vähän aikaa, jos he tyytyisivät torpan olkivuoteisiin, joille voisi levittää herrasväen omat vällyt peitteiksi. Hän itse ei ollut lainkaan väsynyt ja tahtoi välttämättä keittää kahvia sillä välin, koskapa maisterinrouva oli pistänyt suuren tötterön kahvipapuja ja toisen sokeria hänen kaappiinsa. Hän toivoi myöskin että vuohenmaitokermaa, jota heillä oli kotona, hyvin voisi käyttää kahvikermana. — Lähi-taloista kyllä luotaisiin tie auki ja ajettaisi kenties lumiauraakin jo varhain aamulla, niin että herrasväki pääsisi liikkumaan nopeammin tänäin kuin eilen.

Herrasväki ei voinut vastustaa sellaista houkuttelutaitoa, vaan he heittäytyivät hetkeksi lepäämään, jolla välin emäntä paahtoi, survoi ja keitti kahvit. Tuntikautta myöhemmin heittivät he torpan asukkaat hyvästi, kiittivät hyvästä yösijasta ja lähtivät matkaan jättäen hyvän ja iloisen vaikutuksen jokaisen mieleen. Heidän käyntinsä torpassa ja pikku Tähti Marian kastaminen oli merkillisin tapaus torpanväen yksinäisessä elämässä, ja vieläkin enemmän — se tuli olemaan torpan koko historiassa käännekohtana, jota seurasi valoisimmat ja paremmat päivät kuin mitä milloinkaan ennen oli nähty. Oli kuin Jumalan siunaus siitä hetkestä olisi jäänyt asumaan sinne.

Ihmiset sanoivat yleisesti että nuoren pastorin herrasväen kummityttö oli tuonut onnen taloon.

Sinä kaiketi mielelläsi tahtoisit tietää mitä hänestä sitten tuli. Mutta sitä minä en voi kertoa sinulle, sillä Tähti Maria on vasta pieni tytöntyllerö, jolla on kullankeltainen tukka ja siniset silmät ja mitä sievin pikku suu ja kolot poskissa, kun hän nauraa. Iloisempaa ja kiltimpää lasta tuskin on olemassa. Tokko hänen äitinsä hennoo antaa hänet kasvattilapiseksi kauniille papinrouvalle, joka nyt asuu toisessa pitäjäässä kaukana sieltä? Sitä minä en tiedä.

Mutta ei hän milloinkaan puhu siitä merkillisestä loppiaisillasta siunaamatta jaloa nuorta naista, joka suuteli hänen lastaan ja lupasi olla sille äitinä.

Niin, mikä se nyt oikeastaan olikaan, joka sai aikaan kaiken sen ihmeellisen, joka kerrassaan muutti köyhän torpan kurjuuksineen, tautineen ja puutteineen Herran huoneeksi, missä iloiset ja onnelliset ihmiset ylistivät Jumalaa?

Tokkohan loppiaispyry?

1888.

Miten Pörrö-Mikko sai halun oppia lentämään.

Kun sellaista suurta, siunattua juhlaa kuin joulua, ihmeellisine tunnelmineen vietetään seassamme, tahi kun Herran pyhä sapatti juhlasoitolla saapuu vieraaksemme, tahi kun jotain muuta tavattomampaa sattuu, joka äkkiä keskeyttää jokapäiväisen yksitoikkoisuuden — sellaisena hetkenä voipi ihmisen mieli joutua sangen kummallisiin mieltelmiin. Ne mietelmät puhkeevat äkkiä ilmi sielun sisimmistä kätköistä, levittävät siipensä lailla pienten lintusien, kasvavat kasvamistaan lentäessään ja vievät meidät huomaamatta mukanaan uusiin, tuntemattomiin maailmoihin, joihin olemme tietämättämme halanneet.

Tiedämpä kertomuksen siitä, miten eräs kummallinen harmaapää mies, leininvaivaama ja jäykkä ruotiukko sai aivan äkkiä eräänä sunnuntaipäivänä halun oppia *lentämään*. Ja tämän taidon saikin hän oppia eräältä hurrikaalilta pojalta ja livertävältä leivoselta. Mutta parasta lienee että kerromme asian alusta alkaen.

Mikko Juhonpoika oli hänen nimensä ja hän asui Kuusimäen talossa, eräessä Pohjanmaan rannikkopitäjässä. Hän oli kerran ollut tämän tilan omistaja, sillä hän oli perinyt sen varakkaalta isältään, jonka ainoa poika hän oli. Mutta kun hän oli saanut nuorena kasvaa ilman

kuria, aivan oman itsekkään ja jäykän luontonsa mukaan, ei hänestä tullutkaan kunnan talollista. Kun Mikko Juhonpoika nelikymmenvuotisena, isänsä kuoleman jälkeen, sai periä isännyyden, hoiti hän talouttaan niin huonosti, ettei vähän ajan kuluttua enää ollut viljaa aitassa eikä heiniä ladossa, vielä vähemmin rahaa kukkarossa. Kerta toisensa perästä kävi nimismies talossa velkoja perimässä. Jollei Mikon sisar Liisa miehineen olisi jäänyt vielä taloon ja tehnyt tärkeimmät työt, olisi Mikko saanut myydä koko tilan veloista. Vihdoin väsyi lanko Matti Mikon huonoon isännyyteen, ja Mikon täytyi antaa talo Matille velasta. Mikko rupesi eläkkeelle, s. o. Matin täytyi sitoutua elättämään häntä hänen kuolinpäiväänsä asti. Mikko muutti heti tuvan takana olevasta isän kamarista, jossa hän tähän asti oli asunut, pieneen, vanhaan tupaan metsän laidassa. Täällä rupesi hän elämään erakkoelämää hämähäkkien, hiirien ja seinäseppän seurassa. Siitä hän itse enimmänsä piti, sillä hän oli nyt ikävystynyt kaikkiin ihmisiin. Hän ei kenestäkään muusta ihmisestä välittänyt eikä hän kellekään ollut hyödyksi eikä iloksi. Koska ei hänen nyt enää tarvinnut tehdä työtä ansaitakseen jokapäiväistä leipäänsä, ei hänellä ollut mitään kiirettä aamuisin ylös nousemaan. Päivällisunikin voi hyvin kestää iltapuolelle asti. Toisinaan kumminkin häiritsi hänen lepoansa — nälkä, joka tavallisesti vaivaa kaikkia laiskoja ihmisiä.

Ainoa mitä Mikko päivällä teki, oli ruuan valmistus, jollei hän pitänyt mukavampana elää kuivalla eväällä, ja veden kantaminen kaivosta sekä puun hakkaaminen omiksi tarpeiksi. Mutta vuode oli tavallisesti korjaamatta ja tuvan lattia tuli hyvin harvoin lakaistuksi, vaikka olikin kovin pieni. Pihkavartinen pellavas-harja, jolla maalla tavallisesti tukkaakin harjataan, sai parhaastaan olla liikuttamatta hyllyllään. Ja ketä varten olisikaan Mikko harjannut tuk-

kaansa ja siistinyt itseään, kun hän ei koskaan mennyt kylään, eikä kukaan enää käynyt häntä tervehtimässä. Joku veitikka antoi hänelle nimen »Pörrö-Mikko», sen vuoksi että hänellä oli pörröinen parta ja tukka, joka törrötti pystyssä pään ympärillä kuin mikähän luuta vain. Sen jälkeen sai hän elämänsä läpi kantaa nimeä »Pörrö-Mikko», sekä omassa pitäjäässä että muualla.

Kirkkoon oli hänellä joskus halu sunnuntaisin, mutta eläkeaikansa alkupuolella ei hän kehdannut sinne mennä, sillä hän tiesi että ihmiset puhuivat niin paljo hänestä, ja sitte hän tottui vähitellen olemaan aina kotona. Kun kirkon kellot soivat sunnuntaiamuna, pisti Mikko aina tupakkaa piippuun ja istahti tuvan seinävierellä olevalle penkille, joka oli maantielle päin, ja katseli siinä miten kirkkoväki saapui teitä ja polkuja pitkin kylistä Herran huoneeseen. Iloinen hän ei ollut, eikä myöskään juhlatuulella. Jos joskus joku utelias harakka lennähti lähimpään pihlajaan ja nauroi vähän hänelle, aivan kuin olisi tahtonut sanoa: »Pörrö-Mikko, Pörrö-Mikko, harjaa itsesi, harjaa itsesi, ota pyhätakki yllesi ja mene kirkkoon!» silloin ajoi Mikko vihastuneena harakan tiehensä. Sitte istui hän penkillänsä kunnes kirkkoväki oli palannut kirkosta. Sen jälkeen meni hän sisään, heitti piippunsa pöydälle ja alkoi valmistaa päivällistä.

Näin kului päivä ja viikko toisensa jälkeen yhtä yksitoikkoisesti. Vuodenajat vaihtelivat, vuodet vierivät edelleen. Pörrö-Mikosta oli tullut vanha mies; hän oli 70 vuotias, mutta yhä samallinen luonteeltaan. Tupakin oli vanhentunut, katto vuoti, seinät olivat hatarat, portaat lahonneet, piippu oli kallellaan, mutta Mikko ei huolinut noita asioita korjata. »Minä en varmaankaan elä enää kovin kauvan», ajatteli hän, »ja miksi minä rupeaisin tupaa muita varten korjailemaan? Kuka minua siitä

kiittäisi!» Ja sitte hieroi hän vihoissaan jäykkiä jalkojansa, joita leini pisti ja vaivasi.

Ja tuoko vanha jörö olisi tahtonut oppia lentämään? Aivan niin!

Saathan kuulla.

* * *

Eräänä kauniina sunnuntaiamuna huhtikuun lopulla, kun jäät sulivat järivistä, perhoset lentelivät päivänpaisteessa ja leivonen liversi taivaalla, helähtivät jälleen kirkonkellot soimaan. »Pyhä, pyhä, pyhä», lauloi pieni kello; »pyhä on Herra Jumala Sebaot», sanoi toinen kello; »taivaat ja maa ovat täynnänsä Sinun hyvyyttä», humisi iso kello juhlaallisesti. Selkä kumarana ja pörröisenä kuten ainakin, istui Pörrö-Mikko tupansa seinävierellä olevalla penkillä auringon paisteessa. Silloin tuli hänen sisarensa Liisa, Kuusimäen emäntä, juhlapuvussaan tuvan luo. Hän talutti pientä poikaa, heikkoa, kalpeata, talvipukuun puettua herraslusta, joka näytti olevan iältään kahdeksan vuotias. »Jumalan rauha, veljeni, kuinka tänään voit?» kysyi emäntä ystävällisesti. Pörrö-Mikko nyökäytti tuskin huomattavasti päätänsä, imien yhä piippunysäänsä ja mutisi: »niin vanha elää, kuin märkä palaa».

»No, kuinka nyt on leinisi laita?»

»Leini on niin vihainen kuin olla voi, ja minäkin olen vihainen, kun en saa olla rauhassa», vastasi Mikko hieroen puhisten kylkeänsä. Tämä ei suinkaan houkuttellut keskustelua jatkamaan. Mutta sisar, joka oli totunut veljensä jurouteen, ei huolinut tästä mitään. Hän otti esiliinansa alta nuoren juuston ja sanoi yhtä ystävällisesti kuin äskenkin: »tässä tuon sinulle vähän juhlaruokaa. Lapsena ollessasi pidit sinä hyvin paljo nuoresta

juustosta. Ja sitten pyytäisin sinua olemaan hyvä ja hoitamaan tätä poikaa, sillä aikaa kun me olemme kirkossa. Tupamme jää tyhjäksi tänään, sillä me menemme kaikki rippikirkkoon. Poika on Riittaserkun poika kaupungista, kuten tiedät; muistathan — hänen, joka jäi

leskeksi viime vuonna, kun opettaja Fridman kuoli. Poikanen on heikko, näetkös, ja senvuoksi on äitinsä lähettänyt hänet meille maitoa juomaan ja viiliä syömään, että hän jälleen tulisi lihavaksi ja pulskeaksi. Hoida nyt häntä hyvästi, Mikko. Äitinsä sanoi ettei häntä saa näin kylmällä kirkkoon viedä. Hyvästi Wille, hyvästi Mikko!»

Kun emäntä oli mennyt, istui Mikko kauvan aikaa juusto kädessä ja tuijotti kutsumattomaan vieraaseensa, kunnes vihdoin ilkeästi kasvojaan vääntäen raappasi kersimättömästi korvantaustaan ja sanoi: »äh, jotainpa se sisareni keksi, kun asetti minut lapsen hoitajaksi! Mene sisään, poika, jos sinun on vilu! Mitä sinä täällä seisot ja töllistelet minua!»

Säikähtyneenä vetäytyi poika hetkiseksi syrjään, mutta heti tuli hän jälleen vanhuksen luo, taputti häntä varovasti käsivarrelle pienellä kintaaseen puetulla kädellä ja sanoi pehmoisella lapsen äänellään: »älä suutu, rakas setä, minä koetan olla niin kiltti kuin suinkin voin!»

»Mitä sanot? Rakas setä? Olenko minä sinun mielestäsi rakkaan näköinen? Sellaista ei ole kukaan ihminen minulle ennen sanonut», päivitteli Pörrö-Mikko, koettaen pysytellä yhtä vihaisen näköisenä. Mutta se ei onnistunut. Pian rupesi hän nauraa hohottamaan, niin että pikku pojan täytyi nauraa mukana. Kuinka kummalliselta tuntuikaan tuosta vanhasta ukon jörökistä nauraa vielä kerran elämässään jollekin näin makeasti! Hän melkein hämmästyí omaa ääntänsä.

Kun nyt pienokainen huomasi olevansa vallan päällä, meni hän vapaasti vanhuksen luo, katsoi suurilla vaaleansinisillä silmillään ukon ryppyisiä, likaisia kasvoja ja sanoi: »jos et sinä ole hyvä ja kiltti, niin tulee sinun pyytää Jumalalta että Hän tekee sinut hyväksi ja kiltiksi. Isä on sanonut minulle että minun tulee rukoilla tätä joka päivä. Miksi ei setä ole pessyt silmiään ja kammannut tukkaansa tänään? Onhan nyt sunnuntai.»

»Hm», mutisi Pörrö-Mikko hiukan hämillään. »Kuka on käskenyt sinun sanoa minua sedäksi?» — »Oi, tiedätkös että meillä on kaupungissakin sinun kaltaisei harmaapartainen ukko, ja häntä kutsuvat kaikki lapset

sedäksi, sillä hän on niin äärettömän hyvä meille. Hänellä on aina makeisia taskussa, kun hän tulee kadulla lapsia vastaan. Ja hänen kodissansa on niin ihmeen hauskaa! Hänellä on kiltti, vanha villakoira, valkoinen kissa ja häkissä ikkunan luona kanarialintuja, ja niin kauniita kukkia joka pöydällä. — Etkös sinäkin, setä, pidä kukkasista ja linnuista?»

»Hm», mutisi Pörrö-Mikko jälleen vastaan ja alkoi levottomasti hieroa molempia jalkojaan. »Tähän asti olen aina parhaiten pitänyt siitä, että olen saanut olla rauhassa», ajatteli hän itsekseen, mutta sitä hän ei enää kehdannut suoraan sanoa. Senvuoksi hieroi hän vaan jalkojaan ja puhisi: »oi, oi, tuota leiniä, tuota leiniä!»

»Ja tiedätkös että hän kertoo meille toisinaan niin hauskoja juttuja», jatkoi pienokainen innostuneena, loistavin silmin. »Hän kertoo meille lintusista ja kukista, eläimistä ja kasveista ja kivistä, tähdistä ja lumihiteista ja kaikesta muusta. On niin hauska kuulla, kun hän kertoo. Oi, miten paljo maailmassa on kaunista! Ja oi kuinka kaunista on täällä sinun tupasi ympärillä, setä. Niin korkeita kuusia ja niin suuria sammaleisia kiviä. Ja miten kauvas täältä voikaan nähdä — aina kirkkoon asti, ja vielä kylään tuolla järven rannalla, ja saariin tuolla hyvin etäällä. Eikös täällä ole kaunista sinun mielestäsi, setä?»

»No, empähän tiedä», sanoi Pörrö-Mikko; »ehkä silloin kun vilja tuleentuu», lisäsi hän sitte vastenmielisesti. Ei hänelle ollut koskaan juolahtanut mieleen että puut, kivet ja järvi olisivat kauniita tai että niissä olisi ollut jotain ihailtavaa.

»Istuuko setä aina yksin täällä tuvassaan?» —
»Kyllä parhaastaan. Ei kukaan huoli minusta, enkä minäkään huoli kestään.»

»Se on varmaankin sentähden että sinä vain tahdot olla rauhassa», sanoi poika viisastelevasti.

»Mutta tiedätkös setä, mitä minä tahtoisin olla? Minä tahtoisin olla lintu ylhäällä sinitaivaalla ja voida levittää siipeni näin» (hän heilutti käsivarsiaan) »ja lentää yli metsien ja järvien, yli vuorten ja laaksojen. Tahtoisin nähdä koko Suomen kaupunkineen, joista isä on kertonut, ja Ruotsin ja Espanjan ja Jerusalemin ja koko maailman. Hei vaan, koko maailman!» Ja samassa alkoi Ville juosta mäellä heilutellen käsivarsiaan, aivan kuin lentoa opetteleva linnunpoika, niin että hänen hoitajansa rupesi pelkäämään hänen järkeänsä. Muistaen sisarensa varoituksen, että hänen tulisi hoitaa poikaa huolellisesti, huusi hän pojan äkkiä luoksensa: »kuules Ville, tahi mikä sinun nimesi on, älä juokse itseäs pilalle siellä; tule tänne, niin saat juustoa. Pidätkös juustosta, poika?»

Sillä välin kun poika, joka kiitollisesti otti vastaan tarjouksen, söi juustopalaansa, pistäysi Pörrö-Mikko tuppaansa, pesi joutuun kasvonsa ja kätensä sekä harjasi tuuheata tukkaansa, niin että tämä rupesi näyttämään sileältä, ainakin päältäpäin. Sitte otti hän pyhätkkinsä, pudisti siitä tomun ja veti sen sitte päällensä. Senjälkeen korjasi hän pois ruuan jäännökset pöydältä ja levitti turkkiset sängyn ylitse. Hän ei voinut kieltää, että hän häpesi vähän tuota »herraslasta», kun täällä oli näin pahansiivoista. Kerran maailmassa oli hänelläkin vieraita, oli joku ihminen, joka piti hänestä, vaikka se olikin vaan pieni lapsi. Mutta nyt täytyi hänen mennä katsomaan, mitä poika teki. Tultuaan ulos, näki hän pojan seisovan eräällä isolla kivellä, kädet selän takana, taivasta kohti katsellen.

»Mitä ihmettä hän katselee?» arveli Pörrö-Mikko.

Tji, tjivi tji, tjivi tjivi tjivi tji, kajahti korkealta taivaalta.

»Kuuletkos leivosen, setä?» sanoi poika juhlallisesti, »se on ensimmäinen leivo, jonka olen tänä kevännä kuulut? Nyt viettää hänkin jumalanpalvelusta pilvissä, yhdessä toisten lintujen kanssa. Aurinko on Jumalan pappi ja leivonen Hänen lukkarinsa. Ja vanha setä Mikko ja minä kuulumme myös seurakuntaan.

Ja pikku lintu se lentelee
Noin ilmassa kevyesti,
Hän Luojaa kiittää ja riemuitsee
Ja vuorten ylitse liitelee
On riemukas ainaisesti.

Tämän laulun opetti isä minulle ennen kuolemaansa, ja silloin veti hän minut luoksensa ja kuiskasi: »ole iloinen ja tyytyväinen, rakas poikani; ole niinkuin lintunen ja lennä Jumalan luo!»

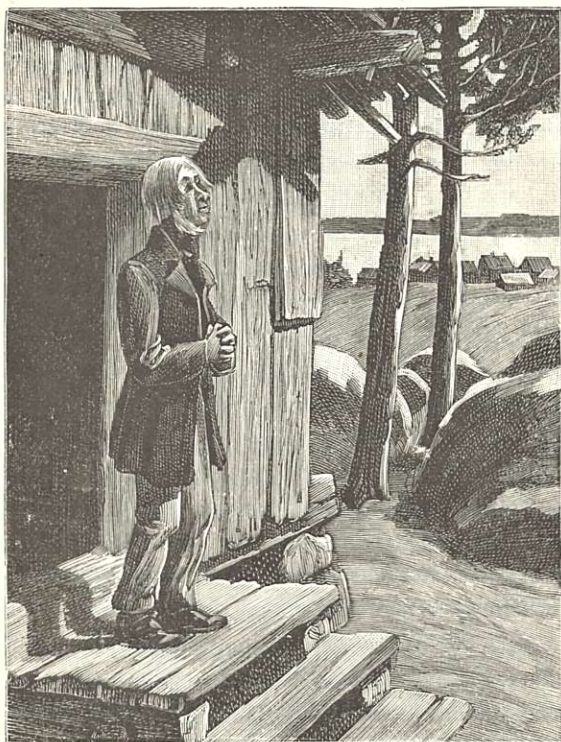
Mutta nyt minä kuulen aivan mitä leivo laulaa:

Taivaan korkeuteen,
Ikikirkkauteen
Isän armahan luo on mun lentoni vaan,
Sinne pesäni riemuiten rakentaa saan.

Poika pani kätensä ristiin ja kuunteli hiljaa hetki-sen. »Äläpäs! Nyt se lensi pilviin ja katosi! Nyt on hän Jumalan luona. Ja siellä on minun isänikin. Ja äiti on sanonut, että jos minä olen hyvä lapsi, saan minäkin siivet ja saan lentää Jumalan luokse. Nyt tulee leivo jälleen alas, katso, tuolla hän on, setä! Mutta nyt se kohoo taas. Hän tahtoo että me seuraisimme häntä tuonne ylös ja laulaisimme ja rukoilisimme mukana: »Isä meidän joka olet taivaissa... Sillä sinun on valtakunta ja voima ja kunnia ijankaikkisesti. Amen.»

Kun ei leivon laulu enää kuulunut, kääntyi poika ja katsoi vanhukseen. Mutta kuka olisi voinut tuntea enää tuota kärtyisää, pörröpäistä jöröä tässä silmänräpäyksessä, kun hän seisoi tupansa portailla juhlallisena

ja juhlapuvussa, kädet ristissä ja kyyneleiset silmänsä taivasta kohti. Samassa alkoivat kirkonkellot soida. Voimakkaasti kaikui niiden ääni avaruudessa, aivankuin kiitos Jumalalle kaikkivaltiaalle rukoilevan seurakunnan sydämmestä: Jumalalle kiitos olkoon, Halleluja!

»Tule, rakas lapsi», sanoi vanhus, »koska Jumala näkyy lähettäneen sinut luokseni rauhan sanoman tuojaksi, niin tule sisään ja lue minulle tämän päivän evankeliumi. Sinähän olet käynyt koulussa ja saanut oppia — lentämään aikaisemmin kuin minä.»

Kun kirkkoväki palasi kylään ja Kuusimäen emäntä astui Pörrö-Mikon tupaan, näki hän siellä sellaista, joka pani hänet pysähtymään hiljaisena ovensuuhun: iso-isän vanha raamattu, jonka lehdet olivat aivan ruskettuneet, oli auki pöydällä; Ville seisoi ja luki ääneen raamatusta vanhukselle, joka piirsi sormellaan riviä pitkin ja saneli sanat pojan jälestä.

»*Missä kaksi tahi kolme ovat kokoontuneet minun nimeeni, on Jeesus sanonut, siellä olen minä heidän kanssansa.*» Ja nyt oli hän varmasti myöskin Mikko Juhonpojan tuvassa. Niinkuin perhonen lentää kukasta kukkaan ja lintu puusta puuhun Jumalan ihanassa puutarhassa, niin teki nyt tuo vanha mies, — joka oli tullut lapsiksi uudelleen, — ensimmäiset heikot lentämiskoetuksensa sanasta toiseen, lupauksesta lupaukseen Herran kalliissa evankeliumissa. Pieni, hurskas poikanen oli hänen johtajansa ja opettajansa, ja Rauhan Henki liiti heidän ylitensä. Silloin sanoi Jumala: tulkoon valkeus tuohon niin kauvan suljettuun ihmissydämmeen. *Ja valkeus tuli.*

Siitä hetkestä asti oli Mikko kuin toinen ihminen, vaikka hänen »vanha Aataminsa» olikin hyvin vaikea voittaa. Loppu-ikänsä käytti hän Jumalan sanan lukemiseen ja hän huomasi pian, miten paljon häneltä oli jäänyt tekemättä tässä maailmassa. Ville oli hänen vieraaansa joka päivä koko kesän. Ja kun Mikko kerran oli oppinut rakastamaan lapsia, kokosi hän heitä usein ympärilleen, sillä hänen sydämensä oli tullut heidän kaltaiseksensa.

Ja kun iloinen joulujuhla saapui, silloin nousi vanhuksen sielu niinkuin riemukas leivo taivasta kohti, sillä Jeesuslapsi oli tuonut hänen sydämensä ijäisen kevään, ilon ja rauhan.

Leivon liverrystä.

*Tiri tii tiri teijaa,
Kas pilvissä leijaan!
Ja säveltä soitan
Ja talvenkin voitan
Ja Luojani lempeä lausua koitan.*

*Käyn Luojani teitä,
Hän johtavi meitä.
Takaa taivahan rannan
Ma viestiä kannan
Ja ihmisrintahan riemua annan.*

*Kun siipeni kantaa
Päin taivahan rantaa,
Ja silmäsi harhaa
Mua seuraten, varmaan
Sun kasvaa kaihosi taivahan tarhaan.*

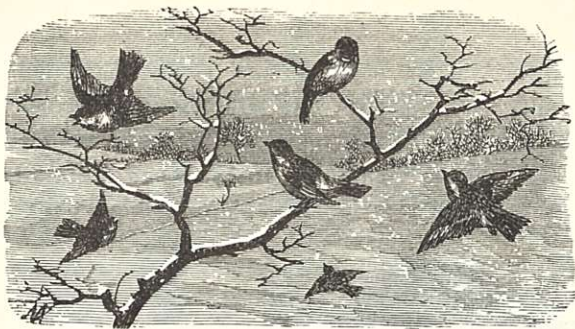
*Ja Ijäisen ääni
Soi sydämmessäni,
Vaan kertomaan siitä
Ei laulut ne riitä —
Sua enkelit kutsuvat kuulemaan niitä.*

*Oi, horjuva, hento
On siipeni lento,
Siks' maahan ma vaivun
Ja tomuksi hairun,
Vaan Luojani tahtohon aina ma taivun.*

*Sun, ihminen jalo,
On taivahan valo —
Luojan kuvaksi luotu,
Ikionnehen tuotu
Ja taivaan autuus sun sielulles suotu.*

1893.

Varpusia vaan!

Kun eräänä jouluaamuna useita vuosia takaperin vedin ikkunaverhoni syrjään ja katselin juhlallista, lumipeittoista talvimaisemaa, sattuivat katseeni surulliseen näytelmään, joka koski sydämmeeni. Puutarhassa, lähellä ikkunatani, seisoi kaksi poikaa, vanhempi ja nuorempi; nuorempi piti pyssyä poskellaan valmiina laukaisemaan niin pian kuin saalis olisi silmän alla, ja vanhempi näytti opettavan hänelle ampumataidon salaisuuksia. Kun katsahdin vasemmalle ja ylöspäin siihen suuntaan, mihin pyssy oli ojennettu, näin erään lähellä kartanonnurkkaa olevan koivun latvassa joukon pikku lintusia, jotka viattomina ja kaikessa rauhassa laulelivat Luojalleen ylistystä aamuhetkenä. Oi, seuraavassa silmänräpäyksessä toisi ihmisen julma murha-ase heidän sekaansa pelkoa ja kuolemaa! Mutta eipä! Ankara koputus ikkunanpieleen poisti viimeisessä sekunnissa uhkaavan vaaran. »Kuinka voitkaan, Feliks», huusin suuttuneena, avattuani ikkunan, »kuinka on sinulla sydäntä aivan jouluaamuna ahdistaa noita pikku linturaukkoja?» — »Mutta, setä, *nehän ovat vaan*

varpusia!» vastasi poika siivosti ja samalla hämmästyneenä siitä, että joku voi niin lämpimästi puolustaa näitä niin yleisesti halveksittuja olentoja. Ja eikös nuori Felix-herra ollut »täällä isäntänä», koska hänen äitinsä omisti talon ja puutarhan — ja koivunkin, vaikkei kenties lin-

tusia, jotka istuivat sen latvassa? Eikös jokainen saa mielensä mukaan vainota ja tappaa varpusia, noita kutsumattomia vieraita, jotka luvatta ryöstävät hernekylvömme, kukkaispenkkimme, viljapeltomme, kirsikkapuumme ja tuottavat kaikenlaista muuta vahinkoa ja harmia? Ja eikös pyssykin ollut Felixin oma, juuri sama, jonka hän vuosikautia odotettuaan juuri edellisenä iltana oli saanut

äidiltään joululahjaksi, ja jota hänen nyt nuoren opettajansa johdolla viipymättä täytyi koettaa?

Minun täytyy tunnustaa, että nöyrä vastaus lauhdutti mieltäni. Ymmärsin hyvin pojan ajatuskannan. Hän ei suinkaan tahtonut tehdä pahaa; hän luuli menetevänsä aivan oikein, kun hän ahdisti puutarhan vihollisia, varsinkin kun vanhempi toveri seisoi hänen vieressään opettaen häntä tähtäämään. Kuitenkin täytyi minun pyytää häntä jättämään pienet linturaukat rauhaan; ja ilokseni täytti hän mielellään pyyntöni. Sydämmestäni iloitsin, että olin noin arvaamatta saanut palvelulla aseena taivaallisen Isän kädessä niiden ihanain sanojen täyttämiseksi, jotka Jeesus on lausunut lintusista: »Eikö kaksi varpuista yhteen ropoon myydä», sanoi hän kerran opetuslapsilleen, »ja yksi heistä ei putoo maan päälle ilman teidän Isättänne» (Matt. 10: 29). »*Ja ei yksikään heistä ole Jumalan edessä unohtettu*» (Luukk. 12: 6). 2 varpusta yhdellä rovolla tahi Luukkaan mukaan 5 varpusta kahdella rovolla, — niin halpoja olivat nämä linnut Galilean toreilla, joissa niitä myytiin syötäväksi. Meillä ei varpusille panna arvoa laisinkaan, kun ei niiden lihaa käytetä ruuaksi, ei höyheniä koristeiksi, eivätkä he kelpaa härkeihin laululinnuiksikaan. Kuka poika tahansa voi ilman mitään heittää kiviä niiden päälle, kuka poika tahansa voi koettaa uutta pyssyään varpusparveen, sillä varpusia eivät mitkään metsästyslait suojele. Maanmies ampuu ruudilla tahi suoloilla varpusia, — haulien ja luotien arvoisia eivät ne ole, — jollei hän voi variksenpelättimillä tahi jollain muulla keinolla pitää niitä kaukana viljamailtaan.

Mutta kas juuri senvuoksi, että varpuset ovat niin turvattomia, oikeudettomia ja armottomia olentoja täällä maailmassa, senvuoksi juuri on Herra Jumala itse

hyvydessään ottanut ne erityiseen suojaansa. Ilman Hänen sallimustaan ei yksikään niistä maahan putoa. Kuinka voivatkaan puutarhassa olevat pojat aavistaa, että juuri sillä hetkellä, kun he tahtoivat lauaista varpusparveen, nostettaisiin ikkunaverhot ylös ja eräs lintuja suosiva setä, jota heidän täytyi kunnioittaa, näkisi heidän aikomuksensa, ja juuri oikeassa ajassa ehtisi estää heidät ampumasta? Totisesti ei Jumala ole yhtäkään noista turvattomista unohtanut!

Onpa totta että nuo pienet veitikat joskus tekevät meille sangen paljon harmia puutarhassa ja pelloilla, mutta koskaan en ole kuullut, että harmaat varpuset herneen varkaudellaan tahi kirsikan-näpistelyllään ovat ketään ahkerata ja rehellistä ihmistä köyhdyttäneet. Päinvastoin hyödyttävät ne maanmiestä, enemmän kuin hän luuleekaan, siten että ne — paitsi jyviä ja siemeniä — syövät kaikenlaisia matoja ja vahingollisia hyönteisiä. Silloin on aivan kohtuullista, että he saavat palkan työstänsä, ja koska ei maanmies huoli heille siitä palkkaa tarjota, niin on Herra itse ruvennut pitämään huolta heidän palkastaan. »Katsokaa taivaan lintuja», sanoo Jeesus vuori-saarnassaan (Matt. 6: 26), »eivät he kylvä, eivätkä niitä, eivätkä myös kokoo riiheen; ja teidän taivaallinen Isänne ruokkii heidät!» Hän on antanut varpusille oikeuden poimia itselleen ravintoa mistä löytävät: kentiltä, maanmiehen peltosaroilta, hedelmänviljelijän puutarhasta, tahi kaupungin kaduilta hevosten jaloista. Varpunen on kaikkialla kotonaan. Kaikki siemenet ja kaikki madot, jotka ovat näkyvissä maanpinnalla, ovat hänen omiansa, ovat hänen osansa tämän maailman hyvydestä.

Ja tuleehan meidän suorittaa jokin vero tahi jyväkymmenys varpusille siitäkin, että he ovat meidän *opettajiamme*. Sitä et ole tullut kenties koskaan ajatelleeksi?

Mutta kun Jeesus sanoo: »katsokaa lintusia», niin tekee hän ne meidän opettajiksemme, joiden tulee neuvoa meitä ja opettaa meille niin tärkeitä asioita kuin *Jumalaan luottamusta, uskoa, toivoa ja kärsivällisyyttä*. Jos me lintusilta voimme kaiken tämän oppia, jos me niitä sekä Jumalan sanaa saamme kiittää sellaisesta kalliista opista, luuletko, että edes *voisimme* olla pahoillamme siitä, että he poimivat muutamia herneitä puutarhastamme tahi tekevät meille hiukan muuta harmia?

Minä puolestani olen aina pitänyt varpusia, ne kun kutsumattomina vieraina saapuvat pelloillemme ja puutarhoihimme — vallattomina lapsina, joita joskus täytyy nuhdella ja kurittaa, mutta kuitenkin täytyy rakastaa. Jos varpuset tulevat liian suurissa parvissa, niin että ne todellakin tuottavat sinulle vahinkoa, silloin lienee sinulla inhimillinen oikeus suojella itseäsi niitä vastaan, sillä Herra Jumala pani Aadamin ja Eevan paratiisiin viljelemään ja *varjelemaan* sitä (1 Mos. 2: 15). Mutta kun Jeesus sanoo: »katsokaa taivaan lintuja», niin ei hän suinkaan tarkoita, että niitä pitää katsoa eli tähdätä panokseen pannun pyssyn piippua pitkin, mutta hän tahoo, että me katsomme niitä rakkaudella ja oppivaisella mielellä, huomataksemme niiden elintapoja ja erittäin että me tarkastamme miten Jumala niitä hoitaa.

Viimeiseksi tahdon kertoa teille, lapset, miten voipi olla erityistä syytäkin rakkaudella ja kiitollisuudella ajatella varpusia. Tapaus sattui Helsingissä 11 vuotta sitten. Syvästi suruissaan oleva mies kulki pitkin Esplanaadinkadun hiekkakäytävää. Suuret huolet painoivat hänen mieltään. Hän tuli juuri lääkäriltä, sillä hänen pieni tyttönsä makasi kotona kuolemaisillaan. Sitäpaitsi olivat vähät rahavarat lopussa eikä tietoa ansiosta tahi rahan lainaksi saannista. Hän istui penkille lepäämään. Eräs

työmies, joka kantoi pientä valkoista ruumisarkkua olallansa, tuli ja istui hänen viereensä. Tosiaan surullinen seura! Murheellinen mies kätki kasvonsa käsiinsä ja itki. Kun hän jälleen katsoi eteensä, oli joukko varpusia laskeutunut maahan hänen eteensä. Pelkäämättä hakivat ne jotain syötävää hänen jalkojensa lähellä, viserrellen huoletta, aivan kuin ei mitään surua maailmassa olisi. Murheellinen mies näki sen ja muisti Herran sanat: »katsokaa taivaan lintuja!» »Kuinka paljon enemmän arvoiset ettekö te olekaan kuin varpuset!» Ja kun hän muutamia päiviä myöhemmin kätki rakkaansa tomun maahan, voi hän lohdutettuna ylistää Isän Jumalan hyvyyttä: Herra antoi, Herra otti, siunattu olkoon Herran nimi! Tämän olivat lintuset hänelle opettaneet, vaikka ne olivat —
»varpusia vaan!»

1896.

Arkkipiispan kuski.

No ystäväni Bergström, olipa hyvä että tulitte. Kuinka voitte tänään?
— Kiitos kysymästä, Herra Arkkipiispa. Terveyttä kyllä on suotu, mutta suru ja kaipuu pientä poikaamme, joka eilen pantiin maan multiin, on vielä raskas kantaa.

— Arvaahan sen, mutta meidän tulee tyytyä Jumalan tahtoon, sillä Hän tekee kaikki parhain, eikö niin?

— Niinhän vaimonikin sanoo, — mutta kuitenkin, mutta kuitenkin! Hän oli niin reipas poika, meidän pikku Heikkimme.

— Niin niin, rakas ystäväni, mutta eihän poika ole hukassa sillä että hän on kuollut. Hän on hyvässä tallessa Jumalan ja pyhain enkelien luona. Tästä me vasta puhumme enemmän. Mutta mitä Bergström sanoo matkailmasta tänään?

— Parempaa emme »voi toivoa, Herra Arkkipiispa. Lähdemmekö pitkäänkin matkaan?

— Aina Pohjanmaalle. Minä menen tarkastamaan apupitäjästäni ja muitakin seurakuntia. Katso nyt vain että vaunut rasvataan hyvin, Bergström, ja että kaikki on kunnossa. Tunnin kuluttua lähdemme.

— Hyvä, Herra Arkkipiispa, ei minusta estettä!

— Saanko tarjota nuuskaa nenään matkan menestykseksi?

— Kiitän nöyryimmästi! Olen liian halpa pistämään sormeni niin korkean herran hopearasiaan.

— Kies' auta, kies' auta! Onnellista matkaa!

Näin keskusteltiin piispantalossa Turussa kauniina heinäkuun päivänä useita vuosia takaperin. — Mutta kesätuuli humajaa monella vihannalla hautakummulla, jota ei ollut siihen aikaan.

* * *

Koko pieni K—n kaupunki oli odotuksissaan ja levotonna. Pitihän viime sunnuntaisen kuulutuksen mukaan kaupungissa pian tulla piispankäräjät. Tosin ei aiottu nostattaa kunniaporttia suurelle vieraalle, sillä arkkipiispan paikkakunnalla käynnit eivät olleet niin varsin harvinaiset siihen aikaan, mutta hänen tulonsa oli kuitenkin merkkitapaus, joka antoi aihetta monenmoisiin arveluihin vanhain ja nuorten kesken. Pitäneekö hän taas esim. kuulustelun kirkossa niinkuin viime kerralla? Niin, sitäpä ei voinut varmaan tietää, kun kuulutuksessa ei puhuttu siitä. Se riippuisi kokonaan siitä, kuinka kiire asianomaisella tarkastajalla olisi saapuessaan. Mutta kaikissa tapauksissa olisi kirkonlattia pestävä ja siihen ripotettava katajia.

— »Muistatko, rakas Maria», sanoi vanha pormestarinrouva ystävälleen pastorinrouvalle, »kuinka tuiki hullusti minun kävi viime tarkastuksessa! Minä joka kehoitin kaikkia tulemaan kirkkoon jo pelkästään säädyllyisyyden vuoksi kun arkkipiispa itse kuulustelisi, — ja niin hän tulee ihka ensimmäiseksi ja asettuu aivan minun eteeni ja kysyy kuinka monena päivänä maailma

luotiin, ja minä tulen niin pyörälle päästäni, etten muista kuutenako vai seitsemänä. Niin, missä minun ajatukseni olivatkaan! »Kuutena, ystäväni, eikö niin?» vastasi piispa itse, ennenkuin sain suuni auki, ja meni samalla eteenpäin. Se nyt oli oikea onnettomuus, rakas Maria!»

— »Niin, ja muistaakos täti kuinka meille kävi samalla kertaa?» vastasi pastorinrouva. Apteekarillahan piti olla päivälliset piispalle, ja mieheni ja kaikki olivat menneet sinne vastaanottamaan häntä. Minä olin yksin kotona lasten kanssa, mutta kuinka olikaan, ajaa karauttaa vaunut pihaan ja tuossa tuokiossa oli piispa mieheni kamarissa. Vanhin poikamme sai olla isäntänä ja hoitaa keskustelua, ja hän kertoi heti toimekkaasti, että »tämän pöydän isä on antanut kiillottaa arkkipiispan tuloksi.» Onneksi ennätti isä itse samassa kotiin ja pelasti minut pulasta. Piispa sai kupin kahvia ja niin he menivät päivällisille. Niin voipi käydä!»

Niin, missä hänen ylhäisyytensä nyt söisi päivällistä tällä kertaa? Kaupunginsaarnaajan luona luonnollisesti. »Minulle on todellakin rakas velvollisuus, niinkuin sitä sanotaan, kerran saada kutsua se vanha ystävällinen mies ruoka-aterialle», sanoi saarnaaja rouvalleen. »Mutta muista Maria, että sinun emännänarvosi on vaa'alla, ja senvuoksi minä suon, että näytät mihin talo pystyy, — kuitenkin ilman ylellisyyttä! Silloin koituu siitä kunniaa koko pienelle yhteiskunnallemme.»

Pastorinrouva tiesi kyllä mitä hänen osalleen tuli. Mutta ahtaissa oloissa ei emännän ole niinkään helppo panna toimeen suuria päivällisiä. Sitäpaitse luulottelee vähän itsekukin että matkustavat piispat ja maaherrat ovat vähintään yhtä tarkat ruokaan nähden, jota heille tarjotaan, kuin heidän alaistensa virkamiesten kirjanpitoon

ja virkatoimiin. Ja mitä huolestuneempi emäntä on, sitä helpommin laitokset turmeltuvat.

»Luulenpa että piispa on ollut täällä tänään», sanotaan yleisesti, kun riisipuuro maistaa pohjaanpalaneelle. Kenties tämä puheenparsi on saanut alkunsa siitä, että muinen, kun piispankäräjiä pidettiin paljon harvemmin ja se harvinainen vieras vihdoinkin tuli ajaen kaupungin tai kylän lävitse, kaikki kyökkipiiat heittivät patansa tulen valtaan ja juoksivat kauha kädessä pihalle nähdäkseen sitä komeutta, ja niin paloi puuro pohjaan.

* * *

Keskikesän salaperäisenä hämyhetkenä astui pitkä matami Vörman tärkeän näköisenä pappilan sänkykamarisiin, jossa pastorinrouva istui pikku Liisansa kehdon ääressä viihdytellen häntä uneen salmeilla ja Siionin virsillä. Viisivuotias Lassi, punatukkainen, vilkassilmäinen poikanen, nojasi äidin olkapäähän ja kuunteli hartaasti sekä sanoja että säveleitä.

Juuri silloin pisti pitkä matami kurttuiset kasvonsa sisään ovesta ja kysyi saisiko hän tulla sisälle. Tottakai, sillä olihan hänet kutsuttu neuvottelemaan. Ja hänen mukanaan tunki huoneeseen koko joukko elämän kuivaa arkipäiväisyyttä, — vaikka arkipäiväisyys sillä kertaa oli hiukan haus Kempaa laatua kuin tavallisesti.

— Matami on siis halukas auttamaan päivällisten laitossa?

— Olen niinkin, rouva. Kyllä minä olen sellaisiin tottunut. Minähän sitä olin laittamassa apteekarilla kolme vuotta takaperin ja patruunalla sitä edellisellä kerralla.

— Niin, minä tiedän.

— No sitä pitää kaiketi olla lohippiirakkaa ja lihalientä ja jonkinlaista paistia päivälliseksi, arvelen.

— Niin, lintupaistia kai kumminkin laitamme.

— Miten vain tahdotte.

— Ja sitten olen ajatellut että meillä olisi kylmä putinki riisistä ja veskunoista kerroksittain, pyramiidin muotoon ja kermakuohua . . .

— Yli koko piramiitin, minä ymmärrän.

— Koristetaan sokerileivillä ja vadelmahillolla.

— Mutta putinki tarjotaan ennen lintua, rouva.

— Niin, luonnollisesti, matami. Jälkiruuaksi arvelen meillä olevan n. k. »keltaista reemiä», johon pannaan hiukan cedroa. Hyvää viiniä, oikein puhdasta espanjalaista rypäleviiniä on kapteeni Malmberg luvannut meille vanhan ystävyysvuoksi, ja jos »Suomi» tai »Österbotten» ennättää tänne ennen päivällistä, saamme kaiketi ulkomaalaisia hedelmiä Pietarista. Eikö matami luule että siten syntyy hyvä päivällinen?

— Ihan varmaan, rouva, oikein oivallinen. Ja kyllä minä olen tottunut laittamaan, aina, — —

Tämän keskustelun aikana oli pikku Liisa kehdoissaan nukkunut syvään uneen, mutta Lassi oli haltijoissaan. Tavan takaa nuolasi hän tietämättään suutaan ajatellessaan kaikkia niitä herkkuja, jotka hän näki mielikuvituksessaan: kermakuohua, reemiä, sokerileipiä, hilloa, omenoita — — — ei hän elämässään ollut kuullut puhuttavan niin paljosta hyvästä samalla kertaa.

— Saammeko me maistaa sitä kaikkea, äiti, — jos olemme hyviä?

— Pieni herkkusuu — no, saammepa nähdä, jos vierailta jää jotain.

— Pitääkö arkkipiispakin kermakuohusta, äiti? Lassin mielestä se on niin hirveän hyvää.

— Kenties poikaseni. Mutta nyt meidän täytyy kutsua vieraita kaupungistakin, matami Vörman. Laskekaamme nyt montako niitä tulee: piispa, hänen apupapinsa, notaario se on neljä. Sitten kutsumme asessorin, ruununvoudin, apteekarin, tohtorin, pari raatimiestä j. n. e. Noin 15 henkeä kaikkiaan luullakseni, isäntä niihin luetuna. Tulkaa nyt tänne, matami, hyvissä ajoin päivää ennen ja ajatelkaa valmiiksi kuinka paljon aineksia tarvitaan kuhunkin ruokalajiin.

— Kyllä minä tulen.

— Hyvästi, hyvästi!

* * *

Päivä oli tullut, iso katu tullista kirkkoon asti oli laastu, kirkonlattia pesty ja katajilla koristettu, numerot kiilsivät numerotaulussa. Toimekas lukkari Donander oli nimittäin pannut sinne valmiiksi n:o 84 »Koko maailma iloitkohon», joka hänen mielestään oli veisattava alkajaisiksi, jos kirkonmenoa tulisi. Kirkkoväärti Grottelin, joka ammatiltaan oikeastaan oli kirjurina asessorilla, kulki tärkeän näköisenä edestakaisin kynä korvan takana ja kilisteli kirkonavaimia.

Kaupunginsaarnaajalla valmistettiin pitoja täyttä päätä.

»Pappilassa paat ja pannut kiehui,

Kiire oli joka sielulla.

Juhlahamehissa piiat liehui, —

Vartahassa paistui kalkkuna«

lausui Anna Maria Lenngren kerran tällaisesta tilaisuudesta. Mutta ei laulu kaikissa kohdissaan tähän sopinut, ei ainakaan tällä kertaa lihava kalkkuna paistinvartaassa

kihissyt, ei edes hanhikaan, sillä pormestarinrouvan hanhenpojilla, joista jokunen muuten syksyllä tavallisesti joutui pappilan paistinpataan, oli näin keskikesällä tuskin vielä untuvia ruumiissaan. Ei, rehelliset, yksinkertaiset teeret ne sinä päivänä, metsästyslakeja kun ei vielä ollut, taisivat kihistä papinrouvan paistinpannussa. Matami Vörman ja hänen molemmat apulaisensa, talon palvelijat, tekivät parastaan. Avonaisesta ikkunasta virtasi ulos keitettyin ja paistettuun ruokain höyryjä, joihin sekaantui kardemumman, kanelin, cedron ja muiden maustinten suloinen tuoksu. Pieni pyylevä pastorinrouva kulki kasvot kuumuudesta ja innosta hehkuvina alati ympäriinsä talossaan hyvänä haltijana, järjestäen ja johtaen kaikkea tyynesti ja tasaisesti.

Pastori itse puuhaili kamarissaan puhdistellen merenvahapiippujaan, joita hänellä oli kokonainen valikoima piippuhyllyssään, jotkut taiteellisesti sorvatuin luvvarsin ja kirkkain hopeaheloin. Tuon tuostakin meni hän portaille ja pyysi lukkaria tai kirkkoväärtiä, kumman vain tapasi, menemään kadunkulmaan katsomaan, eikö piispan vaunuja jo näkyisi.

On vielä mainitsematta, mitä lapset hommasivat näinä odotuksen jännittävinä hetkinä. Vanhin tytär Miia ei joutanut muuta kuin hoitamaan pikku Liisaa lastenkamarissa. Mutta missä oli Lassi poikanen? Hän istui kyökkikamarin pöydällä puna- ja valkoristikkäessä juhla-mekossaan, valkea kaulus kaulassa, ja seurasi tästä haus-kasta näkötornistaan tarkasti kaikkea, mitä pihassa tapahtui. Ei kellään ollut aikaa huolehtia hänestä, eikä hänelläkään ollut sanottavasti aikaa puuttua muuten niin huvittavaan ruuanlaitokseen kyökissä. Tässä oli kysymys tärkeämmistä asioista! Piispan vaunuja odotettiin joka silmänräpäys.

— Vartija, näetkö kenenkään tulevan? sanotaan usein saduissa.

Mahtavin askelin kulkee vartija — sihteeri Grottelin itsetietoisessa hahmossa — jo seitsemännen kerran kadunkulmaan, ja portille asti seuraa häntä pienen ikkunassa tähytelijän vakoilevat katseet. Mies tulee heti takaisin: »nyt näen pölypilven tuolla kadun toisessa päässä», sanoo hän hengästyneenä ja kalistelee hiukan hermostuneesti kirkonavaimia, joita hän uskollisesti kantaa kädessään.

— Ah, piispa tulee, portit auki! — Keltaiseksi maalatut portit avataan selko selälleen. Musti, joka tähän asti on maannut portailla, ryntää ulos haukkuen kiivaasti.

»Koirat ne haukkuvat,
Portit ne paukkuvat,
Vieraita saapuu
Ja paisti pannussa soittaa»,

laususkelee Miia-sisko pikku Liisalle lastenkamarissa.

Siinä he ovat! Arkkipiispan komeat ajopelit pyörivät pihaan, ja niitä ohjaa kuski Bergströmin tottunut käsi kuten laivaa meren tyrskyissä. Kaksi suurta, ruskeaa, hyvin hoidettua hepoa piispan omasta tallista seisoo korskuen ja kuopien porrasten edessä ja pyyhkivät vaahtoisia suitaan vaunujen väliänsä. Sellainen komea tulo, kun kaikki käy kuin nuottien mukaan, tekee erinomaisen vaikutuksen ja on sentähden kaikkien kuskien hyvin oikeutettuna uljuutena.

Ketterästi hypähti Bergström alas korkealta kuskipukiltaan, mutta kaupunginsaarnaaja oli jo kohteliaana isäntänä auvaissut vaununoven ja auttoi pienen leppeän piispan alas, lukkarin ja kirkkoväärtin palvellessa piispan pöytäkirjuria toisella vaununovella.

Heti jälestä ajoivat kahdenistuttavat kiesit pihaan, tuoden pari pappia naapuripitäjästä tarkastukseen.

— Tervetulemaan, tervetulemaan, käykää sisään, hyvät herrat, kaikki!

Mikä vilinä muuten niin hiljaisessa pihassa!

Siinä oli paljon katselemista sekä isoille että pienille silmille pappilan ikkunaruutujen takaa. Poikanen kyökki-kamarin pöydällä tutki tarkasti jokaista matkustavaista, — jospa silmät sattuisi häneen, jonka kaulassa, isän kertomuksen mukaan, tavallisesti riippui suuri kultaristi. Mutta kun se tarkastus oli turha, hyljäsi pikku mies kokonaan kumartelevat ja kursailevat herrat, jotka iloisesti keskustellen juuri nousivat portaita, luodakseen sensijaan kaiken huomionsa hevosineen hommailevaan kuski Bergströmiin. Lassi katseli jännityksellä kuinka kuski pyyhki vaahdon hevosten kyljistä, otti kuolaimet suusta, pani päitsimien sijaan riimun ja sitoi viimeksi täytetyn kaurapussin niiden kuonoille.

Lassi pikun silmissä olikin tämä mies hupaisin henkilö koko äsken saapuneessa seurassa, ensimmäinen, joka oli tullut näkyviin heidän komeasti saapuessaan, istuen siellä korkealla kuskipukillaan kuin kuningas valtaistui-mellaan, »hallitusohjokset» kädessään. Ja nyt kun kaikki muut suurmiehet — yksin lukkari ja kirkkoväärtikin — olivat kadonneet näkyvistä, oli kuski yksin näyttämöllä. Siihen hän jäikin tuntikausiksi uskollisesti hoidellen ruskeita alamaisiaan, aavistamatta mikä harras ihailija hänellä oli siellä sisällä ikkunaruudun takana.

* * *

Nyt arvoisa lukija kenties odottaa että kertoisimme kuinka itse piispantarkastuksessa kävi, mitä hänen ylhäisyytensä ja muut herrat pitivät päivällisistä y. m. y. m.,

mutta se ei oikeastaan kuulu tähän kertomukseen. Sen verran meidän kuitenkin on sanottava, että tällä kertaa ei tullut mitään kuulustelua kirkossa. Aika luultavasti ei sallinut. Kun oli juotu edeltäpuoliskahvit, tarkastettu kirkonkirjat, kirjoitettu ja tarkastettu pöytäkirja, ryhdyttiin vihdoin »toimituksen toiseen puoleen», päivällisiin. Se oli katettu »keltaiseen kamariin», josta oli kaunis näköala salmelle, jonka korkealla rantaäyräällä pappila oli. Kohtelias kunniavieras, joka pani suuren arvon maukkaaseen järjestelyyn, piti kaikkea oivallisena, nautti halukkaasti joka lajia, herkullisesta lohipiirakkaasta jättäläissuuriin Krimin omenoihin asti, ja joi useita kertoja isännän maljan puhtaassa espanjan viinissä, — jota hän kumminkin tapansa mukaan nautti hyvin kohtuullisesti. Samaa mieltä olivat kaikki muutkin vieraat, sekä maalitkot että papit, ja eräs avustajapapeista, jolla oli ollut hyvin vähän puuhaa päivän toimituksessa, pyysi leikkiä laskien notaarion merkitsemään pöytäkirjaan: »cœna pastoris abundans, vinum bonum et honor matronæ salvatus.»*)

* * *

— Kuinka monta lasta herra kaupunginsaarnajalla on?

— Kuusi, herra arkkipiispa, nimittäin kolme elossa ja kolme kuollutta.

— Oikein vastattu! Kuolleethan meillä myöskin on tallella ikuisissa asunnoissa. Sitäpä minä juuri olen sanonut kuskilleni Bergströmille — kunnan mies muuten, raitis ja luotettava — joka on hyvin murheellinen, niin,

*) Pastorin päivälliset ylelliset, viini hyvää ja emännän kunnia pelastettu.

ihan lohduton viisivuotiaan poikasensa kuolemasta. — Onko teillä poikia?

— On yksi.

— Hänkö se minut niin ystävällisesti otti vastaan, kun viimeksi olin teillä? Sukkela poika!

— Ei, se oli hänen vanhempi veljensä, joka meni pois.

— Oh, vai niin. Sepä oli vahinko! Herrani, maljanne! Mitä herrat arvelevat viimeisistä poliittisistä kuulumisista, Villafrankan rauhanehdoista, Napoleonista ja Frans Josefista . . .

* * *

Lukijan suostumuksella siirrymme nyt takaisin Lassipojan näkötorniin kyökkikamarissa. Yhäti istui pienokainen paikallaan ja seurasi hupaisen kuskin hommia. Pistopuheista hän ei välittänyt. Itseviisas matami Vörman sanoi: »sinä aiot varmaankin räätäliksi, koskapa niin miellelläsi pöydällä istut.» Piika Maija sanoi: »etpä vain katsoa töllöttämisestä paljon kostu.» Leena säesti: »perso saa jotain, mutta närkäs ei saa mitään.» Pikku mies ei ollut kuulevinaankaan sellaista ivaa. Pitäen molemmin käsin kiinni ikkunaverhoista, nenä latuskaksi painettuna ruutua vastaan, katseli hän ensiksi kuinka hevoset tyhjensivät kaurapussinsa, kuinka Bergström korjasi valjaita, koetti jokaista hihnaa, toi vettä molemmille hevosilleen ja viheltäen tarjosi niille juoda; kuinka hän sitten kiipesi kuskipukille ja istuutui käsivarret ristissä totisen näköisenä. Niin, sen Lassi jo heti alussa oli huomannut, että mies oli surullisen näköinen. Ja nyt painui hänen pänsä yhä syvempään rintaa vastaan, kun hän istui kuskipukillaan yksinään pihassa eikä luullut kenenkään huomaavan häntä. Ja kasvonpiirteet muuttuivat yhä

synkemmiksi. Mitä mahtoikaan piispan kuski nyt miettii niin totisesti? Lassi pienen tuli sääli sitä surullista miestä. Hän rupesi nöykkimään hänelle ja lyödä rummuttamaan ruutuun herättääkseen hänen huomiotaan. — Pihassa olikin nyt erinomaisen yksitoikkoista: vaunupari oli nuk-

kunut seisovilleen, Musti loikoi päivänpaahteessa [kieli riipallaan, ja yksin omenapuutkin pormestarinrouvan puutarhassa siinä vastapäätä näyttivät unisilta.

Huulillaan toivottaen ruutua vastaan herätti hän vihdoin kuskin syvistä mietteistään. Viimein näki hän väsymättömän ihailijansa ruudun takana ja palkitsi hänen

hartaan huomionsa ystävällisellä pään nyökäyksellä. Vau-
nut olivat aivan lähellä ikkunaa, niin että molemmat hy-
vin voivat nähdä toistensa kasvojenilmeet. Poikanen
nyökkäsi vielä kerran, kuski ei voinut olla vastaamatta.
Kuta kauvemmin hän katseli näitä iloisia lapsenkasvoja,
joissa veitikka piili silmäkulmassa, sitä enemmän kirkas-
tui hänen oma synkkä muotonsa. Niin, kuinka olikaan,
välkähti siellä ikäänkuin päivänsäde suruisissa piirteissä,
jotka eivät niin pitkään aikaan olleet hymyilleet. Tosin
himmensi ensialuksi omituinen sumu hänen silmiään ja
kaksi kirkasta helmeä kieri ahavoituneille poskille suupie-
lien värähdellessä niin kummallisesti. Mutta nyt nyök-
kivät iloiset lapsenkasvot ikkunaverhoin välistä taas niin
tutunomaisesti, piiloutuivat leikitellen ja tulivat taas esiin
entistään veitikkamaisempina. — Eivätkö ne muistutta-
neet vanhasta ystävästä, jota hän ei ollut nähnyt pitkään
aikaan, pienestä ystävästä, joka — — — joka — — ?
Ja piispan kuskin täytyi nyökätä uudestaan, ei ainoas-
taan yhden kerran, vaan monta kertaa, niinkauvan kuin
pientä veitikkaa huvitti jatkaa leikkiä. Ja äsken niin
surullisilla kasvoilla väikkyi lapsellisesti herttainen hymy
kuin kimallus kesälaineilla, ja iloisesti visertelevät kesä-
pääskyt alkoivat taas rakentaa pesiään hänen rintansa
räystäsalle.

Ja poikanen siellä, olihan hän kuin ihan ilmetty
Bergströmin oma pikku Heikki, se manalle mennyt. Tosin
hänellä ei ollut Heikin vaaleankeltaista tukkaa ja vaalean-
sinisiä silmiä, pientä pystyistä nykerönenää ja pyöreitä
punaposkia, niitä kaikkia hänellä ei ollut, — mutta jota-
kin siinä sentään oli, joka hämmästyttävästi muistutti
häntä. Kuoppako poskissa vaiko veitikka silmäkulmissa?
Bergström ei itsekään tiennyt mitä se oli. Mutta hän oli
kuin toinen ihminen, sillä hänen kuolleen lemmikkinsä

kirjas, elävä kuva, jonka hänen sisällinen silmänsä oli saanut nähdä, sanoi hänelle: »rakas isä, katso minä elän, mitäpä suret?». Silloin isä katsahti korkeuteen ja näki kirkonkatolla kullatun ristin, joka uljaasti loisteli päivänpaisteessa, ja sitä pitkin nousivat hänen katseensa yhä korkeammalle kuultavaa sinitaivasta kohden, ikäänkuin hän olisi tahtonut nähdä äärettömyyteen. »Autuaat ovat ne kuolleet, jotka Herrassa kuolevat!» soi hänen sielusaan, ja hän tunsii sanomatonta kaihoa ijäisiin asuntoihin.

Mutta siinä hän vielä istui piispan kuskipukilla, ja lapsi siellä ikkunan takana näytti ihmettelevän, missä hänen ajatuksensa niin kauvan olivat harhailleet.

Tekisi mieleni lopettaa tähän, niinkuin sadut usein loppuvat: »siinä he istuivat ja siinä he istuvat vielä tänäkin päivänä uskollisesti nyökkien toisilleen.» Mutta niin epäkohteliaita emme mitenkään voi olla hänen ylhäisyyttään arkkipiispaa ja kaupunginsaarnaajan muita arvoisia vieraita kohtaan, ettemme anna heidän nousta pöydästä aterian jälkeen, eikö niin?

Lausuttua monta kohteliasta kiitosta, jotka isäntä sai kertoa rouvalleen, joka ei lainkaan ollut näköksällä, noustiin pöydästä ja vetäydyttiin pastorin kamariin tupakoimaan. Arkkipiispan kuskikin kutsuttiin sisälle ja sai kyökissä herkullisen päivällisen, ja silloin sai Lassi nähdä uuden ystävänsä oikein läheltä, pääsi lentämään kattoon asti hänen voimakkailla käsivarsillaan ja sai hyväilyjä. Mutta siinä paikassa tuli kova kiire kahvin kanssa, sillä piispan piti lähteä pois. Bergström meni reippain askelein ruunainsa luo laittamaan niitä kuntoon lähtöä varten. Avustajapappien kiesit ajoivat nekin esiin, ja väkeä koontui pihaan katselemaan piispan lähtöä.

Mutta Lassipoikanen oli hiipinyt hyljättyyn päivälispöytään tarkastellakseen laitoksia ja antaakseen »luonnon

pitää puoliaan.» »Perso saa jotain», oli häntä neuvottu, ja sen lauseen totuutta oli nyt tutkittava. Mutta se huvi oli lyhytaikainen, sillä samassa huudettiin: »piispa lähtee, piispa lähtee!» Kaikki lensivät pihan puoleisiin ikkunoihin, Miia-sisko Liisa käsivarrellaan, matami Vörman apulaisineen. Äiti itse auttoi poikansa pöydälle jälleen, nyökkäämään jäähyväisiä kuskille. Arkkipiispa pudisti sydämmellisesti ystävänsä kaupunginsaarnaajan kättä, tervehti kohteliaasti ajopelien ympärille kerääntynyttä rahvasta ja nousi notaarioineen vaunuihin. Bergström istui jälleen valtaistuimellaan, korkealla kuskipukillaan, mutta hän näytti suuremmalta ja reippaammalta kuin ennen. Vielä nyökkäys, puoleksi iloinen, puoleksi surullinen, poikaselle ikkunassa, piiskanläimäys ilmassa, niinkuin kuskit sanovat hyvästinsä. Ja sitten ulos portista.

Se oli kertomus »arkkipiispan kuskista».

Rikkain maan päällä.

Kaikki ihmiset pyrkivät onnellisuuteen, vaikka monet erehtyvät keinoissaan. Kaikkein useimmat luulevat että, kun vain tulee *rikkaaksi*, niin tulee onnelliseksikin. Mutta ollakseen oikein rikas ei siinä ole kyllä että omistaa paljon, täytyy oikeastaan *omistaa kaikki*, ainakin kaiken mitä sydän haluaa. Sillä niinkauvan kuin auringon alla on olemassa jotain, mitä sielusi palavalla halulla ikävöipi, mutta jota et voi saada omaksesi, niinkauvan et voi olla onnellinen. Sinä tunnet itsesi ihan köyhäksi ilman sitä yhtä ainoata, jota kaipaat. Ken sitten on rikas? Ken voi »voittaa koko maailman?» Jos joku todellakin voisi sen, tokkopa hänellä edes silloin olisi kyllä? Oh, kaukana siitä! Sillä ulkopuolella tätä maailmaa, jonka näemme silmillämme, on olemassa toinen maailma, äärettömän paljon rikkaampi ja ihanampi tätä. Ja sinne pyrkii, ehkä tietämättämme, henkemme aina. Jos siis tahdot päästä täydellisesti rikkaaksi ja onnelliseksi, niin rukoile Jumalaa, että hän ottaa sinut *taivaan* ihmeen ihanaan maailmaan ja tekee sinut osalliseksi »rikkauksistaan korkeudessa!»

*

*

*

I.

Kaukaisessa Amerikassa asui Bostonin kaupungissa mies, joka oli erinomaisen rikas. Hänen nimensä oli *Mister Knott*. Rauta- ja kuparikaivoksistaan Alleghanyvuorissa ja suuremmoisista tehdaslaitoksistaan raaka-ainneiden jalostuttamista varten sai hän vuosittain suunnattoman voiton, niin että hänestä pian tuli monen miljoonan omistaja. Kuumeentapaisella innolla antautui hän työhönsä aamusta iltaan ja usein kyllä illasta aamuun herkeämättä. Sillä hän tahtoi kerätä rahaa enemmän kuin kaikki muut ja kaikkien kustannuksella, jotka olivat vähemmän viisaita tai vähemmän toimeliaita kuin hän. Asiat olivat hänelle kaikki kaikessa, elämä ei mitään. Lepoa, huveja ja nautintoja, jotka ovat monen ihmisen suurimpana riemun tässä elämässä, halveksi, jopa vihasi hän, sillä ne vain estivät häntä ansaitsemasta rahaa, tai tuottivat menoja, jotka vähensivät hänen omaisuuttaan. Köyhiä hän halveksi — ne hän oli laiskoja ja kelvottomia, senvuoksi hänestä oli luonnotonta antaa heille lahjoja. Itselleen hän tuskin soi välttämättömimmät tarpeensa ruokaa, juomaa, asuntoa ja vaatetta. Senvuoksi ihmiset nimittivät häntä ensimmäisen luokan saituriksi. Ja olivatko he väärässä? Ainoa asia, jonka vuoksi hänen mielestään kannatti elää ja tehdä työtä, oli kerran päästäkseen *rikkaimmaksi maan päällä*, rikkaammaksi kaikkia raharuhtinaita Amerikassa, Euroopassa ja muissa maanosissa. Kerran kuuluisi: *Mister Knott Bostonissa on maailman rikkain mies!* Silloin hän olisi tyytyväinen. Silloin voisi hän lakata haartamasta ja elää koroillaan. Mutta vielä tarvittiin useita miljooneja maailmanrekordin saavuttamiseksi.

Sattuipa sitten eräänä päivänä että mister Knottin luona käymään hänen halvasti sisustetussa asunnossaan

tuli eräs toinen miljoonain omistaja, joka oli vielä vähän rikkaampi häntä eikä suinkaan vähemmän ylpeä. Oli kysymyksessä yhtiön perustaminen suurta sokeriliikettä varten.

— »Minä luulin teitä varakkaaksi mieheksi, mister Knott», sanoi vieras puheitten kesken melkein äreästi, »teitä sanotaan varakkaimmaksi tällä paikkakunnalla. Mutta kun nyt oikein silmäilen ympärilläni asunnossanne, täytyy minun tulla toiseen käsitykseen. Kuka uskaltaisi ryhtyä asioihin henkilön kanssa, joka asuu niin köyhästi kuin te?»

Tämä puhe teki syvän vaikutuksen mister Knottiin, joka vasta nyt huomasi että oli epäedullista hänen liikkeelleen tyytyä niin halpaan asuntoon. Viipymättä meni hän arkkitehdin luo ja pyysi asioimispalatsin piirustuksia, joka uljuudessa voittaisi kaikki muut hänen kaupungissaan. Kun palatsi valmistui, kutsui hän toisen miljoonamiehen, joka niin ankarasti oli moittinut hänen entistä asuntoaan, luokseen ja kysyi, voitonriemua äänessään, mitä tämä piti hänen uudesta talostaan ja rohkenisiko hän nyt ryhtyä asioihin hänen kanssaan.

— »Oh yes», vastasi mister Goldmann (se oli toisen nimi), »talo itsessään on sievä ja jokseenkin sopiva pienemmälle liikkeelle.»

— »Mitä, pienemmällekkö liikkeelle?» huudahti mister Knott, tulipunaisena harmista.

— »Niin, arvelin vain», sanoi mr Goldmann välinpitämättömällä äänellä, »että se, joka näkee tyhjän porraskäytävän, alastomat seinät, verhottomat ikkunat ja ovet, tulee ehdottomasti ajatelleeksi että talon omistajalla on joko kolikoista puute taikka on hän — sivistymätön henkilö.»

Samassa otti hän hattunsa ja keppinsä ja poistui pikaisesti, sillä mr Knottin muoto oli siksi uhkaava, ettei häntä haluttanut lausua hänelle useampia totuuksia yhtä aikaa.

-- »Kolikoista puute!» ähkyi mr Knott puiden nyrkkiään poistuvan jälkeen. »Tosin tämä palatsi jo on maksanut minulle kauniita summia, mutta minä tahdon näyttää mitä tästä vielä voidaan tehdä. Minun liikkeeni on vielä voittava tuon suureilevan rahajuutalaisen, niin totta kuin nimeni on *Simon Pelagius Knott*, ja silloin tulee minun vuoroni kerskailla.» Näin ajatellen puisteli mr Knott uhkaavasti nyrkkiään hetkisen, ennenkuin hän sulki oven Goldmannin jälkeen. Sitten uskoi hän eräälle apulaisistaan seuraavan tehtävän: »David Jones, sinuun minä voin luottaa. Mene tällä hetkellä pankkiiri Goldmannin taloon ja ota tarkka selvä kuinka kaikki on sisustettu niinhyvin hänen konttorihuoneistossaan kuin yksityisessä asunnossaan. Minä tahdon taloni kahta uljaammaksi kuin hänen on, — liikkeen tähden luonnollisesti, sillä sellaista kurjaa koristelua halveksin perinpohjin itse puolestani.»

Ennenkuin vuosi oli kulunut umpeen, koristi Knottin palatsia kaikki se ylellinen loisto, mikä Bostonissa siihen aikaan voitiin saada toimeen, kallisarvoiset taideteokset, maalaukset ja kuvapatsaat, kultaukset ja mosaikit, peilit, verhot ja kalliit matot, harvinaiset kasvit ja täytetyt eläimet. Sen lisäksi oli hän antanut rakentaa itselleen uljaan kesäpalatsin meren rantaan, ja sen satamassa keinuili hänen uusi uljas ja komeasti sisustettu höyrypurtensa, rakennettu yksinomaan huvimatkoja varten suurilla vessillä. — Ja kaikki tämä ainoastaan »liikkeen vuoksi», omistajan itsensä tuntematta vähintäkään iloa kaikesta siitä kauneudesta, minkä hän oli kerännyt ympärilleen. Piti näkyä että hän oli rikas. Mutta yksinäinen naimaton

vanha juropää kun hän oli, ilman sukulaisia ja ystäviä, ei hän voinut ilahuttaa ketään muutenkaan kaikella rikkaudellaan.

Knottin ihanuuksien maine levisi pian loitolle ja ihmiset ajattelivat todellakin, niinkuin edeltäpäin olikin laskettu, että tuo mies sitä mahtaa olla rajattoman rikas. Hänen luottamuksensa kasvoi päivä päivältä, niin että hän voi panna yhä suurempia pääomia voittoa tuottaviin yrityksiin, joita hän hoiti varovaisesti ja kasvavalla menestyksellä. Mister Knottilla oli erinomainen onni kaikissa hankkeissaan, niin että hänen rikkautensa kasvoi metsäkulon nopeudella.

Mister Goldmann, joka jo katkerasti katui niitä hyödyllisiä viittauksia, mitkä hän ylpeydessään oli antanut kilpailijalleen, meni nyt kuitenkin uteliaisuudesta katsomaan Knottin palatsin ylisteltyä uljuutta. Alentavalla kohteliaisuudella otti omistaja vastaan vieraansa, jota hän nyt jo tiesi olevansa koko joukon rikkaampi.

— »Tehkää niin hyvin ja käykää sisään, mr Goldmann, älkää ujostelko. Te voitte vapaasti liikkua tässä palatsissa ja virkistää hienoa kauneudenaistianne katselemalla kaikkia näitä mainioita taideteoksia. Täällä näette ainoastaan mainehikkaimmat uudenaikaiset mestarit edustettuina. Ei yksikään näistä tauluista esim. ole maksanut vähempää kuin tuhat dollaria.»

Mister Goldmann katsoi ja katsoi, eikä ollut huo- maavinaan isäntänsä ivallista kasvoin ilmettä. Pois mennessään sanoi hän vain hienosti hymyillen: »wery well, mr Knott, te olette kerännyt tänne jotensakin kauniita kapineita. Mutta kun näkee kaikki näin ihkasan uutena ja hienona, niin voipi tulla siihen käsitykseen, että omistajan liike on aivan nuori ja kenties vielä epävakaisella perustuksella. Vanhaan liikkeeseen sopisi minun mieles-

täni paremmin vanhain euroopalaisten mestarien taulut, esim. italialaisten ja hollantilaisten, ja todelliset muinaiset kuvanveistoteokset, kaivetut maasta Kreikassa tai Italiassa. Minä puolestani olen juuri ostamaisillani kokoelmiini uuden sellaisen. — Täällä on eräs nuori köyhä, mutta ylhäinen ja lahjakas kuvanveistäjä vanhaa saksalaista aatelia, joka perheperintönä on saanut tähän asti aivan tuntemattoman *alkuperäisen Titianin*, joka kuvaa Saaban kuningatarta kuningas Salomonin edessä. Hän tosin ei tahdo myydä tätä taulua, mutta minä arvelen että hänen tulee olemaan vaikea vastustaa Goldmannin rahoja. — Hyvästi mr Knott.» Hän oli poissa.

Kuinka tämä Goldmannin taideherrastelu suututti Knottia, jolla muutenkin oli kiivas ja kateellinen luonto! Yhä suurempia uhria se pohjaton kilpailu vaati häneltä, mutta

»ken leikkiin lähtee,
leikin kestää saa»,

sanoo sananparsii. — »Muinainen taideteos, josta itse puolestani en vähintäkään välitä, on minun nyt kuitenkin saatava ennen Goldmannia, mihin hintaan tahansa. Ollisihan se ääretön häpeä, jos ihmiset sanoisivat että miljoonamies Knott ei ole jaksanut ostaa tuollaista maalattua vaateriepua.»

Mutta nyt ei voinut hetkeäkään hukata. Tottuneena toimimaan kiireesti tarvittaissa, nousi mr Knott joutuisasti vaunuihinsa ja kiiti kallisten kilpajuoksijainsa vetämänä köyhän kuvanveistäjän asunnolle. Läähättäen innosta juoksi hän ylös portaita ja syöksyi ilmoittamatta tuloaan nuoren miehen huoneeseen huudahtaen: »viisituhatta dollaria tarjoan minä teidän Titianistanne, jos se on alkuperäinen!» — »Ja minä tarjoan kymmenen»,

kuului tuttu ääni hänen selkänsä takaa. — »Ja minä viisitoista», ähkyi Knott harmissaan. — »Kaksikymmentä», sanoi Goldmann. — »Kolmekymmentä», sanoi Knott, ja siten jatkoivat molemmat kilpailijat voitonkiihkossa, kunnes oli tultu viiteenkymmeneen tuhanteen dollariin. Taulun omistaja seisoi suu auki kiukkuisten riitelijäin välissä ja kuunteli ja katseli kummastuneena tätä näytelmää. Viimein löi Knott käden pöytään ja huusi: »minä tarjoan puolet omaisuuttani taulusta, mutta minun täytyy saada se!» — »Ja minä tarjoan *koko* omaisuuteni», sanoi Goldmann toiselta puolen. Nyt Knott taas kerran oli alakynnessä, mutta mihin hintaan!

Vihdoinkin sai taulun omistaja puheen vuoron.

— »Minä en ylipäänsä ensinkään aio myydä kalisarvoista sukuperintöäni», sanoi hän, »mutta näin loistavien ehtojen tarjoutuessa täytynee minun pyytää ajatusaikaa huomiseen. Tervetulemaan silloin takaisin!»

Knott ei voinut saada unta silmiinsä koko yönä. Mitä hän oikeastaan tarjoaisi viimeiseksi hinnaksi tästä vanhasta taulusta, joka kenties ei ollut sentinkään arvoinen ja jota hän innossaan ei ollut pyytänyt edes nähdäkseen? Sillä hänen puolen omaisuutensa lupaaminen oli malttamaton sana, kerrassaan houkkamaista, siinä ei voinut pysyä. Mutta kuinka paljon? Antaisiko hän kilpailijan viettää voitonriemua? Aamunkoittoon asti piti hän tauluhuutokauppaa ajatuksissaan ja tarjosi ja nosti hintaa ja teki laskuja, kunnes kaikki meni sekaisin hänen päässään. Puolipäivän aikaan seuraavana päivänä tuli hän sangen kiihoittuneessa tilassa kuvanveistäjän asunnolle ja soitti ovikelloa.

— Onko kreivi Glücksburg kotona?

— Ei, hän ei asu täällä enään.

— Mitä te sanotte, ihminen? Ei asu täällä enään.

— Ei, hän muutti tänä aamuna pankkiiri Goldmannin taloon.

Pahain aavistusten valtaamana juoksi Simon Knott kiireesti alas portaita odottaviin vaunuihinsa ja kiiti vaah-toisilla hevosilla kilpailijan palatsiin. Tultuaan pankkiirin kamariin huomasi hän heti seinällä vastapäätä ovea pie-nen tummuneen öljytaulun kallisarvoisessa kehyksessä. Siinä istui kuningas kultaisella valtaistuimellaan, ja hä-nen edessään seisoi kuningatar, kukkavihko oikeassa kädessä.

— »Tämäkö se on?» kysyi Simon Knott.

Mister Goldmann nyökkäsi hymyillen myöntävästi.

— Kuinka se on tullut tänne?

— Minä olen sen ostanut koko omaisuudellani.

— Mutta eihän omistaja ensinkään tahtonut myy-dä sitä.

— Minä olen ostanut omistajankin.

— Oletteko hullu, Goldmann?

— En tietääkseni. Kreivi Glücksburg, saksalainen kansallisuudeltaan, niinkuin minä itsekkin, on mennyt nai-misiin ainoan tyttäreni kanssa, joka tulee perimään koko omaisuuteni. Nyt olette auttamattomasti alakynnessä, mr Knott!

Goldmann katsahti riemuiten voitettuun kilpailijaansa, mutta se näky, joka kohtasi häntä, lopetti heti hänen ilonsa. Knott oli käynyt kalman kalpeaksi kasvoiltaan, horjui ja kaatui rentona lattiaan. Kovasta mielenjänni-tyksestä oli hän saanut halvauksen ja meni tainnoksiin. Siinä tilassa kannettiin hänet vaunuihinsa ja vietiin kotia, ja Goldmann, joka pohjiltaan ei ollut mikään ilkeä ihmi-nen, vaikka pinttynyt liikemies, tunsu itsensä syvästi on-nettomaksi siitä, että hän tavallaan oli ollut syyppää toisen liikemiehen turmantapaukseen.

Mutta Knott ei vielä ollut kuollut. Kotia tultuaan tuli hän tajuntaansa ja sai takaisin ajatuskykynsä, mutta oli halvattu ja kuumesairas ja puhui vaikeasti.

— David Jones, sanoi hän kirjanpitäjälleen, ole hyvä ja tee tilinpäätös, sillä minä tahdon tietää kuinka suuri omaisuuteni on, ja tuo tänne kaikki arvopaperini, että saan laskea niiden arvon.

Kirjanpitäjän tehdessä tilinpäätöstä toivat muut apulaiset esiin rikkaan isäntänsä kaikki arvopaperit, niin että ne peittivät koko sängyn. Puoleksi halvatulla oikealla kädellään pyyhkäsi hän ikäänkuin hyväillen näitä papereita ja setelitukkoja, mutta ei kyennyt nostamaan niitä silmäinsä eteen. — »Sata miljoonaa dollaria kiinteimistöissä ja yhtä paljon arvopapereissa», kuului päätös.

— Se on hyvä, Jones. Suureenko luulet Goldmannin omaisuuden nousevan?

— Tuskin kolmanteen osaan, arvelen.

— Very good! Mielellään pitäköön se köyhä raukka vanhan taulunsa. Se ei varmaankaan ole alkuperäinen, ja tämä taulu on nyt hänen ainoa omaisuutensa. Mutta Simon Pelagius Knott on nyt rikkain mies tässä maassa, niin, varmaan rikkain koko maan päällä. Mitä arvelette pojat?

Kaikki apulaiset, jotka seisoivat hänen sänkyä ympärillä, todistivat että niin luultavasti oli. He eivät tahtoneet häiritä kuolevan miehen mielikuvia edes epäilyksen varjollakaan.

— Silloinhan olen saavuttanut päämääräni. *Simon Knott Bostonissa on maailman rikkain mies!* Se on hyvä. — Mutta kuulehan, Jones, sinä olet unohtanut laskea puhtaat rahani. Ole hyvä ja tuo tänne hopeanelikot ja kultapussit kassaholvista. Minä tahdon itse laskea kultarahat.

Hänen vuoteensa ääreen tuotiin kaikki mitä hän pyysi. Vapisevin käsin veti kuoleva miljoonamies avattua kultapussia luokseen, sen sisällyksen valuessa peitteelle kiiltävinä dollareina tai kilisten kieriessä maahan. Ponnistaen viimeiset voimansa nosti hän sitten yhden kultarahoista lähelle kasvojaan, tarkasti sitä hetkisen ja huudahti kauhistuneena:

— David Jones, tämä kulta ei ole puhdasta, se on väärennettyä, ja minä olen köyhä mies, voi, voi! — minä, joka luulin itseni rikkaimmaksi maailmassa!

Kasvojen eteen nostetun käden sormet herposivat kultarahasta, ja se putosi kuolevan avoimeen suuhun. Huokaus nousi väräjäviltä huulilta, ja Simon Pelagius Knottia, maailman rikkainta miestä, ei ollut enään. Ääneti ja ahdistetuin mielin hiipivät katselijat kuolinhuoneesta. David Jones, uskottumies, sulki oven, ja siellä sai kuollut raharuhtinas levätä, aarteidensa peittämänä ja ympäröimänä ja kultaa suussaan.

Nuori lukija, minun ei tarvitse kysyä sinulta, tahdotko kuolla sellaisen kuoleman? Elettyäsi sellaista elämää, ilman Jumalaa, ilman uskoa, ilman rauhaa? Ei, etsi itsellesi parempi elämäntarkoitus kuin maailmanrekordi mammonanpalveluksessa, — minä tarkoitan suurimpain maallisten rikkauksien voittamista — sillä kuinka paljon vaivaa, kieltäymystä, neroa ja voimaa sellaisen jättiläistyön suorittamiseen käytetäänkään, on se vain hukattua vaivaa, »tuulen tavoittelemista» joksika saarnaajakirja sitä sanoo. Maallinen kulta on väärää, sillä se on katoavaista. Kokoa kernaammin taivaallisia aarteita, on Vapahtajamme sanonut, joita ruoste ja koi eivät raiskaa, eikä varkaan käsi voi viedä!

Maallisen rikkauden turhuudesta voisi kirjoittaa pitkän luvun, mutta siitä tulee sinun lukea raamatustasi,

esim. mitä Salomonin Saarnaaja, mitä Kristus itse ja mitä hänen apostolinsa sanovat siitä. Mutta me tahdomme jatkaa kertomustamme.

Miljoonamies Knott raukka — niinhän meidän täytyy nimittää häntä, kun ajattelemme kuinka hukkaan hänen vaivaloinen elämänsä oli mennyt — haudattiin hiljaisesti. Ei yksikään itkenyt hänen kuolemaansa eikä kellään ollut syytä kunnioittaa tai siunata hänen muistoaan. Ei edes palvelijakuntakaan, jolla oli ollut niukat palkat, tuntenut rakkautta entistä isäntäänsä kohtaan. Suuresta perinnöstä syntyi oikeudenkäynti hyvin kaukaisten sukulaisten kesken, niinkuin usein käypi. Ja raamattu sanoo: *»he keräävät kokoon, eivätkä tiedä ken sen saa.»*

Tuskinpa taisi Simon Knottkaan eläissään aavistaa että kilpailija Goldmann hänen kuolemansa jälkeen saisi haltuunsa hänen uljaan palatsinsa kaupungissa, hänen satulinnansa merenrannalla, hänen puhdasrotuisen englantilaisen nelivaljakkonsa, hänen komean höyrylaivansa ja kaiken muun loistotavaransa, minkä Goldmann huutokaupassa kuolleen jälkeen huusi vävyllään melkein pilkkahinnasta niiden summattomaan arvoon nähden. Sillä ketään toista ei ollut, jolla olisi ollut varaa hankkia sellaista. Tähän loppuu kertomus miljoonakuninkaasta Simon Pelagius Knottista.

*
*
*

II.

Kreivi *Salomon Glücksburg*, jota onni niin erinomaisella tavalla oli suosinut, että hän köyhästä taide-niekasta, tuuliajolla olevasta seikkailijasta, päistikkaa oli

päässyt uuden maailman mahtavimman miljoonakuninkaan vävyksi, jona hän kerran oli pääsevä hänen suunnattoman omaisuutensa perilliseksi, oli nyt siinä harvinaisen onnellisessa asemassa, että hän näki rohkeimmat nuoruudenunelmansa toteutuneina. Minkätähden hän muuten olisi lähtenyt tähän kaukaiseen maahan, ellei voittaakseen rikkautta ja mainetta, jota hänen näytti olevan niin työläs saavuttaa vanhassa Euroopassa, saksalaisessa isänmaassaan! Ja koska hän oli n. k. »kaunosielu», runsaslahjainen taiteilijaluonne, piti hän kaikenlaatuisen maallisen kauneuden nauttimista elämän korkeimpana hyvänä, sinä tarkoitusperänä, johon hän työn ja rahan avulla koetti pyrkiä. Eipä ihmettä siis, että hän ilolla suostui tarjoumukseen muuttaa miljoonaruhtinaan palatsiin hänen perheensä jäseneksi, — jota varten hänen ei tarvinnut muuta kuin uhrata vanha tummunut maalaus, jonka hän päälle päätteeksi voi toivoa saavansa perintönä takaisin! Sitä uhrausta, minkä miljoonainomistajan nuori, kaunis ja hyväsydäminen tytär teki, kun hän lapsellisesta hellyydestä ja tottelevaisuudesta myöntyi isänsä jyrkkään tahtoon ja rupesi vieraan taulunomistajan vaimoksi, sitä hän ei lainkaan ajatellut, sillä hänellä oli itsekäs sydän. Päin vastoin oli hän mielestään tehnyt suuren hyvän työn häntä kohtaan, kohottaissaan hänet kreivinnakseen. — Yhä enemmän kasvoi hänen ajatuksensa omasta suuruudestaan, kun hän vähän ajan kuluttua sai itseään ja puolisoaan varten ottaa haltuunsa Knott vainajan uljaan asunnon.

Vanha pankkiiri Goldmann taaskin, jolle vanhan taidekapineen saanti ei suinkaan ollut ainoana vaikuttimena, vaan myöskin aateluuden ja heläjävän nimen voittaminen jälkeläisilleen, huomasi pian surulla erehdyksensä. Kun kilpailija oli kuollut, ei hänellä enään ollut mitään

iloa Salomosta ja Saaban kuningattaresta, mutta jokapäiväinen suru ja harmi nähdessään kuinka kylmästi ja halveksivasti jalosukuinen, mutta ei suinkaan jalo mies kohteli hänen rakasta tyttärtään. Suru ja mielipaha mursi äkkiä vanhan miehen terveyden, niin että ennenkuin vuosi oli umpeen kulunut, oli hänkin maan povessa onnettoman tyttären katkeraksi suruksi.

Tuskin oli kreivi G. saanut haltuunsa vaimonsa perinnön, ennenkuin hän alkoi käyttää suuria summia meren rannalla olevan huvilansa kaunistamiseen, josta hän taiteellisessa suhteessa aikoi luoda jotain aivan erikoista. Mitä Knott miljoonamieheltä kokonaan oli puuttunut, nimittäin kauneudenaistia ja ylipäänsä silmää sille, mikä kaunistaa ja sulostuttaa elämää, sen miljoonamies Goldmann omisti, mutta hän ei ollut luova taiteilija, hänen täytyi ostaa taidearteensa toisilta, useinkin korkeilla hinnoilla. Ja hänen viimeinen kauppansa maksoi hänelle sekä onnen että elämän. Miljoonain omistaja Glücksburg osasi itse luoda taideteoksia, sekä vanhaan että uudenaikaiseen tyyliin, miten hän vain tahtoi, sekä veistokuvia että taulujakin, jos häntä halutti koetella sitä taiteenhaaraa. Ennen, köyhänä ollessaan, kangasti hänen silmäänsä elämän ihanimpana tarkoituseränä, kerran päästä tekemästä työtä leivän tähden ja saada *luoda vapaasti*, saada harjoittaa taidetta vain nautinnon ja huvin vuoksi. Mutta saadakseen sitä täytyy taiteilijan olla hyvin rikas, — eikä hänelle riitä ainoastaan mielikuvituksen, atteiden ja muotoaistin rikkaus, vaan hänellä pitää olla runsaasti keinoja toteuttaa aatteensa, ennen kaikkea runsaasti rahaa. Se tarkoituserä oli nyt kohtalon sallimuksesta saavutettu!

Kuumeentapaisella levottomuudella alkoi kreivi nyt panna toimeen suunnitelmaansa. Koko maailma oli huu-tava hänen ylistystään. *Glücksburgin huvilan* alueelle

meren rannalle, johon kuului muutamia ihania saariakin, nousi muutaman vuoden kuluessa toinen toistaan seura-
 ten »maailman seitsemän ihmettä», nuo muinaisajan kuu-
 luisat taideluomat. Egyptillä oli pyramiidinsa, faraoiden
 pilviä pitelevät hautapatsaat, Babylonilla »Semiramiin riip-
 puvat puutarhat» — Nebukadnezarin kuninkaallinen lahja
 medialaiselle puolisolleen. — Efeson kaupungilla vähässä
 Aasiassa oli kuuluisa Dianantemppelinsä, jossa oli tai-
 vaasta pudonnut palladio, jumalattaren kuva. Kreikka-
 laisten kansallispyhäkössä Olympiassa oli Zeuksen kuva-
 patsas elfenluusta ja kullasta, Phidiaksen mestariteos,
 pyhässä temppelilehdossa. Karian kuninkaalle Mausololle
 oli hänen puolisonsa Artemisia pystyttänyt hautapatsaan
 uljaimpia mitä historia tuntee, »Mausoleumin». »Rhodon
 Kolossi», auringonjumalan Helion suunnaton vaskipatsas
 ja vaskitorni tai majakka Pharoksen saarella olivat yhtä
 merkilliset. — Kaikki nämä muinaisen rakennus- ja ku-
 vanveistotaiteen suurteokset tahtoi taiteellinen kreivi nyt
 mukailla vaikka pienennettyinä. Niiden kaikkien piti löy-
 tyä Glücksburgin huvilassa ja houkutella muukalaisia
 kaukaisista maista näkemään ja hämmästyttämään. Para-
 tiisillinen puutarha ympäröi kaikkia näitä ihmeitä.

Mutta ihmeitten ihme oli sisällä itse asuinpalatsissa,
 ja se oli huone, jonka kreivi oli sisustanut tykkänään
 oman makunsa mukaan. Siinä oli seitsemän seinää kirk-
 kaimmasta peililasista ja pyöreät ikkunat, joista voi laskea
 sisään taivaankaaren seitsenväristä valoa, mitä vain kul-
 loinkin halutti. Katto oli sininen kuin taivas, ja iltasilla
 ilmestyi siihen kirkkaita tähtiä tuikkimaan sekä kuu, joka
 vaihtoi muotoa aivan kuin oikea kuu oikealla taivaalla.
 Pitkin seiniä oli veistokuvia heleimmästä alabasterista
 liikkuvilla jalustoilla, pelkästään omistajan luomia taide-
 teoksia. Keskellä lattiaa kohosi valtaistuin kullasta ja

norsunluusta, muodostettu tuon vanhan taulun mallin mukaan. Ja valtaistuimen vieressä oli kullatulla alttarilla mitä ihmeellisin ruunu, mistä maallinen ruhtinas milloinkaan on voinut uneksia. Se oli tehty kullasta ja kristallista ja siinä hohteli jalokiviä, joita muodosti pienet hehkuvat kaikenväriset lamput.

Kun nyt kaiken tämän ihanuuden taiteellinen omistaja tahtoi hankkia itselleen hetkiseksi korkeinta taide-nautintoa, astui hän kuninkaalliseen purppuraan puettuna ja kultainen valtikka kädessään yksin tähän saliin, minne muutoin vain aniharvat valitut pääsivät, otti kuninkaanruunun alttarilta, pani sen päähänsä ja nousi Salomonin valtaistuimelle. Samassa ilmestyi alttarille pieni hopealautanen. Siitä nousi pyhää savua, jonka hieno tuoksu pian täytti koko huoneen. Näkymättömät soittokoneet loihitivat saliin mitä ihanimpia säveleitä, milloin pauhaavia kuin urkujen ääni, milloin vienoja kuin ilmatarten harpunsävelet! Ikkunasta virtaava valo oli milloin valkeaa ja kirkasta, milloin punaista, viheriää, sinistä, sinipunaista tai kellertävää, ja nuo jo itsestään hohtavat valkoiset alabasteripatsaat loistivat mitä ihmeellisimmässä valaistuksessa. Valtaistuimella istuja voi mielin määrin antaa eri äänten ja valoilmioitten syntyä, vaihtua ja hävitä, sillä joukko salaperäisiä lankoja johti valtaistuimesta yltympäri koko huoneen. — Ja kuvansa monin värin loistavine kuningasruunuineen näki hän kaikkialla noilla peiliseinillä. Sielläkös oli kuninkaita ruunussa ja purppurassa kaikkialla, minne silmä katsoikaan! Toisilla oli kasvot häneen päin, toiset seisoivat häneen selin, mutta kreivi Glücksburg hallitsi heitä kaikkia. Sillä nostipa tai laski hän valtikkansa, niin tekivät kaikki kuninkaat samalla tavalla, ja kun hän nyökäytti päätään heille, nyökäyttivät hekin hänelle tai hänen peilikuvalleen. Kun kreivi väsyi

tähän leikkiin, ei hänen tarvinnut muuta kuin vääntää nappulaa edessään, niin silloinkos alabasteripatsaat alkoivat nekin elää. Ne vaihtoivat paikkoja, marssivat ryhmittäin salin ympäri soiton sävelten mukaan, näkyivät puhelevan keskenään tahi laulavan ja palasivat taas paikoilleen seinän viereen. — Illoin loisti kalevan miekka ja otava tai etelän taivaan hohtotähdet katosta tai vaelteli siellä kuu majesteetillisena, tahi leimahteli peiliseinäin edessä kirkkaita valonliekkejä säihkyvään kristallien keskellä.

Yksin istui rikas taitelija valtaistuimellaan ja nautti täysin siemauksin kaikesta tästä tarumaisesta loistosta. »Minä olen rikkaampi», sanoi hän itselleen, »kuin kukaan muu koko maailmassa. Ken on minua ennen voinut keksiä jotain näin erinomaista! Oi, niitä houruja, jotka eivät ymmärrä minun laillani käyttää rahojaan nauttiakseen hienointa, mitä kaunotaide voipi tarjota! Ei edes Salomo kaikessa viisauudessaan ollut ennättänyt niin kauvas kuin minä. Mitä oli hänen rikkautensa minun omaisuuteeni verraten! Olisipa minulla vain muutama satatuhattmiehinen sotajoukko, niin minä lähtisin ja valloittaisin isäini maan, asettaisin ikivanhan sukumme oikealle kuningas- tai keisari-istuimelle ja laatisin lait koko maailman taiteelle.» Hän ojensi kättään ja heilautti kultavaltikkaansa ilmassa, ja kaikki ne tuhannet peilikuninkaat, hänen vasallinsa, ne tekivät juuri samalla tavalla.

Eräänä päivänä tuli ylhäisiä vieraita Euroopasta katselemaan Glücksburgin huvilan maailman kuulua ihanuutta. He pyysivät nähdäkseen peilisaliakin. Kreivi, joka oli hyvillään heidän käynnistään, suostui mielellään heidän pyyntöönsä. Silloin etsi hän herttaisen vaimonsa, joka muuten usein sai olla yksin, ja löysi hänet istumassa lempi-paikallaan rantasella, lukien kirjaa.

— »Tulehan» — sanoi hän vaimolleen, »meillä on ylhäisiä vieraita Euroopasta, erään saksalaisen sotalaivan päällikkökunta, ruhtinaallisia henkilöitä, sanotaan, jotka ovat tulleet ihailemaan maailman seitsemää ihmettä. Minä näytän heille taideaarteeni peilialissa — maailman kahdeksannen ihmeen, joka voittaa kaikki muut. He saavat nähdä kuningas Salomonkin ihmeellisine ruunuineen, ja sinun pitää olla Saaban kuningattarena, joka tulee minun valtaistuimeni luo ja suutelee purppuraviittani lievettä ylentäen kunniatani. Tule! Pukusi, joka on tehty kultakirjavaatteesta ja harsoista ja on timanteista välkkyvä, on minulla jo kauvan ollut valmiina. Se tulee näyttämään ihanalta!»

Kreivitär sulki kirjansa ja nousi, heleän punan noustessa hänen kasvoilleensa.

— »Sellaiseen en milloinkaan rupea», vastasi hän vakaasti. »Näyttäytyä vieraille sellaisessa narripelissä, ei ole minulle soveliasta ihmisenä eikä kristittyinä. 'Kaikki on turhuutta' sanotaan kirjassa, jota äsken luin, ja Jumala on tuomitseva kaikkia kalliita turhuudentöitä, joista itsekäs ihminen nauttii unhoittaen velvollisuutensa Jumalaa ja tarvitsevaa lähimmäistänsä kohtaan. Varo itseäsi siitä pohjattomasta itsesi jumaloimisesta, johon olet vaipumassa, tulemasta mielettömäksi narriksi sen sijaan, että sinusta tulisi jalo taiteilija, joksi Jumala on sinut aikonut!»

Näitä vakavia sanoja kuullessaan synkistyi kreivin katse ja uhkaavasti hän vastasi: — »tee kuten tahdot, mutta älä häiritse minua nautinnossani! Nyt olet vapaa ja voit mennä mihin tahdot! Vie mukaasi se vanha taulu, jonka isäsi osti minulta maksaen siitä koko omaisuutensa. Kaikki tämä on nyt minun. Mutta kuningas Salomo-Glücksburg tarvitsee todellisen jalosukuisen kuningattaren, joka paremmin kuin sinä voi käsittää rik-

kauden arvon.» — Näin sanoen kääntyi kreivi selin puolisoonsa ja palasi kopeana palatsiinsa.

Kreivitär seiso i hetken kynnelsilmin katsellen poistuvaa puolisoansa, sitten kutsui hän luokseen vanhan kamaripalvelijan ja käski hänen tuomaan muutamia tavaroita hänen huoneestaan palatsissa. Kun hän hetken kuluttua palasi, soudatti kreivitär itsensä venheellä höyrypurteen, joka odotti sataman suussa, ja meni sillä eurooppalaiseen laivaan, joka oli lähempänä kaupungin satamaa. Hän tahtoi palata isänsä kotimaahan vapaana kuin taivaan lintunen, vapaana rikkauten viettelyksistä ja kahleista ja sen katoavasta riemusta. Uskollinen palvelija, joka seurasi häntä, ja koko huvilaivan miehistö suuteli itkien hänen käsiään ja sanoi: »teidän armonne on ollut niin hyvä meitä ja kaikkia köyhiä kohtaan. Jumala teitä palkitkoon ja siunatkoon tuhatkertaisesti!»

Me emme voi seurata hyljätyn kreivittären matkaa merten poikki. Hän uskoi henkensä sen Herran käteen, jota hän kärsimyksissään oli oppinut rakastamaan, ja silloin oli hän turvassa myrskynkin käydessä.

Mitä taas ylpeään Glücksburgin haltijaan tulee, niin kävi hänen niinkuin lukija arvattavasti jo on aavistanut: hän tuhiasi suuren omaisuutensa pelkkään taiteeseen, mutta ennenkuin hän ennätti joutua keppikerjäläiseksi, pimeni hänen järkensä ja hän pantiin holhonnalle, niinkuin sellaisissa tapauksissa ainakin tehdään. Suuruushulluna vietti hän sitten enimmäkseen aikansa istumalla Salomonin valtaistuimella peilialissa, nyökyttäen päätään valhekuninkaille, vasalleilleen, ja odottaen todellista Saaban kuningataria, — joka ei milloinkaan tullut.

III.

Eräs amerikkalainen, jonka kerran tapasin Saksassa, sanoi että hän aina oli toivonut pääsevänsä näkemään »vanhaa Eurooppaa», ritarilinnain, sankaritarujen ja haaveilevain ihmisten maanosaa.

Amerikkaa ei suotta sanota »uudeksi maailmaksi». Siellä on taukoamaton hyörintä ja pyörintä, pääasiallisesti rikkaus päämääränä, siellä on pelkkää valpasta todellisuutta, — ei ainoastaan eteenpäin pyrkimistä, vaan hui- maavaa vauhtia syöksymistä, sillä välin kun vanhassa Euroopassa nukutaan ja uneksitaan keskiaikana voitetuilla laakereilla. Toimeliaat henkilöt tai erityiset onnen helmalapset voivat Amerikassa lyhyeen aikaan kerätä suunnattoman omaisuuden, ja sitä useimmat pitävät onnen huippuna.

Euroopassa on enemmän runollisuutta, vanhaa sivistystä ja vanhoja historiallisia taruja, siellä on vanhoja linnoja ja oikeita ruhtinaita, kuninkaita ja keisareita, — joita kaikkia ystäväni amerikkalainen nyt tahtoi tulla katsomaan —, kun sitävastoin Etelä-Amerikan eteläran- nasta Pohjois-Amerikan pohjoisrantaan asti ei ole ainoata- kaan oikeata kuningasta, vain miljoonakuninkaita, rautatie- kuninkaita, korttikuninkaita ja keilakuninkaita. Brasiliassa tosin on ollut olemassa keisari, mutta häntäkään ei ole enään.

On kenties totta että ihmisillä meidän maanosas- samme ylimalkaan on hartaammat tunteet kaikkea todel- lisesti kaunista kohtaan elämässä, kuin noilla rahanahneilla yankeilla, jotka jumaloivat voittoa tuottavaa työtä. Mutta todellinen onni ja rikkaus ei asu ainoastaan kuninkaitten linnoissa, kuinka hyvin siellä voitaneekin käyttää elämän

lahjoja, eikä myöskään rusohohteisten unelmain satumaassa. — Missä ne sitten ovat? Mistä kulkee tie todelliseen rikkauteen? Tiedätkö sen?

* * *

Oli kerran — niin alkavat kaikki sadut Atlantinmeren itäpuolella — oli kerran mahtava kuningas, jolla oli loistava huvilinna suuren joen rannalla. Mutta minä en tahdo väsyttää sinua kertomalla kaikista sen ihanuukista. Oikea linna se kuitenkin oli, sellainen vanha keskiaikainen ritarilinna, rakennettu jyrkälle, luokse pääsemättömälle kalliolle, ja siinä oli vahvat muurit, korkeat tornit, monta pihaa, laskusiltaa, porttia ja linnoitusta, ja tykit ammottivat kaikista ampumareijistä. Kaikki todisti muinaisaikojen verisistä taisteluista, jolloin väkivalta ja sota oli mahdin ainoana kantajana. Vuosisatoja sitten olivat tykit viime kerran jyrähdelleet näillä valleilla. Nyt kiemurteli valleilla ja torneilla tummanviheriöitä murattiköynnöksiä, laskusillat olivat alhaalla yöt ja päivät, ja siinä vanhassa sankarilinnassa viihtyi nyt rauhan suloinen hengetär.

Linnaa ympäröitsi komea puisto, missä ikivanhat kyhmyrunkoiset jättiläislehmukset ja vaahterat olivat vuosisatoja vartiohuutojansa humisseet. Sielläkös kesäauringon paahtaessa oli suloista astella viileässä varjossa korkean, viheriän holvin alla! Siellä täällä nähtiin keino-tekoisia linnanraunioita ja luolia, joiden katoissa kimalteli vuorikristalleja, kaikki viiniköynnösten ja murattien peitossa. Sievoisissa, somissa lammikoissa uiskenteli lumivalkeita joutsenia, ja sadat lähteet suihkuttivat kimaltelevia kastehelmiä, yli komeitten kukkaistarhojen. Iloisina hypeli kesyjä kauriita ja hirviä kallioilla puiston perukoilla,

mutta linnan lähistöllä käyskenteli kopeita riikinkukkoja ja kullanhohtavia fasaaneja kehuskellen toisilleen kauniita höyhenpukujaan.

Seitsemäntoista puutarhuria kulki päivät pääksytysten ruiskuineen kastelemassa kukkasia. Ja jos tungetteleva harmaavarpunen tahi joku muu eläin sattui siinä hypiskelemään noilla sileillä hiekkapoluilla, tuli heti palvelija ja poisti jäljet, sillä pitihän kaiken olla niin hienoa ja sileää, jos hänen majesteettinsa kuningas kenties suvaitsisi kävellä puistossaan.

Kun kuningas, joka muutoin asui pääkaupungissaan, välistä tunki hallituskuorman liiaksi rasittavan ja suvaitsi muistaa että hänkin oli kuolevainen ihminen, joka tarvitsi lepoa ja rauhaa, silloin ajoi hän tavallisesti kultavaunussaan huvilinnaansa joen varrelle, missä varjo oli niin viileää ja missä rauhaa eivät häirinneet muut äänet kuin joen hiljainen solina, suihkulähteiden lorina ja lintujen viserrys. Olivathan linna ja puisto kuin eri maailma, ihmeen ihana tarumaailma, missä entisyys ja nykyisyys niin somasti yhtyivät. Poissa oli linnasta kaikki sotilaallinen kankeus. Vartijain tervehdys oli vapaa ja ystävällinen, vieläpä suurisukuisten herrojenkin patsaat linnansalissa näyttivät niin ystävällisiltä. Mutta laajaa puistoa ympäröitsi vahva rauta-aita monine porttineen, joilla vartijat seisoivat miekka kädessä. Sillä tämä ala oli rauhoitettu kuin kadotettu paratiisi, eikä kukaan sinne kuulumaton päässyt sisään.

Täällä voi väsynyt hallitsija unhoittaa raskaat hallitushuolensa, virkistää mielialaansa kuunnellen luonnon salaperäisiä kuiskeita, sen sydämen sykintää.

Nyt juuri tahtoi kuningas lähteä huvilinnaansa lepäämään. Olihan hänellä syytä siihen enemmän kuin koskaan ennen, sillä äskettäin oli hän pääkaupungissa

viettänyt 50-vuotista riemujuhlaansa. Melkein kaikki maailman mahtavat keisarit, kuninkaats, presidentit, ruhtinaats, paavit ja patriarkats olivat onnitelleet häntä tuona kunnian päivänä, koko hänen kansansa oli kuin yhtenä miehenä useitten lähetystöjen kautta osoittanut kunnioitustaan rakastetulle ruhtinaalleen. Monet puhujats olivat ylistellen sanoneet häntä kuolevaisista onnellisimmaksi, kansansa hyväntekijäksi ja maansa hyväksi isäksi, — harvinaisen oikeuttaharrastavaksi, viisaaksi ja jaloksi ruhtinaaksi. Olipa vanhus sitäpaitse saanut runsaasti mitä kallisarvoisimpia kunnialahjoja. Juhlapäivinä oli laulu ja soitto kaikunut hänen kunniaukseen, maan kaikissa kirkoissa rukoiltiin rakastetulle hallitsijalle ajallista ja ijankaikkista menestystä. Lopuksi oli hän näyttäytynyt kansalleen täydessä kuninkaallisessa loistossaan, purpurapuvussaan, valtikka ja valtio-omena kädessään, ja jalokivistä hohtava kultaruunu lumivalkeisilla hapsilla. — Ja silloin oli kansa huutanut: »eläköön, eläköön meidän mahtava ja armollinen kuninkaamme, siunatkoon häntä Jumala!» — Eihän mikään ruhtinas koskaan voinut pyytää suurempaa ja runsaampaa todistusta kansansa rakkaudesta. Mutta se suuremmoinen kunnianosotus oli nyt ohi ja seitsenkymmenvuotias ruhtinas oli väsynyt, hyvin väsynyt.

Viesti tuli huvilinaan että hänen majesteettinsa oli tulossa. Kaikki ihmiset linnassa tunsivat kuin sähkövirran jäsenissään. Kuningas tulee! Aivan kuin ihmeen kautta alkoivat kaikki koneet ja työkalut työskennellä, puhdistaa ja puuhata kuninkaan tuloksi.

Mutta siinä maailmassa, joka lähinnä ympäröi linnaa, oli olemassa ihmisolento, joka ei lainkaan tiennyt odotettavasta suuresta tapauksesta, ja se oli pieni keltäkähäräinen poikanen, joka leikkiessään joenrannalla huomamatta oli tullut aivan lähelle puiston aita. Ja kun

hän siinä löysi pienen vehreän kummun, joka näytti luodulta leikkipaikaksi hänelle, istuutui hän huoletonna siihen ja alkoi leikitellä. Tuota pikaa rakensi hän siihen itselleen tuvan kivistä ja lastuista ja asetti sen ympärille koko joukon kauniita kuusenkäpyjä, joita hänellä oli tas-kuissaan — ne olivat hevosia ja lehmä, jotka kävivät laitumella pehmeässä ruohostossa.

Aurinko taivalsi jo korkealla sinitaivaalla ja antoi säteensä kilvan karkeloida sinivehreäin korentojen kanssa joenrannalla. Mutta se katseli myöskin lakkaamatta leikkivää poikaa, ja poikanen katsoi takaisin aurinkoon, niin että hänen iloiset sinisilmänsä välkkyivät melkein yhtä kauniisti kuin kastehelmet kukkasten lehvillä kuninkaan ihmeellisessä puutarhassa.

Poikanen oli aivan yksin rantasella, mutta siitä hän ei ollut lainkaan huolissaan. Hän keskusteli auringon, kivien, muurahaisten, korentojen ja lintujen, jopa itsensäkin kanssa, sillä hän oli iloluontoinen lapsi, jolla oli päivänpaistetta mielessä ja vilkasta iloisuutta joka jäsenessä. Sentähden hän nauroikin ja huusi, niin että kalliot ja metsä kaikuivat ja kauriit siellä ylhäällä kallioilla kummeksien heristivät korviansa ja harppasivat poikki jyrkänteiden puiston tiheimpään pensaikkoon.

»Aurinko, aurinko», sanoi poikanen ja koetti käntensä alta tirkistää päin päivän loistavaa ruhtinatarta, »sinä olet niin ihmeen kirkas ja hyvä, ja minä pidän niin paljon sinusta, mutta tänäin sinä olet hiukkasen liian lämmin. Olehan niin hyvä ja pujahda pilveen hetkiseksi, että minä ja lehmäni saamme vähän huokaista. Katsohan kuinka rikas minä olen, kuinka monta lehmää ja hevosta minulla on! Sinä et ole niin rikas. Ja sitten sinä et osaa tehdä sellaisia temppuja kuin minä, sillä kun sinä iltasin lasket kuperkeikkaa metsän taa, niin

tarvitset kokonaisen yön päästäksesi pystyyn jälleen! Mutta katsoppa, näin pian minä temppunni teen!» — Ja samassa oli poikanen laskenut kuperkeikkaa — auringon suureksi hämmästykseksi.

— »Katsoppa höyrylaivaa tuolla joella! Sellaisia voin minä tehdä itselleni kaarnasta kuinka monta tahansa, ja kun minä sanon niille: puh, puh, puh! niin kiitävät ne tiehensä kuin vesilinnut.

Hei, miten on hauskaa täällä rannalla, täällä tahdon minä olla koko päivän, täällä kukkasten ja perhosten parissa, täällä tahdon minä leikkiä, kunnes äiti palajaa. — Tule tänne, kaunis viheriä korento, ja lainaa minulle siipesi, niin lentäen kiidän äitiäni vastaan, joka aikoi mennä kuninkaan kyökkiin pyytämään meille ruokaa! Mutta täällä kunnahallani olen minä kuningas, täällä on linnani, lehmäni ja hevoseni, täällä aurinkoni, lintuni ja kukkani. Minä olen niin rikas, niin rikas! Koko maailma on minun, äiti kultani on minun ja minähän olen rikkain maan päällä! — Nälkä minun vaan taas on, oi jospa äitini pian tulisi!»

Pienokaisen näin itsekseen jutellessa kunnahalla joen partaalla, nousi kuningas kultavaunuistaan huvilinnansa portaille, ja lakeijat kultapuvuissaan ottivat hänet vastaan nöyrästi kumartaen. Pois oli kuningas heittänyt raskaan ruununsa jalokivineen ja siellä se nyt oli seitsemän lukon takana aarreaitan sisimmässä holvissa. Kallisarvoinen ruunauspuku oli hyvässä säilössä ahneilta koilta linnan pukukammiossa. Yksinkertainen musta samettitakki yllään näytti maan valtijas tavalliselta kuolevaiselta ihmiseltä, ja pään harvenneista hopeahapsista ja raukeasta hymyilystä, jolla hän linnan asujanten alammaisiin tervehdyksiin vastasi, voi helposti huomata miten, majesteetillistä käytöstä lukuun ottamatta, vanhuus jo alkoi häntä vaivata.

Ja kun kuningas hetken perästä läksi yksin astuskelemaan linnan puistoon, silloin vasta oikein näit miten kyyristynyt ja raihmainen vanha mies hän oli. Kävellessään siinä ihanassa puutarhassa hitain askelin pitkin varjoisia käytäviä ohi suihkulähteiden, kuvapatsasten, luolien, lammikkojen ja kukkasten, kirkastui hänen otsansa yhä enemmän, käyntinsä keventyi, katseensa ilostui ja kohta kohotti hän päänsä niin korkealle kuin hän sitä tavallisesti piti kantaessaan ruunua ja valtikkaa valtaistuinsalissa.

— »Oi, miten olenkaan onnellinen ja rikas», ajatteli kuningas sydämissään. »Minun valtakuntani on suuri ja mahtava, — voisinhan olla keisari yhtä hyvin kuin muutkin, — omia tilojani on niin paljon ja suuria, omaisuuteni nousee moneen kymmeneen miljoonaan, ja tällaista huvilinnaa ja puistoa ei ole kellään vertaisellani.»

Polku, jota kuningas kulki, vei jokirantaan puiston rajalle, ja kohta oli hän rauta-aidan luona, arvokkaana katsellen yli joen, missä oli liikettä ja vilinää. Puhkuen kulkivat höyryvenheet edestakaisin ja pitkiä kuohulaineita loiski kimallellen auringon hohteessa rannan kiviä vasten.

— »Minun maani on onnellinen», jatkoi kuningas mietteitään, »minun kansani ahkeraa ja rikasta. Viisaan hallituskauteni aikana on sen hyvinvointi alituisen karttunut. Olen koettanut käyttää rahavaroja oikeudenmukaisesti alammaisten onneksi. Sillä todellisuudessa ei se ole rikas, joka omistaa paljon, vaan ainoastaan se, joka oikein käyttää varojansa. Kiitän Jumalaa onnestani, jonka hän on minulle suonut: minusta on tullut todellakin rikkain maan päällä!»

— »Rikkain maan päällä», kaikui aivan läheltä rantasella, mutta ääni ei ollut metsän, ei kallion eikä joen, olihan vain heikko lapsen ääni, joka soi niin rie-

mullisena kuin linnun viserrys puun latvassa kirkkaana kesäisenä aamuna.

Kun kuningas katsoi ympärilleen, näki hän pienen ryysyisen kerjäläispojan rakentelevan tupia ja tallia kukkasten keskellä kunnahalla. Ääni oli hänen ja kuningasta ilahutti kuunnella lapsen pakinaa. Olihan heillä jossakin suhteessa samat ajatukset. Miettien nojasi hän päättään kättänsä vastaan, ja kuta kauvemmin hän kuunteli, sitä syvemmälle vaipui ryppyinen otsa. Kuningas ajatteli elonsa vaihtelevia kohtaloita, sitä suurta kunniaa, jota hänelle äsken oli osotettu, ja suuria kärsimyksiänsä. Nyt hän muisti niin tarkkaan lapsuutensa ajan, iloinen ja onnellinen hän silloin oli ollut, tuntematta elämän vaaroja ja tuskia. Vaikka olikin voittanut niin paljon sitä, jota monet ihmiset turhaan hapuilevat: rikkautta, valtaa ja kunniaa, — oli hän kuitenkin yhdessä suhteessa paljon menettänyt: hän oli menettänyt nuoruutensa ilon, lapsenuskonsa. Nyt hän oli niin vanha ja väsynyt, että oli maahan vaipua. Yhä raskaammin painoi pitkän elämänsä katkerain kokemusten taakka hänen sieluansa. Mitäpä arvoa on rikkaudella, vallalla ja kunnialla sen silmissä, joka on niin väsynyt, sen, joka tuntee seisovansa haudan partaalla! Kuningas nojautsi rauta-aitaa vastaan ja puhkesi itkuun. »Jumalani», huudahti hän kyyneleitä vuo-dattaen, »anna minulle nuoruuteni takaisin, lapsuuteni viattomuus, rauhani ja onneni, niin luovun kernaasti kai-kesta maallisesta suuruudesta, kunniaista ja rikkaudesta!»

Näin kevennettyään sydämensä kalvavaa tuskaa, pyyhki hän kyynelensä, otti kiiltävän kultarahan kukkarostaan ja kutsui reipasta poikaa rannalta luokseen: »tule tänne, poikanen, joka onnellisessa mielikuvituk-sessasi olet rikkain maan päällä! Sinun ei tarvitse

kadehtia sitä, joka kantaa kuningasruunua! Mutta kas tässä saat rahaa ruokaan, — sitä kai tarvitset!»

Sitten läksi vanha väsynyt kuningas syvästi huoaten taas puistoonsa astelemaan.

* * *

Kului hetkinen. Rantapolkua kulki yksinäinen vanha nainen kohti kunnasta, missä iloinen poika leikki. Alla-päin, kädet ristissä hän kulki, näytti kuin surisi tai rukoilisi. Hänet nähdessään juoksi pienokainen iloisesti vastaan ja huudahti: »Äiti, äiti, täällä on niin hauska leikkiä! Tuleppa katsomaan komeita talojani ja lehmiäni! Mutta nyt on minun jo vähän nälkä, hauskaa että tulit. Mitä hyvää toit minulle kuninkaan yökistä?»

— »Rakkaani», vastasi vaimo surusta värisevin äänin, »nälkäsi surettaa minua, mutta minulla on tuskin mitään antaa sinulle. Oli mahdotonta päästä edes linnan puistoon, vartiat säälimättä käskivät minut pois. Heitä oli ankarasti kielletty päästä sinne ketään tänäin, koska hänen majesteettinsa kuningas oli äsken tullut linnan ja tahtoi olla rauhassa. Kärsihän vielä, poikani, kunnes tulemme kaupunkiin. Eihän minulla ole rahaa ostaa, mutta minä luotan Jumalaan ja ihmisten armeliaisuuteen. Kohta lähdemme taas, kunhan olen vähän levännyt. Olen tänäin niin väsynyt. Mutta kerrohan miten hauskaa sinulla on ollut poissa ollessani.»

Vaimo parka, joka todellakin oli väsymyksestä maahan vaipua, istuutui nurmikolle nojautuen puiston rautaitaan. Hän koetti hymyillä lapselleen, joka hiipi hänen luoksensa ja katsoi iloisena hänen kuihtuneisiin, mutta vielä kauniisiin kasvoihinsa. — »Niin, tiedätkös, leikkiesäni tässä kunnaalla tuli puistosta aina tänne aitaukseen

saakka vanha valkohapsinen herra, joka heitti minulle keltaisen, kiiltävän lantin, kauniin ja sileän, ja käski minun ostaa sillä ruokaa. Sillä minä sitten hetkisen leikin, heitin sen ilmaan, niin että se loisti auringon valossa ja otin sen taas kiinni, mutta viimein se putosi veteen tähän rannalle enkä minä sitä enään nähnyt.»

— »Mitä sanotkaan, poika, — yksinkertainen lapsiparka? Olet kadottanut kuninkaan lahjan, kultarahan, joka suuressa hädässämme olisi voinut meitä paljon auttaa. Mutta näitkö, mihin paikkaan raha vajosi?»

Unhoittaen väsymyksensä riensi vaimo rannalle ja toivoa kuvastui hänen kalpeilla kasvoillaan.

— »Tänne jyrkän kallion luokse se vajosi.»

— »Olehan hiljaa, täällä kiiltää jotakin vielä vedenrajassa. Minä koetan pelastaa sen kallisarvoisen aarteen.»

Mieli jännityksessä kumartui vaimo kallion laitaan ja koetti vapisevin käsin tarttua kultarahaan, joka houkutellen välkkyi auringon valossa, mutta vähästäkin kosketuksesta luisui raha pitkin jyrkännettä alas syvyyteen.

Vaimo nousi ylös, väänteli käsiään epätoivossa raskaasti huokaellen ja valitellen. Mutta kohta hän vaikeni ja istuttuaan hetken silmät kiinni, katsoi hän kirkastunein kasvoin korkeutta kohti.

— »Jumalani, minä kiitän sinua suuresta hyvydestäsi», sanoi hän hiljaa, »kun olet vapauttanut minut rikkauden kiusauksista! Anna anteeksi hetkellinen heikkouteni! Viimeisen kerran ojensin käteni tavoittaakseni maailman katoovaista kultaa, — en tosin itseni vuoksi, vaan tämän poikasen tähden, joka on huostaani uskottu. Suojele häntäkin kullan houkuttelevalta loistolta, maailman vaarallisimmalta epäjumalalta! Minua olet elinaikani niin ihmeellisesti ohjannut, etten voi muuta kuin kiittäen ylistää sinun suurta armoasi! Minä olen ollut

rikas, ihmisten mielestä hyvinkin rikas, miljoonain omistajan ainoa tytär ja perijä. Minut on myyty ja hyljätty ja olen menettänyt kaiken maallisen, mitä sydämmeni rakasti. Viimein minut monta kertaa ajettiin pois ja pilkattiin, kun minä taudin kalvamana, työhön kykenemättömänä kuljeskelin tämän lapsen kanssa paikasta paikkaan, leipää kerjäten.»

— »Tule nyt tänne, lapsi parka, ainoa iloni ja lohdutukseni näinä viimeisinä surun vuosina, niin kerron sinulle surullisen satuni! Sinä kutsut minua »äidiksi» ja se tekee niin hyvää sydämmelleni, rakastanhan sinua kuin äiti, mutta minun oma lapseni et ole. Ollessani kerran suuressa hädässä ja kaiken puutteessa kohtasin Jumalan ihmeellisestä sallimuksesta äitisi, joka oli vielä kurjempi minua. Istuen tien syrjässä autiossa metsässä ja tuntien loppunsa lähestyvän antoi hän minulle itkevän lapsensa sanoen: »ota hänet Jeesuksen Kristuksen laupeuden tähden ja ole turvattoman äiti. Jumala on sinua kerran runsaasti siunaava siitä!» — Sitten olen minä sinua, lapsukainen, käsilläni kantanut, työskennellyt ja elänyt ainoastaan sinulle, eihän elämälläni muutoin olisi ollutkaan mitään arvoa. Ja Jumala on runsaasti siunannut minua, kuten kuoleva äitisi lupasikin. Rakkaus teki minun sairaan sydämmeni taas terveeksi. Jumala antoi minulle sinut rakastaakseni sinua ja elääkseni sinulle. Ja kun minä Jeesuksen Kristuksen kautta olen saanut syntini anteeksi, opin minäkin anteeksi antamaan niille, jotka ovat tehneet paha minulle. Nythän voin kiittää ja ylistää, nythän en ole köyhä, en hyljätty enään, *sillä se, joka on saanut Jumalan rakkauden ja Jeesuksen rauhan sydämmensä omaisuudeksi, on voittanut enemmän kuin koko maailman!*

Sinuakin, lapsukainen, on taivaallinen hyvä isä siunaava, kunhan vaan kuljet hänen teitensä. Mutta nyt täytyy sinun ilman minua jatkaa vaellustasi läpi elämän. Jumalan pyhät enkelit sensijaan johtavat sinua, rakkaani.

Kas tässä kaikki, mitä voin sinulle antaa, tämä Uusi testamentti, joka on ollut suurin aarteeni surussa ja ilossa, — lue sitä ahkerasti, niin opit tuntemaan Jumalan ja Vapahtajasi Jeesuksen, — ja tämän leipäpalasen säästin

suurimpaan hätäämme. Juokse jokivartta pitkin polkua ensimmäiseen ihmisasuntoon tuolla kaukana, pyri rohkeasti sisään ja sano että kuoleva kasvatusäitisi, jonka nimi ja arvo ovat tähän kirjaan kirjoitetut, on lähettänyt sinut sinne ja pyydä heitä vastaanottamaan sinut Jeesuksen Kristuksen armeliaisuuden tähden, eivät he sinua varmaankaan hylkää. Jumala olkoon kanssasi, rakas lapsi, jää hyvästi!»

Hellästi suuteli vaimoparka itkevää armastansa jäähyväisiksi ja laski hänet luotansa uskossa ja luottamuksessa vaikka särjetyllä sydämillä. Hetken istui hän katsellen poismenijää, kunnes pienokainen katosi rannan pensasten ja puitten taa. Sitten nojasi hän väsyneen päänsä lepoon turvemättäälle joen partaalla ja nukahti niin hiljaa kuin illan laine, kuin viimeinen maininki uinuvalla ulapalla.

* * *

Äsken niin kirkkaalla taivaalla liiteli synkkä pilvi, kaukaisesta lännestä yli merten toi se mukanaan humisevan tuulen. Eivät enään auringon kimaltelevat säteet leikkineet laineilla, pauhaten virtasi joki synkkänä uomasaan, jo vaikeni lintujen viserrys puitten latvoissa. Leiniköt ja sinikellot rannalla nyökkivät surullisina toisilleen ikäänkuin odottaisivat jotakin onnettomuutta, ja kohta ne epätoivossaan heiluivat sinne tänne. Tuuli pauhasi yhä rajummin, vimmatussa vauhdissa kiiti se pitkin jokilaaksoa, vaahtopää-aallot rajuina edessään. Mutta päästyään kuninkaan komean puiston läheisyyteen, heittäysi se jymisten lakkapäihin puihin ja ravisteli vimmatusti ikivanhojen metsänjättäiläisten tuuheita latvoja. Samassa kuultiin myrskytuulen pauhaavan tuhansin sävelin, milloin valtaavin

ja juhlallisin, milloin viheltävin ja räikein äänin. »*Rikkain maan päällä!*» kajahutti myrsky pasuunan tavoin — synkän hautavirren maailman mahtaville ja suurille, mammonan kurjille orjille. — Oi turhuuksien turhuutta! Häilyvät ruo'ot! Ja myrsky tempasi vahvan tammen, joka sitten ikimuistoisten aikojen oli seisonut vakavana vuoren rinteellä, ja heitti sen ryskivin oksin maahan.

»*Rikkain maan päällä!*» puhalsi tuuli taas iloisemmin äänin, kun varjostava pilvi oli liukunut ohi auringon. Tuuli soitteli ja lauleli leikkivin sävelin, joka kuului niin lapsellisen viattomalta. Samassa heittäysi se kunnaalle puiston rajalla ja kauvaksi kiidätti pikku tuvat ja tallit, joita pieni poika äsken oli rakentanut kukkasten keskelle. Hetken pyöritteli tuuliaispää kaikkea, lehtiä ja hietaa sekaisin ilmassa ja kohta heitti se taas halveksien pirstaleet tuonne kiitävään jokeen.

Joen partaalla seisoi puu, jonka tuuheassa latvassa hohti lukemattomia valkokukkia. Tätäkin tuuli hetkisen kovasti kouristeli, ryösti siltä runsaan kukkaiskoristeen ja peitti lumivalkeisella tähtiverholla jalon naisolennon, joka uinui siinä puun juurella väsynyt pää vasten turpeista mätästä. Silloin kuului taas pauhaava sävelten sointu: »*rikkain maan päällä!*» Mutta siinä soi usko, toivo ja rakkaus, vapaus, rauha ja ilo, suloisimmassa sopusoinnussa, — ihmeellisen valtaava, riemukas voitovirsi! Ne sävelet tulivat ylhäältä, laskeusivat yli seudun. Sieltä ne tuuli etemmäksi tuuditteli, ja viimein ne hiljaa haipuivat tuolla kaukana kuin kaipion huokaus.

Tähden teillä.

Suom. Z. T. S.

HENKILÖT:

AMARANTHOS II, Palmyran ruhtinas Syyriassa.

AMARANTHOS nuorempi, hänen sokea poikansa.

ALIMONA, Amaranthos II:sen tytär.

URIEL BEN NAHUM, juutalainen kirjakauppias.

KASPAR

MELCHIOR } tietäjiä itäiseltä maalta.

BALTHASAR }

VARTIJA.

Hoviväkeä ja palvelioita.

Ensimmäinen kohta.

Sali ruhtinas Amaranthos II:sen palatsissa. Vanha ruhtinas istuu koristellussa nojatuolissa. Syvään kumartaen seisoo hänen edessään kirjakauppias Uriel iso pergamenttikäärö kainalossaan.

RUHTINAS.

Niin, tervetultua muukalainen,
ja sano vaan, mikä pyyntös lie!

KIRJAKAUPPIAS.

Mä Judanmaalta oon matkalainen
ja Babyloniin nyt johtaa tie,
vaan tänne poikkessin Palmyyran
kirjoituskääröjä kauppamaan;
ostahan mieliksein muudankaan!

Sirosti kirjailtu omi teksti,
 halvalla saat — melkein ilmaiseksi.
 Oi osta, ruhtinas, jokukaan,
 et kadu kauppaasi konsanaan!
 Mooseksen kirjat jos haluat,
 ne kaikki, taikka myös profeetat,
 Daavidin virret — niin nekin on
 ja aarteet viisahan Salomon.
 Kas tässä! Osta ja valikoi,
 halvalla orjasi antaa voi.

RUHTINAS.

Tulitpa parhaaksi, ihan vasta
 maatanne herkesin muistamasta
 ja Länsimaailman tietäjää;
 jos tainnet lauseensa selittää,
 niin ostan kirjasi, tietojaan
 ja viisauttaan mulle neuvomaan.

KIRJAKAUPPIAS.

En ole viisas kuin Salomo,
 ei kysyis neuvojain Farao,
 vaan jumalain, jota palvelen,
 neuvoopi varmaankin meille sen!

RUHTINAS.

On Rooman ylimys vankinamme
 — voitonhan äsken sai armeijamme —
 hän kertoi minulle Sibyllan,
 Cumaian tietäjän, sanoman.
 Tuo nainen, niinkuin ei kukaan muu
 tietäin mi vastedes tapahtuu,
 ennustaa ruhtinaan nousevaksi

kansojen keskehen mahtavaksi,
 Kaanasta voittajan voimakkaan,
 mi rauhan tuottavi maailmaan.
 Ja ajat kultaiset alkaa hän,
 iloksi muuttaa hän elämän.
 Vaan *miss'* on, tiedätkö muukalainen,
 ja *ken* tuo suuri ja jumalainen?

KIRJAKAUPPIAS.

Jos nuo vaan oli kysymykset,
 niin niihin tietänen selitykset
 Jumalan sanasta elävästä,
 kansamme kalliina kätkemästä:

(Avaa pergamenttikäärön).

On tähti nouseva Jaakobista
valtikka vahva Israelista,
 uus *Mooses* sielumme pelastaa,
 ja Daavid käärmeheh musertaa.
 Ja silloin valkenee päivä kerran,
 kun miekat auroiksi taotaan,
 kun koko maailma on tämän Herran,
 mi *Messiaaksemme* sanotaan.
 Hän ikirauhan tuo Siioniin.
 — Vaan *missä* viipynee, näkyviin
 pian saattaa Jumala armahin!

Toinen kohtaus.

Entiset. Sokea Amaranthos, joka keskustelun aikana on tullut sisälle ja hetken kuunnellut taampana, astuu nyt esille nuoren sisarensa Alimonan taluttamana.

NUORI RUHTINAS.

Sinulle terve, mies Israelin!
 Mä juuri kaltaistas kaipasin.

Sen uskon, kirjaisi sanoman.
 — Ihana ennustus Sibyllan
 kun monen mielessä soinee täällä,
 niin sydän liekehtii kaihon tulta
 kuin kevään toivona syksysäällä!
 Vaan saanko kysyä yhtä sulta?
 Niin — viime yönä mä unta näin:
 Eufraatin kuivuneen vähittäin,
 ja näin mä huolella haikealla
 kansamme nääntyvän kaikkialla.
 Mä huusin apua Jumalalta,
 ja katso! tähdistä taivahalta
 hän säkenöivimmän valikoi,
 min avaruuksista löytää voi,
 sen maahan lähetti valoksemme,
 ja tuo, se karkoitti kurjuutemme.
 Se valoi pisaran virran uomaan,
 ja kohta tulvaansa mereen luomaan
 tää riensi, ja mistä hän kulki vaan
 sai viljat jälleen hän nousemaan.
 Se tähti isäni majaan loisti,
 silmistäin ainaisen yön se poisti.
 — Selitä, vieras uneni tuo,
 jos senkin kirjasi tietää suo.

KIRJAKAUPPIAS.

Sääliksi osasi, herra, käy,
 kun silmiis päivä ei koskaan näy!
 Vaan Herra kansaansa lohduttaapi,
 ken häntä huutaa, hän avun saapi;
 henkesi silmät avaapi hän.
 Ja ehkä riemulla saatkin kerran
 Jumalan voidellun nähdä, Herran

taivaasta saapuvan ylevän.
 Toivoopi kansa jo Judanmaan
 kaiholla hädästä auttajataan.
 Ja tähti yöhömmä tulleen näyttää,
 kun valo virtana maailman täyttää,
 ja varjot väistyvät maitten taa;
 se Herran kunnian ilmoittaa.
 Totuus ja oikeus vallitsee,
 kun valon ruhtinas hallitsee.
 Sortuvi ylpeä Rooman valta,
 vapaina nousevat kaikkialta
 pakanat pimeyden painon alta,
 yhtyen Messiaan liittohon,
 min silloin heimosi tehnyt on.

NUORI RUHTINAS.

Sua kiitän tietäjä! Anna tänne
 se kirja, mi arvaa elämämme.
 Uuden se herätti aatoksen,
 aavistan koittavan huomenen!
 (Palatsin portilta kuuluu kovaa kolkutusta.)

RUHTINAS.

Katsohan vartija joutuin, ken
 noin myöhään pyrkivi sisällen.

VARTIJA.

(avattuaan oven, ulkoa.)

Hämyltä vaikea nähdä on,
 Mut huomaa matkaavan joukkion
 idästä saapuneen korven teitä.
 Valaisee heikosti tähdet heitä.

— Portill' nyt kameeleja kolme näen,
vaan alas astuneen huomaan väen.

RUHTINAS.

Avaa, ja salihin vieraat vie,
jos rauha mielessä heillä lie!

Kolmas kohta.

Edelliset. Kolme miestä, vanha, keski-ikäinen ja nuori, purppuranpunaiset viitat yllä ja pitkät koukerosauvat käsissä, astuu sisälle ja heittäytyy maahan ruhtinaan istuimen eteen.

RUHTINAS.

Nouskaatte vierahat huoletta!

TIETÄJÄT.

Suloista sanoja kuulla noita!
Siunaamme sukusi huonetta!

KASPAR.

Me kauvan kuljimme hietikoita,
uuvuksiin helteessä ratsastimme,
kunnes me kaukana kartanoita
suojassa palmujen havaitsimme
ja lähteen kohina korvihimme
soi kaunihisti.

— Jos suvainnet,
juotamme janoovat eläimet,
ett' yöllä matkaamme jatkaisimme.

RUHTINAS.

Jollette majaani halveksi,
niin viipykää mulle mieliksi,
odottain nousua päivän meillä.

Ei toki liene niin kiire teillä
 kuin kyyhkyn, haukkoja kintereillä?

MELCHIOR.

Hyvyyttäs halvaksi arvaa emme,
 siis siitä lausumme kiitoksemme,
 vaan nyt jo joutuin me rientää saamme
 ettemme menetä saattajaamme
 ja joudu kulkemaan omin päin
 oppaatta outoja maita näin.

RUHTINAS.

Mihin on matka, ja ken on hän,
 min pakoa näytte te pelkäävän?

BALTHASAR.

Voit syystä kysyä määrää retken
 ja oppaan tiedät, jos vuotat hetken!

(Astuu ikkunan luo ja vetää verhot syrjään. Ruhtinas nousee ja
 seuraa häntä.)

Katsohan taivoa tummaa yön,
 välkettä väikkyvän tähtivyön,
 ja kirkkahin, mihin silmä kantaa,
 tuo tuolla — lähellä taivaanrantaa,
 tuo tähti — se omi oppaamme,
 sitä Persiasta me seuraamme!
 Nyt Eufratille se tietä näytti
 ja sulotunteilla rinnan täytti.
 Suuria Jumala ilmoitti,
 tietonsa tähtehen kirjoitti.

RUHTINAS.

Minkä se sanoman teille kantoi?

KASPAR.

Kolmelle maagille, meille, antoi
 Jumala tietona aavistuksen :
 lähettää pojassaan pelastuksen,
 suuressa kunnian kuninkaassa,
 mi rauhan uudistaa murheen maassa.
 Kehtonsa äärehen kumartamaan
 käy matka maagien Itämaan.

RUHTINAS.

Kummia kertoilet muukalainen!
 Noin varmaan järjesti kohtalo:
 min äsken ennusti juutalainen,
 kauppias tuossa, se täyttyy jo!

NUORI RUHTINAS.

Siis totta kaikki, kuin uneksin.
 Sibyllan ihana lausekin!
 Vaan kuinka enteenne merkityksen,
 te ymmärsitte?

MELCHIOR.

Sen antoi Jumala, selvityksen.

ALIMONA.

Vaan kuinka ryhdyitte kohta tähden,
 tuon enteen seurantaan, matkan vaivaan?

BALTHASAR.

Tähdistä ihmisten vaiheet nähden
 jo tarkoin tuntien ihmeet taivaan,
 totuutta alati palvelemme,
 sen eestä kuuloomme taistelemme.

— Niin, kerran taivoa tutkeissamme
 ilmestyi äkkiä saattajamme
 muut tähdet loisteellaan himmentäin,
 ja silloin huudahti Kaspar näin:
 »kuningas syntyy!» Ja herran uuden
 vaiheiden Melchior salaisuuden
 sai ilmi. Vaan minä muistelin
 tarua kansasta Israelin:
 kuin päiväyt merestä nousemaan
 tulee se suurena maailmaan,
 kun muille häviön päivä koittaa.
 — Vaan Juudan herraa ken kunnioittaa,
 hän ikiautuuden, onnen saa;
 sen mekin tahdomme saavuttaa!

NUORI RUHTINAS.

On lapsi tietysti vielä hän,
 vaikk' astuu suurinta valtaa kohti?

MELCHIOR.

Kuninkaan tiesi se *syntyvän*
 ja Juudaan tähtemme meitä johti,
 vaan vanhempiansa emme tunne
 emmekä oivalla vielä kunne
 hän valtakuntansa perustaa.
 Pääkaupunkiin täytyy matkustaa;
 se näet ainoa keino lie,
 jollei vaan perille tähti vie.

KIRJAKAUPPIAS

astuu esiin.

Jerusalemista ma tulin vasta,
 ei kukaan tuntenut siellä lasta.

Varokaat Herodes kuningasta,
 vihaansa välttää nostamasta!
 Kirjoistain etsiä sitä sietää,
 ne juuri Messiaastamme tietää!
 — Ken taivon vaiheita vartioi,
 profeetain sanoja kuulla voi.
 Niiss' ehtoon, huomenen tähdet hohtaa,
 vaan jos ei Herra saa matkaa johtaa,
 jos ei Hän tietäsi valoita,
 Niin älä matkaasi aloita.
 Siis ostakaa, täss' on kreikan kieltä,
 pyhintä viisautta saatte sieltä!

(Maagit katselevat hänen kirjoituksiaan ja hierovat kauppaa. Sillä välin kantavat palveliat esille virvokkeita, leipää, hedelmiä, viiniä, ja asettavat ne matalille, pyöreille pöydille.)

RUHTINAS.

Nauttikaa, pyydämme, virvokkeita,
 levätkää, olette uupuneita,
 sillaikaa juhtanne vettä saa
 ja voitte edelleen matkustaa.

TIETÄJÄT

(jotka itämaalaisten tapaan ovat sääret ristissä istuneet levitettyllä matolla, nauttivat joutuin virvokkeita ja nousevat sitten lähteäkseen.)

Kiitämme herraa! Vaan joutukaamme
 seuraamaan välkkyvää johtajaamme!
 Kun kaipuu kiihkeä kiidättää,
 ei missään malteta viivähtää.
 Kiitämme jaloa ruhtinasta!
 Palkitkoon häntä *Ahuramasda!*
 Jumala korkea taivahasta
 Sukusi laajaksi sulle luokoon

ja kunnian, kirkkaan kuin tähdet suokoon,
ja Herran rauhaa sä syvästi
sielussais tunteos! — Hyvästi!

RUHTINAS.

Ei, vielä sananen. Tulkaa tänne
maailman ruhtinas nähtyänne,
poiketkaa matkalla majaamme.
Ilolla kuulimme ennustuksen
ja lisää kuulla nyt halaamme.
Se täyttäis viimeisen toivomuksen
— isäini hautahan ikävöin.

NUORI RUHTINAS.

Ja minä valalla, sanoin, töin
lupaudun tähtenne ruhtinaan
toimia tästedes auttamaan,
totuutta, oikeutta puoltamaan,
ja hälle eloni pyhitän,
jos saapi silmäni terveeks hän.

(Käy haparoiden ikkunan luo, koettaa katsoa ulos ja huudahtaa
iloisesti hämmästyneenä:)

Mä näen tähden, oi, näen sen!
Suuria aavistaa sydämmen'.
Isäni, siskoni, vieraat te,
oi riemuitkaatte
ja antakaatte
nyt kiitos taivahan Herralle!

(Kaikki läsnäolevat kohottavat kätensä taivasta kohti.)

ALIMONA

(rientää veljensä luo ja katsoo häntä iloisena silmiin.)

Veljeni, näetkö minutkin?

NUORI RUHTINAS.

En vielä, tähden vaan kaunihin.
 Sydämmein riemuitsemaan se saapi
 ja toivon hohteella kultoaapi.
 Kas, yö jo joutuupi loppumaan,
 oi, kohta taivahan nään ja maan!

BALTHASAR.

Jos noin jo vaikutti ihmeeksenne
 tuo paljas enne,
 kuinkahan suuri *Hän itse* lie!
 Hyvästi — pitkä on luokseen tie!

(Maagit kumartavat syvään ja poistuvat sauvoihinsa nojaten vartijan saattamina. Ruhtinas seuraa vieraitansa ovelle ja palaa sitten istuimelleen.)

Neljäs kohtaus.

(Edelliset, paitsi maageja ja vartijaa.)

KIRJAKAUPPIAS.

Kuunnelkaa kaikki nyt sanoja,
 joita on lausunut Jesaja!
 Jo ilo ilmoille kajahtaa
 kun Herra Sionin vapahtaa!

(Avaa kirjakäärönsä ja lukee Jesajan 9 l:n 1, 5, 6 v. kaikkien kokoontuessa hänen ympärilleen hartaasti kuulemaan.)

»Kansa, joka pimeydessä vaeltaa, näkee suuren valon ja niille, jotka kuoleman varjon laaksossa asuvat, se kirkkaasti loistaa.

Sillä *lapsi* on meille syntynyt, *poika* on meille annettu, jonka herraus on hänen hartioillansa ja hänen nimensä on *Ihmeellinen neuvonantaja, Väkevä jumala, Ijankaikkinen isä, Rauhanruhtinas*. Hänen herrautensa suuruudella ja rauhalla ei pidä loppua oleman Daavidin

istuumella ja hänen valtakunnassaan, että hän sen tuomiolla ja vanhurskaudella valmistaa ja vahvistaa tästä hetkestä aina ijankaikkiseen.»

NUORI RUHTINAS.

Ilolla kuulemme sanoman,
kunnia Herralle taivahan!

KAIKKI

(kädet kohollaan)

Kunnia Herralle taivahan!

1900.

SISÄLLYS.

	Siv.
Jouluna	3
Joulukirje nuorisolle	5
Satu joulukuusesta	9
Pyhä Lusia	16
Kello-enkelit	25
Joulutykki	37
Rukous	52
Loppiaispyry	53
Miten Pörrö-Mikko sai halun oppia lentämään	72
Leivon liverrystä	83
Varpusia vaan!	85
Arkkipiispan kuski	91
Rikkain maan päällä	106
Tähden teillä	138

So. barnlitt. 3.

Schalin

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA

120 102 1555

ZACHRIS SCHALIN

on kustannuksellani ennen julaissul:

***Katso minä seison ovelle ja kol-
kutan!*** eli Mäkelän Anna Liisan ih-
meellinen kutsumus. Kansalle luetta-
vaksi. Hinta 15 p.

***Huojentakaa luomakunnan kärsi-
mystä.*** Kansalle esitti Z. S. Suo-
mennos. Hinta 40 p.

»Kirjanen käsittelee sekä kristinuskon että yleisen
sivistyksen puolustamaa aatetta, että meillä ihmisillä on
velvollisuuksia myöskin luomakuntaa kohtaan. — Kirja
on sujuvasti kirjoitettu ja hyvin suomennettu.» (Valvoja.)

Paratiisin tie, eli kullankaivajan kohtalot.
Kuvallinen. Hinta 50 p.

»Kirjanen tahtoo kohottaa meidän silmämme tämän
maisen elämän turhista ja levottomista haluista ylös sii-
hen kotiin, jossa yksin ihmisyyden lopullisesti rauhaa saa-
vuttaa. Samalla se tahtoo varoittaa lähtemästä kaukai-
seen länteen tietymätöntä maallista onnea etsimään. —
Ja onkin tämä kirjanen niin viehättävästi kirjoitettu, että
se ehdottomasti tempaa lukijan mielen mukaansa.»

(Valvoja.)

Hiiriemon Tarinoita. Suomennos. Ku-
vat piirtänyt A. W. Finch. Hinta sid.
1 mk. 25 p.

Werner Söderström.